Romanul *Îmbunătăţire* a fost elogiat – şi pe bună dreptate – pentru căldura umană a poveştilor care îl construiesc, pentru umorul subtil şi construcţia rafinată. În jurul poveştii de iubire a Reynei, o tânără săracă din New York, care îşi creşte singură băiatul dintr-o relaţie mai veche, răsar şi se ramifică alte istorii de viaţă, cu personaje dintre cele mai diverse: o mătuşă pasionată de lecturi care şi-a trăit o parte din viaţă în Turcia, fiind căsătorită acolo cu un vânzător de covoare, o gaşcă de traficanţi de ţigări naivi din New York, o cosmeticiană de culoare, ambiţioasă şi dură, un trio de tineri nemţi care încearcă să facă trafic cu antichităţi scoase ilegal din Turcia. Legăturile dintre ele, peste spaţiu şi timp, cu volute şi întreruperi, cu poveşti de dragoste întortocheate, vinovăţii resimţite acut şi datorii plătite, ţes un model la fel de complex precum cel al valoroaselor covoare turceşti ale mătuşii Kiki.

Scriitori contemporani, voci şi tendinţe noi
în literatura universală de azi.

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

SILBER, JOAN

Îmbunătăţire / Joan Silber; trad. din lb. engleză şi note de Mihaela Ghiţă. – Iaşi: Polirom, 2020

ISBN: 978-973-46-8099-3

I. Ghiţă, Mihaela (trad.; note)

821.111

Printed in ROMANIA

Joan Silber

Îmbunătăţire

Traducere din limba engleză
şi note de Mihaela Ghiţă

POLIROM
2020

Pentru Myra, cu multe mulțumiri

Partea întâi

1

Toată lumea știe că e posibil. Oamenii călătoresc și descoperă locuri care le plac atât de mult, încât cred că au atins desăvârșirea prin simplul fapt că se află acolo. Se simt detașați de toți cei de acasă, care nici măcar n-au apucat să-și facă vreo idee. Se înhăitează cu localnici arătoși, se acomodează, învață mersul lucrurilor, își întemeiază cămine. Dar poate nu pentru totdeauna.

Am avut o mătușă de felul ăsta. Pe la douăzeci și ceva de ani a făcut o călătorie la Istanbul. A cunoscut un vânzător de covoare chipeș din Capadocia. În facultate se specializase în limbi clasice și avea multe întrebări să-i pună, multe observații să-i împărtășească. El era un bărbat blând și inteligent, care își trecea vremea stând de vorbă cu vilegiaturiștii. Ajunsese la concluzia că nu mai știa ce ar fi putut să le spună tinerelor turcoaice și se dădea în vânt după conversația vioaie a mătușă-mii. Când prietenele ei au plecat înapoi în

Grecia, ea a rămas şi s-a mutat împreună cu el. Asta se întâmpla în 1970.

Prăvălia lui era în Sultanahmet, unde mergeau turiştii, şi de locuit locuia în Fener, un cartier vechi şi pestriţ. Lui Kiki, mătuşă-mea, îi plăcea să aibă musafiri şi apartamentul lor era întotdeauna plin de oameni din regiunea de baştină a iubitului ei şi de expaţi de toate vârstele. Se bucura să pregătească festinuri cu preparate semiturceşti şi să aştearnă sofaua pentru orice oaspete aflat în trecere. Dădea o mână de ajutor în prăvălie, explicând motivele de pe covoare oricui îi trecea pragul – stele ca să aducă fericirea, scorpioni ca să-i ţină la distanţă pe cei adevăraţi. În scrisorile către cei de acasă părea nemaipomenit de încântată de sine – strecura în propoziţii expresii turceşti, povestea despre zilele petrecute sorbind *çay* şi *kahve*. Toate acestea au intrat în folclorul familiei mele.

Îi scria tatălui ei, ale cărui relaţii cu copiii lui erau marcate de o stinghereală considerabilă (mama ei murise cu vreo şase ani înainte), şi fratelui mai mic, care era preocupat să urască liceul. Erau evrei care se revendicau dintr-o linie de progresişti de stânga. Kiki fusese în tabere unde se cântau cântece despre copiii de toate naţionalităţile, aşa că nimeni nu a ridicat vreo obiecţie bigotă faţă de iubitul ei turc. Kiki a trimis acasă, în Brooklyn, un covor despre care a zis că e din munţii Taurus. Taică-său i-a răspuns: „Are nişte culori foarte rafinate. Văd că te pricepi. Nu calcă nimeni pe el, te asigur".

Apoi, afacerea iubitului lui Kiki a început să meargă prost. O inundație în subsolul prăvăliei, o factură neplătită și un alt magazin din apropiere care atrăgea toți mușteriii. Sau ceva de felul ăsta. Magazinul a trebuit să fie închis. Ai ei au crezut că asta însemna că acum Kiki avea să se întoarcă în sfârșit acasă. Dar nu. Osman, gagiul ei, hotărâse să se mute înapoi în satul de unde era și să-și ajute tatăl, care cultiva dovleci pentru uleiul din semințe. Mai cultiva și roșii, dovlecei și vinete. Lui Kiki îi surâdea ideea mutării: își dorea să vadă Turcia adevărată. Istanbulul devenise mult prea occidental. Capadocia era foarte veche și Kiki ardea de nerăbdare să vadă roca vulcanică. Urma să se mărite! Partea asta le-a luat pe nepregătite pe rudele ei din Brooklyn. Erau și ele invitate la nuntă? Din câte se părea, nu. De fapt, când le-a parvenit scrisoarea, evenimentul avusese deja loc. „O să port tocă cu mărgele și batic în culori țipătoare, tot echipamentul“, scria Kiki. „Încă nu-mi vine să cred.“

Nici rudelor ei nu le venea să creadă. Dar au trimis daruri imediat ce au făcut rost de o adresă. Un cuptor cu microunde, un Mister Coffee[1], o pătură electrică pentru frigul de la munte. Erau o familie de oameni practici și liberali, își doreau să fie de ajutor. O vreme n-au mai primit vești de la Kiki, iar tatăl ei s-a temut că darurile fuseseră furate la poștă. „Știu că vouă vă vine greu să vă închipuiți“, le-a scris Kiki, „dar aici ne

1. Marcă americană de espressoare și cafetiere.

descurcăm foarte bine fără curent electric. În fiecare dimineață fac un foc de lemne în sobă. Fumul miroase foarte plăcut. Fac un focușor și sub cazanul de încălzit apa".

Kiki făcea focul? Nimeni nu și-ar fi închipuit-o în postura de nevastă de colonist. Frate-său, Alan (care mai târziu avea să devină tatăl meu), a întrebat-o ce fel de muzică asculta acolo și dacă avea aparat de radio. Ea i-a trimis casete cu cântăreții ei turci preferați – mai întâi un cântăreț de estradă de doi bani și după aceea o cântăreață cu un glas tânguitor și controlat, care chiar era foarte bună. Alan spera mereu să meargă la ea în vizită, dar la început era la facultate și vara muncea ca zugrav și pe urmă și-a luat o slujbă adevărată în publicitate și nu-și permitea să plece. Kiki nu sufla o vorbă despre vreo venire acasă. Taică-său s-a oferit să le ia două bilete până la New York, ca să-i cunoască toți soțul, dar Kiki i-a scris: „O, tată. Cheltuiește-ți banii pe lucruri mai utile". Nimeni n-a bătut-o la cap: fusese o adolescentă irascibilă, predispusă la răbufniri ursuze, și tuturor le era teamă să n-o deștepte iar pe Kiki aceea.

A rămas opt ani în Turcia. Scrisorile ei conțineau lucruri de genul „Soțul meu e de părere că mă pricep să cos la fel de bine ca surorile lui", „Recitesc exemplarul meu din Ovidiu în latină. Nu e rău!" și „Anul ăsta iarna durează așa de mult, că mă scoate din minți. Osman m-a învățat deja tot ce știe despre stele". Nimeni nu reușea să priceapă cine devenise sau să pună lucrurile cap la cap. Nimeni nu auzise ceva de copii sau de vreo sarcină, iar cei din familie evitau s-o întrebe.

Frate-său tocmai se pregătea să meargă în sfârşit la ea, când Kiki le-a scris ca să-i anunțe: „Știți ceva? În sfârşit mă întorc. Definitiv. De-abia aştept să vă văd pe toți".

Nu, soțul nu venea cu ea. „Viața mea în locul ăsta a ajuns la capătul ei firesc", a scris Kiki. „Osman va rămâne întotdeauna prietenul meu de suflet, dar am ajuns la sfârşitul drumului nostru împreună."

„Deci până la urmă cine a înşelat pe cine?", întrebau întruna rudele. „N-o să spună niciodată, aşa-i?"

Toți se întrebau cum o să arate la sosire. O să aibă pielea uscată de soare şi de vânt, o să poarte pantaloni largi de mătase, ca dansatoarele din buric, clădirile nou construite ale New Yorkului o s-o uluiască, Turnurile Gemene o s-o lase cu gura căscată? Nimic din toate astea. Părea aceeaşi Kiki de odinioară, de treizeci şi unu de ani, cu un ten foarte sănătos, şi era îmbrăcată cu blugi şi un pulover pe gât, poate chiar aceleaşi haine cu care plecase îmbrăcată de-acasă. A răbufnit într-un „Dumnezeule mare! Uită-te la tine!" când l-a văzut pe frate-său, care crescuse, transformându-se dintr-un adolescent sfrijit într-un bărbat în sacou sport. Lui taică-său i-a zis: „A trecut ceva, aşa-i?"

Bagajele ei erau o harababură duhnind a lumea a treia: papornițe de rafie legate cu sfoară – şi erau o mulțime. Adusese nouă covoare cu ea! Ce era în mintea ei? Voia să le vândă. Cui se nimerea.

Frate-său avea să-și amintească mereu că, atunci când au luat prima oară masa împreună, Kiki ținea cuțitul și furculița ca o europeancă. Râdea diafan de toate cele, ca și cum absurditatea întregii situații n-ar fi meritat să hohotești. L-a tachinat pe Alan în privința ochelarilor („Arăți ca un geniu cu ei pe nas") și a apetitului său considerabil („E la fel ca atunci când aveai opt ani"). Cel puțin în privința felului de a vorbi rămăsese evident neschimbată. Nu se simțea obosită după zborul cu avionul? „Nu cine știe ce", a zis ea.

Înainte să-și ia picioarele la spinare, avusese o slujbă de rahat într-o librărie, deci ce avea de gând să facă de acum încolo? Mai avea prieteni de dinainte să plece? Se părea că da. N-a trecut mult și s-a mutat cu o tipă pe nume Marcy, pe care o cunoscuse la Brooklyn College. Mama lui Marcy a cumpărat covorul cel mai mare, iar Kiki a folosit banii ca să închirieze un spațiu comercial cu ieșire la stradă în East Village, unde și-a expus covoarele și alte articole pe care le adusese cu ea – un set de ceai din alamă, mărgele de peruzea și pantaloni de bumbac strânși la gleznă, pe care la un moment dat îi purtase chiar ea.

O vreme, magazinul s-a menținut pe linia de plutire. Frate-său chiar se întreba dacă nu vinde cumva droguri – prin Istanbul era plin de hașiș în filmul *Expresul de la miezul nopții*, care se lansase chiar înainte să se întoarcă ea. Kiki a refuzat să vadă un asemenea film, cu scenele lui sinistre care înfățișau închisori turcești deplorabile. „Cine are închisori frumoase?" zicea,

„Numește-mi o singură țară din toată lumea asta. Una singură."

Când magazinul a început să meargă prost și s-a văzut nevoită să renunțe la el, Kiki s-a întreținut făcând menaj. Era limpede că făcea treaba asta cu inima ușoară – ai ei erau mult mai jenați decât era ea. „Pe aici, lumea habar n-are să facă curat în casă", le răspundea. „E cumva uluitor, nu?"

Când eu aveam vreo câțiva anișori, Kiki ajunsese directoarea adjunctă a unei mici agenții care plasa menajere și bone. Ea era cea cu care discutai la telefon, care nu înghițea rahaturi nici de la clienți, nici de la angajați. Era prietenoasă, dar fermă, și nu mișca nimeni în front în fața ei.

În copilărie mi-era doar puțintel frică de ea. Putea fi foarte intimidantă dacă îmi luam nasul la purtare și mă apucau năbădăile și răsturnam scaune. Dar când ai mei mă luau cu ei în vizită, Kiki avea nalbe cu glazură de ciocolată pregătite anume pentru mine (mă dădeam în vânt după Mallomars) și o vreme a avut un iubit pe nume Hernando care se juca de-a avionul cu mine și mă învârtea huruind prin cameră. Adoram vizitele la ea.

Taică-meu mi-a zis mai târziu că Hernando ar fi vrut să se însoare cu ea. „Dar nu era făcută pentru căsătorie", mi-a zis el. „Nu-i numai lapte și miere, să știi." El și maică-mea aveau un lung istoric de divergențe de opinii, cum se zice.

„Kiki a fost întotdeauna ca o pasăre", zicea taică-meu. „Zbura de colo colo."

Ce clişeu.

Am crescut la periferia Bostonului, într-un cartier a cărui familiaritate verde am ajuns s-o resping imediat ce m-am făcut destul de mare ca să etalez dispreţul dictat de modă. M-am mutat la New York imediat ce am terminat, cu chiu, cu vai, liceul. În primii ani petrecuţi în metropolă nu m-am avut prea bine cu ai mei. Nu-l puteau suferi pe tipul cu care plecasem şi, încercând să-i iau apărarea, ajungeam de multe ori să-i jignesc. Unde mai pui că, din punctul meu de vedere, făcusem destulă şcoală, iar ei n-au putut să se împace niciodată cu ideea asta. Dar Kiki era chitită să păstrăm legătura. Mă suna şi-mi zicea: „Mi-e sete, hai să mergem să bem ceva, bine?". La început am locuit în Inwood, în capătul cel mai nordic al Manhattanului, aşa că aveam mult de mers cu metroul până în East Village ca s-o văd, dar după ce m-am mutat în Harlem, n-a mai fost chiar aşa de greu. Acum patru ani, când mi s-a născut băieţelul, Kiki mi-a adus un trusou cu cele mai utile chestii pentru nou-născuţi, lucruri despre care, ca mamă, nici nu ştii că o să-ţi trebuiască. Şi când îl plimba ea de colo colo prin cameră, Oliver se liniştea şi adormea. A crescut spunându-i Mătuşa Kiki cea Grozavă.

Locuiam cu el într-un complex de locuinţe sociale, unul dintre cele mai răsărite, într-un apartament pe care mi-l cedase ilegal un iubit. Era acceptabil ca mărime,

bine luminat, și-mi plăceau vecinii. Erau un melanj grozav și nimeni nu avea chef să mă toarne pe chestia cu contractul de închiriere. Încetaseră să creadă că sunt un alt gentrificator alb care se furișează în cartier.

La sfârșitul lui octombrie, în anul în care la televizor ni se spunea întruna să ne pregătim pentru uraganul Sandy, Oliver se distra de minune aprinzând și stingând lanterna (o joacă nemaipomenit de enervantă) și uitându-se la mine cum lipeam X-uri imense din bandă izolatoare pe geamuri. Toți puștii de pe coridorul nostru erau surescitați și entuziasmați, alergau de colo colo și răcneau. Ne uitam întruna pe ferestre la cerul care căpătase o nuanță cafenie. Când norii s-au rupt și a început să plouă torențial, auzeam vântul mugind și totul în jur zdrăngănind și trântindu-se în noapte, în timp ce tendele și copacii stăteau să se rupă în bătaia furtunii. Treceam întruna de pe un canal TV pe altul, ca nu cumva să ratăm ceva. Televiziunea oferea o imagine mai cuprinzătoare decât fereastra mea. De dincolo de ecran, un prezentator de știri îmbrăcat la costum ne-a informat că un post de transformare al Con Ed[1] de pe Fourteenth Street sărise în aer! În partea de sud a Manhattanului căzuse curentul! Mă străduiam să-i explic lui Oliver care-i treaba cu electricitatea ca și cum m-aș fi priceput. Niciodată să nu bagi degetele în priză. Oliver voia să ne uităm la altceva.

---

1. Consolidated Edison, Inc., una dintre cele mai mari companii de electricitate din SUA.

La nouă și jumătate a sunat telefonul. Era taică-meu, care în zilele astea avea mai multă răbdare cu mine, dar nu mă suna prea des. Îmi telefonase să-mi spună „Mătușă-ta Kiki n-are curent, știi? Probabil stă pe întuneric". Uitasem complet de ea. Locuia pe East Fifth Street, în zona afectată de pana de electricitate. I-am promis c-o să verific ce-i cu ea mâine-dimineață.

— S-ar putea să trebuiască să merg pe jos până acolo, i-am zis. Tre' să fie vreo sută douăzeci de cvartale de traversat. Pe mine nu mă întrebi ce e la mine în cartier? E bine.

— Oliver ce face?

— Minunat.

— Să nu uiți de Kiki, bine? Zi-mi că nu uiți.

— Tocmai ți-am zis, i-am replicat.

A doua zi, vremea era uluitor de plăcută, blândă, cu un cer alburiu. Am mers pe jos jumătate de ceas, lucru care lui Oliver nu i-a plăcut câtuși de puțin, am trecut pe lângă câțiva copaci doborâți și niște crengi rupte și deodată un taxi a oprit în mod miraculos și l-am împărțit cu un tip în vârstă tocmai până în centru. Nici un semafor, nici un magazin deschis – ce stranii erau străzile! Odată intrați la Kiki în bloc, am luat-o înainte pe scările întunecoase, de clădire de locuințe sociale ieftine, până la etajul al patrulea, timp în care Oliver mă scotea din minți tot aprinzând și stingând lanterna.

Când a deschis ușa care dădea spre holul ei cufundat în beznă și ne-a văzut, a exclamat:

— Reyna! Ce-i cu voi aici?

Evident, Kiki nu pățise nimic. Avea legume, conserve și orez din belșug – cui îi trebuia frigider? – și se pricepea să aprindă aragazul cu chibritul. Acum era lumină de afară, iar pentru mai târziu avea lumânări. Avea oale cu apă pe care o putea pune la fiert ca să se spele. Cada o umpluse de cu seară. Eu cum eram?

— Oliver, nu-i așa că-i distractiv? l-a întrebat pe fiu-meu.

Vai, newyorkezii făceau atâta tapaj pentru nimic, considera ea. Avea un radio cu tranzistori, așa că tapajul ajungea până la ea.

— Eu, una, mă bucur că nu trebuie să mă duc la muncă, mi-a zis.

Recitea *Calea grecească*[1] a lui Edith Hamilton – eu o citisem? nu prea mă omoram cu cititul, așa-i? – și își propusese s-o termine în seara respectivă, la lumina lumânărilor.

— Vino să stai la noi, i-am propus. Nu-i așa că ți-ar plăcea, Oliver?

Ca la comandă, Oliver a scos un chiot de bucurie.

Kiki ne-a zis că prefera oricând să se știe la ea acasă.

— Oliver, pun pariu că ți-ar plăcea să guști din înghețata de ciocolată care se transformă într-un *milkshake* minunat.

Am urmat-o până în bucătăria cu dulapuri vopsite și linoleum vechi. Când mi-am dat jos jacheta ca să mă fac comodă, Kiki a exclamat:

---

1. *The Greek Way* – volum de eseuri despre civilizația greacă publicat în 1930 de elenista americană Edith Hamilton (1867-1963).

— Vai, nu. Ţi-ai mai făcut un tatuaj?

— *Nu*. De fiecare dată zici chestia asta. Ai o fobie legată de braţele mele.

— N-o să mă obişnuiesc niciodată cu ele.

Aveam tatuate o porumbiţă, o vrabie, un crin pătat şi o ramură cu frunze. Fiecare simboliza câte ceva. Porumbiţa urma să tranşeze o dispută cu tatăl lui Oliver, care nu era nici pe departe la fel de amabil ca Boyd, iubitul meu actual, vrabia era adevărata pasăre reprezentativă pentru New York, crinul pătat însemna îndrăzneală, după care mă dădeam în vânt când eram mai tânără, iar ramura era un măslin[1] în cinstea lui Oliver. Pe vremuri încercam s-o conving pe Kiki că nu se deosebeau cu nimic de modelele de pe covoare.

— Eşti duşumea? îmi zicea ea.

Îmi acuza tatuajele că erau forme de mutilare şi, în acelaşi timp, forme de înşelăciune în privinţa pielii cu care mă născusem. Unde scrie?

— Ei bine, în învăţăturile islamice, printre altele, zicea ea.

Kiki nu fusese o musulmană practicantă, dar îi plăceau multe dintre aspectele islamismului. S-ar putea ca eu să fi fost singura din familie care ştia cât de pasionată fusese de religia islamică. Într-o vreme încerca să mă convingă să-l citesc pe tipul ăla de necitit, Averroes, şi pe încă unul, Avicenna. Numai mătuşă-mii i-ar fi trecut prin cap că una ca mine putea pur şi simplu să

1. În engleză, *olive tree*.

se afunde în studiul filosofiei secolului al XII-lea când și cum îi venea pe chelie. Nu vedea de ce n-ar putea fi așa.

— Oliver, fiule, spunea acum, nu e musai să termini dacă te-ai săturat.

— Tata își face griji din pricina ta, i-am zis lui Kiki.

— L-am sunat deja, mi-a răspuns ea.

S-a dovedit că ei îi mergea încă telefonul, datorită faptului că avea o linie telefonică fixă, nimic digital sau prin fibră.

Fusese pe afară mai devreme. Erau unii la ea în cvartal care aveau apă, dar ea n-avea. Oliver a fost vrăjit când Kiki i-a arătat cum trage apa la toaletă deșertând o oală în veceu.

— Magie și alta nu, am zis eu.

Când am plecat, Kiki ne-a strigat din urmă:

— Mă bucur de fiecare dată să vă văd, știi asta.

Ar fi putut să ne acorde mai multe puncte pentru faptul că bătuserăm atâta cale până la ea, mi-am zis în sinea mea.

— Poate te răzgândești și vii totuși să stai la noi, i-am strigat la rândul meu înainte să ieșim pe coridorul întunecat.

Mai aveam un motiv pentru care îmi doream să vină la noi. Nu voiam să fiu una dintre mamele alea care erau tot timpul disperate să găsească bonă pentru copii, numai că îmi trebuia neapărat una.

Iubitul meu își petrecea trei luni la Rikers Island[1]. Mersesem să-l văd o dată pe săptămână toată luna octombrie. Era închis pentru că vânduse o sută cinci-zeci de grame de iarbă (cine ar crede că asta mai e cazul să fie infracțiune?) și însemna mult pentru el să știe că vine cineva să-l viziteze. Aveam de gând să merg la el și în săptămâna aia, de îndată ce metroul o să fie repus în funcțiune și se relua circulația autobuzelor pe pod. Dar mi-era greu să-l iau cu mine și pe Oliver, care nu era copilul lui și care avea nevoie de foarte multă atenție în timpul vizitelor, unde n-aveai voie cu jucării.

Îl iubeam pe Boyd, dar n-aș fi zis că-l iubeam mai mult decât pe ceilalți tipi cu care fusesem. Noroc că nu mă întreba nimeni. Nici măcar Boyd. Din punctul lui de vedere, nu era cazul ca oamenii să trăncănească atâta în legătură cu sentimentele lor. O fărâmă de interes real, un minim de perseverență când venea vorba să-ți faci apariția erau suficiente. În fiecare săptămână mă uitam în vorbitorul acela la el: un tânăr afro-american oarecare, într-o salopetă ridicolă. Vederea lui – chipul sumbru, încordat, cu un zâmbet mijindu-i în colțul gurii – mă răscolea de fiecare dată, iar când îl luam în brațe (erau permise îmbrățișările lejere), îmi spuneam „E același Boyd, nu s-a schimbat".

Oliver putea fi o pacoste. Uneori era îngrozitor de plângăcios din pricină că stătuse prea mult pe la cozi

1. Insulă din strâmtoarea East River, între Queens și Bronx, unde se află principalul centru de detenție al orașului New York.

sau era furios fiindcă nu-l lăsaseră să intre cu dinozaurul lui enorm de plastic. Sau devenea surescitat și trebuia să se cuibărească la pieptul lui Boyd și să i se tânguiască în detaliu despre cum nu știu care puști azvârlea cu nisip în parc. „Ai parte de aventuri, așa-i?“, îi zicea Boyd. În timpul ăsta, eu mă căzneam să-l întreb pe Boyd dacă avusese o săptămână acceptabilă și, dacă nu, de ce. Aveam un ceas la dispoziție să-l delectez cu conversația mea. Să mă ocup de amândoi în același timp nu era chiar cel mai ușor lucru din lume.

La două zile după uragan, am primit un telefon de la mătușa Kiki.

— Ce-ai zice dacă aș trece pe la voi după program să fac un duș fierbinte? m-a întrebat. Pot să vin cu prosopul de acasă, am teancuri întregi de prosoape.

— Dușul nostru arde de nerăbdare să te vadă, i-am zis. Iar Oliver o să-ți împrumute rățușca lui.

— Kiki Kiki Kiki Kiki Kiki! a țipat Oliver când a văzut-o intrând pe ușă.

Poate că-l agitasem eu prea tare în așteptarea ei. Făcuserăm lună prin casă.

Când mătușă-mea a ieșit din baie, îmbrăcată la loc cu șalvarii și puloverul ei și cu fața roșie de la abur ițindu-i-se pe sub prosopul făcut turban, i-am întins un pahar cu vin.

— Un om care n-are căldură sau apă are nevoie de alcool, i-am zis.

Și ne-am așezat să luăm cina, ce consta din ruladă de carne, pe care mă pricepeam s-o fac, și piure de cartofi, pe care Oliver se învățase să-l mănânce cu usturoi.

— Ăsta-i un festin în toată regula, a remarcat ea. Știați că sultanii organizau ospețe care țineau câte două săptămâni?

Oliver era impresionat.

— Ăsta ar putea să țină și mai mult, i-am zis. Ar trebui să rămâi la noi peste noapte. Sau să te întorci și mâine. Vorbesc serios.

Mâinele ăla mă interesa pe mine – era seara de vizite pentru deținuții cu nume de familie de la M la Z.

— Poate până atunci o să vină curentul, a zis Kiki. Poate-poate.

La Rikers, Boyd și ceilalți petrecuseră zilele uraganului închiși în celule, nu aveau voie să umble aiurea și să riște să fie luați de potop. Închisoarea avea propriul generator, iar clădirile erau amplasate în mijlocul insulei, prea sus ca să fie luate de ape. Locul ăla nu fusese gândit să poți pleca înot de-acolo.

— Știi că am un iubit, Boyd, i-am zis.

Kiki s-a uitat fix în farfurie cât i-am prezentat eu situația, chestia cu vizitele săptămânale, cât de lămurit puteam s-o fac de față cu Oliver.

— O, căca-m-aș! a exclamat ea.

A trebuit să termine de mestecat înainte să spună:

— Bineînțeles, sigur, sigur, o să vin direct de la lucru.

Când m-am aplecat s-o iau în brațe, a părut stingherită.

— Vai, nu, te rog, a zis. Nu-i mare scofală.

Ce ființă interesantă era Kiki! Ce i-aș fi putut spune ca să reușesc s-o șochez? Evident, era bine să nu întind coarda. Nici nu era cazul s-o pun în gardă să nu le

spună alor mei. Nu pe Kiki. Și poate că avea și ea un iubit de care nici măcar nu știam. Nu era genul de om care să-ți împărtășească toate secretele sale. Oriunde era tipul, cu siguranță nu făceau duș împreună, asta era clar. Poate era însurat. Un bărbat la vârsta aia. Vai, unde voiam să ajung cu chestia asta?

În seara următoare, când și-a făcut apariția, întârziase patruzeci și cinci de minute și, sinceră să fiu, îmi luasem definitiv gândul de la ea. A năvălit pe ușă spunând:

— Să nu mă-ntrebi cum merg metrourile. Fugi, fugi. Șterge-o de-aici, fugi.

Așa, roșie toată la față, părea mai tânără. Ce bunăciune trebuie să fi fost la vremea ei! Sau cel puțin o hipiotă drăgălașă. Oliver i se suia în cap.

— Grăbește-te și ieși odată din casă! m-a bruftuluit ea.

Metroul (care abia își reluase circulația în ziua aceea) a ajuns într-adevăr greu și era foarte aglomerat, dar autobuzul din apropiere de Queens Plaza, care mergea pe Rikers, era la fel ca întotdeauna. După primele câteva stații, toți albii în afară de mine s-au dat jos. Citeam revista *People* în timp ce înaintam încet spre podul care ducea pe insulă. Dragostea făcea praf viețile unei sumedenii de celebrități. Și uite-o pe adolescenta de peste culoarul dintre scaune cum își piaptănă părul, cum și-l verifică în oglindă, trăgându-și șuvițele peste față ca să-l facă să stea cum trebuie. „Fată", îmi venea

să-i spun, „a dat-o în bară rău de tot de-a ajuns acolo unde este și tu-ți faci griji că n-o să-i placă cum îți stă părul?".

Evident, și eu eram coafată și rujată. Aveam și eu standardele mele. Dar nu puteai să te duci îmbrăcată cu chestii prea decoltate – nimic sfâșiat sau transparent: aveau reguli stricte. *Vizitatorii sunt obligați să poarte lenjerie intimă.*

Bietul Boyd. După ce am stat la rând, mi-am lăsat paltonul și poșeta într-un dulăpior, le-am arătat actul de identitate paznicilor, care m-au percheziționat, am stat la coadă să mă urc într-unul din autobuzele închisorii și am fost iarăși percheziționată, am luat loc în sală să-l aștept. Mă simțeam ciudat fără Oliver după mine. Așteptarea se prelungea chinuitor. Nu era ca și cum puteai să-ți aduci o carte ca să-ți ocupi timpul. Și în clipa aceea am auzit numele familiar al lui Boyd citit de pe listă.

Salopetele alea nu avantajau pe nimeni. Dar când ne-am strâns în brațe, mirosea a săpun și a Boyd și mi s-a făcut milă de mine, fiindcă urma să stau atâta timp departe de el.

— Salutare, mi-a zis.

— N-am vrut să ajung așa de târziu, i-am zis eu.

Boyd era curios să afle cum fusese cu uraganul și cine fusese afectat cel mai rău. Mătușa Kiki mi-a furnizat material.

— O, ea avea proviziile ei de lumânări și oalele cu apă, cutiile cu supă și pungile cu orez și nu pricepea de ce toată lumea era așa de dată peste cap.

— Pe bătrâni n-ai cum să-i dobori așa ușor, a comentat el. Bravo. E cea mai tare chestie pe care am auzit-o săptămâna asta.

Am continuat să perorez pe tema vitejiei lui Kiki. Cum mă învățase ea să mă cațăr în copaci când eram mică și maică-mea nu se temea decât că o să cad în cap.

— N-am știut că ai făcut cățărări. Tre' să-i spun lui Claude.

Claude, prietenul lui, care era mult mai sportiv decât Boyd, descoperise de curând peretele de escaladă de la nu știu ce sală de antrenamente. Boyd, unul, era o legumă, dar una slabă și deșirată. Începuse să se împufoșeze? Puțin.

— Claude e o fiară pe peretele ăla. A convins-o și pe Lynnette să se-apuce.

Lynnette era sora lui Claude. Și prietena lui Boyd de dinainte să mă cunoască pe mine.

— Și fetele pot face fără probleme așa ceva.

— Când ți-a zis asta?

— Au fost pe-aici săptămâna trecută. Toată gașca.

Care gașcă? Nu erau admiși decât trei vizitatori.

— Lynnette a fost pe-aici?

— Și Maxwell. Au venit să-și arate sprijinul. Le-am fost recunoscător, știi?

Nu mă îndoiesc, mi-am zis. Mă căzneam din răsputeri să nu trag concluzii pripite. Nu era ca și cum ar fi putut să se pituleze într-un colț cu el pentru o partidă scurtă, deși circulau zvonuri despre chestii din astea. Legende urbane.

— Claude mai are lațele alea pe cap?

— Da. Arată ca o rădăcinoasă. Gagiu' ar trebui să-și facă o programare la frizerul meu.

Frizerul de la Rikers îl tunsese de arăta ca o ceapă – că tot vorbeam de legume.

— Vin din nou sâmbăta asta. Tu nu vii sâmbătă, corect?

Nu veneam niciodată sâmbăta. I-am aruncat o căutătură piezișă.

— Fiindcă, dacă vii, mi-a zis el, o să le spun lor să nu mai vină.

Unui om care n-avea de nici unele nu puteai să-i faci o vină din faptul că-și dorea tot ce-i pica în mână. Cam asta aveam în minte pe drumul cu autobuzul până la metrou. Dar îi făceam vină – și încă cum. Pierdeam o oră jumate în fiecare săptămână ca să ajung acolo și o oră jumate să mă întorc acasă numai pentru ca el să primească vizite de la fosta gagică? În sinea mea se dădea o luptă între iritare și dorința de a nu face greutăți nimănui. De ce-mi spusese Boyd? Doar știa să-și țină gura când era cazul.

Însă nu crezuse că era cazul. Fiindcă mă știa fată de comitet. Ce mă uimea și mai tare era cât de dureroasă începea să devină toată povestea. Mi-l închipuiam întâmpinând-o pe Lynnette în stilul lui relaxat, de tip imperturbabil. „Nu-mi vine să cred c-ai trecut pe aici." Lynnette, insinuantă și dură, care-i spunea că

trecuse prea mult timp de când se văzuseră. Și, mă rog, ce era așa de nemaipomenit la Boyd de merita să mă perpelesc din pricina lucrurilor care în mintea mea erau limpezi ca lumina zilei?

În timp ce mă munceau gândurile astea, ședeam în autobuz. Mi-aș fi dorit ca Boyd să mă aline. Se pricepea la treaba asta. Dacă te simțiseși umilită fiindcă o tâmpită de la grădiniță spusese că încălțările copilului tău erau nepotrivite, dacă cheltuiseși o grămadă de bani pe un televizor mișto, ca pe urmă să-ți dai seama că plătiseși cât nu făcea, dacă te dăduseră afară fiindcă epuizaseși toate învoirile pe caz de boală și nu fusese vina ta, Boyd se pricepea să facă toate chestiile astea să pară extrem de comice. Se pricepea să imite oameni pe care nu-i întâlnise niciodată, să-ți aducă aminte că lucrurile astea țineau de gluma generalizată pe care o reprezenta strădania omenească. Și nu doar ție.

Când am ajuns acasă, să vezi și să nu crezi: Oliver dormea în patul lui - să-l fi drogat Kiki? -, iar ea era în living și se uita la canalul gastronomic.

— Te uiți la porcăria asta? am întrebat-o.

— Cum a fost vizita?

— Așa și-așa. Cine câștigă la *Chopped*[1]?

— Altul decât cine trebuie. Dar mie mi-a căzut cu tronc Marcus Samuelsson.

---

1. Concurs gastronomic televizat, difuzat de canalul Food Network începând din 2009.

Era juratul care avea un restaurant chiar aici, în Harlem, un bucătar-şef înalt şi arătos, născut în Etiopia. Bun pentru Kiki.

— Oliver a vărsat o tonă de iaurt pe jos, dar am curăţat, m-a informat ea.

Simţeam nevoia să beau ceva, să trag un joint. Ce aveam prin casă? Am găsit în bucătărie o sticlă de Beaujolais foarte uzată şi ne-am turnat fiecare câte un pahar.

— Când iese? s-a interesat Kiki.

— Ei zic că-n ianuarie. Stă bine cu moralul.

— Te are pe tine.

Asta aşa era. După atâtea vizite la penitenciar, după atâtea tête-á-tête-uri săptămânale în vorbitorul ăla imens, mă ataşasem mai tare de Boyd. Ne cream propriul univers al conversaţiei, oricât de stingheră ar fi fost ea, spunând amândoi ce ne venea prin minte, în timp ce scaunele şi mesele din jur erau scenele dramelor altor familii. Aveam gustările luate de la automat şi poveştile noastre – noi doi şi Oliver. Uneori Oliver ne făcea să ne prostim: totul era teribil de drăguţ. Şi în fiecare săptămână admiram felul cum ne găzduia Boyd, cum se instala în scaunul de plastic de parcă n-am fi făcut altceva decât să pierdem vremea, aşteptând să ajungem într-un loc mai bun. Ceea ce şi făceam.

— Nu eşti obligată să-mi spui dacă n-ai chef, i-am zis lui Kiki, dar când ai divorţat a fost din cauză că unul din voi şi-a făcut de cap cu altcineva?

— Hei, m-a bruftuluit ea, ce-ţi veni cu chestia asta?

— O tipă pe nume Lynnette a fost să-l viziteze pe Boyd.

Kiki a stat să se gândească.

— Poate să nu însemne nimic.

— Deci, când ai plecat din Turcia, de ce-ai plecat?

— Venise vremea.

Admiram modul lui Kiki de a stabili ce anume nu e treaba ta, dar asta te făcea să te gândești că e totuși ceva acolo.

Și-a fost ghinionul meu că äia de la Con Ed s-au organizat chiar în seara următoare, așa încât curentul electric a năvălit în pereții lui Kiki ca să-i ofere lumină și refrigerare și să-i pompeze apă și abur bolborositor în calorifere. Am sunat-o s-o felicit cu ocazia Revenirii la Normalitate.

— Normalitatea e supraestimată, mi-a zis. Săptămâna viitoare n-o să-mi văd capul de treabă.

— Și eu la fel, i-am zis.

Oliver nu prea avusese bone. Stătea la grădiniță cât mergeam la slujba mea anostă, de secretară cu jumătate de normă la un cabinet veterinar (salariul era mizerabil, dar câinii erau de obicei drăguți), iar seara îl luam cu mine dacă mergeam pe la prieteni sau acasă la Boyd, pe vremea când stăteam împreună. Uneori, Boyd găsea un văr care-l lua la el.

— Oliver vrea să te salute, i-am zis mătușă-mii.

— Te *iubesc*, Kiki cea Grozavă! a zis Oliver.

Asta n-a înduplecat-o să se ofere să mai stea cu el și m-am gândit că era mai bine să nu apelez iarăși la ea așa de repede.

La următoarea vizită la Rikers, Oliver n-a fost deloc obraznic. Și unul din gardienii de la prima poartă a fost drăguț și glumeț cu el. Fiindcă era copil? Fiindcă era un puști alb cu o mamă albă? Nu știam, dar m-am bucurat.

Afară se făcuse mai frig, așa că avea ocazia să poarte puloverul lui preferat cu Spiderman, despre care Boyd a zis că e foarte elegant.

— Și mama ta arată bine, a remarcat Boyd.

— Mai bine decât Lynnette?

Nu intenționasem să spun o chestie așa de văicăreț-afurisită, pur și simplu mi-a țâșnit pe gură. Eram îngrozită. Nu eram atât de grozavă pe cât mă credeam, așa-i?

— Nu se compară cu tine, a zis Boyd. Nu-ți ajunge nici până la genunchi.

A rostit chestia asta articulând lent, calm. Și-a subliniat spusele clătinând din scăfârlia ca o căpățână de ceapă.

Iar restul vizitei a decurs cât se poate de bine. Boyd a lăsat să se înțeleagă că acum Oliver avea superputerea de a țese pânze de păianjen din tavan – „O să plutești peste noi toți, o să aterizezi fix în capul ticăloșilor“ –, iar Oliver era așa de încântat, că a trebuit împiedicat să țipe din toți bojocii de bucurie.

— Știi de ce mi-e dor? m-a întrebat Boyd. Mă rog, de chestia aia, evident. Nu te uita așa la mine. Dar și de vremurile când mergeam să patinăm.

Fuseserăm la patinoar fix de două ori, închiriaserăm patine în Central Park, căzuserăm în fund. Într-una din dăți puțin a lipsit să-l strivesc pe Oliver în cădere.

— Le spui tuturor că ești următoarea mare vedetă de hochei? l-am întrebat.

— Sper c-o să mai fie gheață când o să ies eu de-aici, mi-a răspuns.

— O să fie, l-am liniștit. Nu mai e mult. Nici n-o să-ți dai seama când a trecut.

Între timp, Kiki începuse să-și facă griji din pricina mea. Telefona mai des decât eram eu obișnuită. Mă întreba:

— Crezi că Obama o să aducă la ordine Congresul ăsta? Și Boyd ce mai face?

O informam că eram în continuare un cuplu, ceea ce și voia ea să știe. De ce, Doamne iartă-mă, m-aș fi gândit vreo clipă să mă despart de Boyd înainte ca măcar să-l văd întors acasă și în pat? Ce rost aveau toate drumurile mele cu autobuzul dacă aveam de gând să sar peste partea aia?

— N-ai vrea să-l las baltă într-un moment ca ăsta, am spus eu.

— Ai grijă, m-a avertizat ea.

— Nu e cine știe ce infractor, i-am zis. Era un simplu barman, nu vreun mahăr.

Nu era nevoie să-i pun în vedere să nu-i pomenească lui taică-meu de chestia asta.

— Oricine poate ajunge la pușcărie, știu și eu asta, mi-a zis Kiki. Hikmet a fost închis treișpe ani în Turcia.

Credeam că se referă la vreun fost iubit de-al ei, dar s-a vădit că se referea la un poet celebru, care murise înainte ca ea să fi ajuns măcar acolo. Un poet comunist celebru. Una din închisorile unde fusese întemnițat era situată în apropiere de locurile pe care le frecventase în anii petrecuți acolo și oamenii i-o arătaseră. Mă bucuram să aud că avea mintea deschisă față de faza cu închisoarea. Kiki era mai emancipată în păreri decât majoritatea albilor.

Boyd nu era închis din motive politice, deși unii susțineau că războiul împotriva drogurilor era unul rasial și pe undeva aveau dreptate. Maică-mea și taică-meu erau cunoscuți ca fumători ocazionali de marijuana, dar era vreun polițai care să-i oprească pe străzile cartierului lor liniștit și să-i percheziționeze?

— Ia zi, pot să te întreb, am interpelat-o eu, erau droguri prin preajmă cât ai stat în Turcia?

Cum îmi mai ieșea porumbelul pe gură în ultimul timp!

— Vindea lumea hașiș sau chestii din astea?

— Nu în cercurile în care ne învârteam noi. Urăsc filmul ăla, l-ai văzut și tu. Dar se făcea contrabandă. Mă refer la antichități, piese de pe șantierele arheologice. Oamenii traversau până în regiunile estice și aduceau de acolo chestii. Sau le treceau peste graniță din Iran. Obiecte foarte frumoase, dacă stau să mă gândesc.

— E uimitor din ce scot oamenii bani.

— Dacă Osman ar fi vrut să se ocupe cu așa ceva, mi-a zis Kiki, nu s-ar mai fi făcut fermier. Apropo, chestia cu agricultura a fost cea care m-a făcut să plec.

M-am bucurat foarte tare că mi-a spus-o.

— Și s-a lăsat de agricultură cinci ani mai târziu, mi-a zis. Nu-i așa c-a fost ironic?

— Ba da, i-am răspuns.

— Încă îi mai scriu lui Osman. Se pricepe grozav să scrie scrisori.

Asta chiar era ceva nou. Mai avea toate scrisorile, cât de pasionale erau, îi trimitea Osman e-mailuri în ultimul timp? Firește, în sinea mea îmi spuneam: „Poate că voi doi ar trebui să vă împăcați". E o pornire omenească, nu-i așa, să-ți dorești să împarți lumea în perechi.

— Nevasta pe care o are acum e mult mai tânără, a zis Kiki.

La începutul lui decembrie aveam un tatuaj nou, în cinstea eliberării iminente a lui Boyd de la Rikers. Era chiar frumos: o colivie cu ușița deschisă și cu un șir întreg de păsări minuscule ce îmi urca pe braț până spre încheietură. Unii își concepeau desenele de pe piele așa încât să se potrivească laolaltă, dar eu mi le făceam pe ale mele bucată cu bucată, la fel ca viața mea, și arătau bine.

Kiki l-a remarcat când avea o săptămână și era încă umflat. Tocmai ne pregătise cina (hamburgeri prăjiți prea tare, dar lui Oliver îi plăceau), iar eu spălam

vasele, ferindu-mi brațul ăla de apă. Nu era bine să uzi tatuajul prea repede.

— Și când Boyd o să dispară din peisaj, mi-a zis Kiki, tu o să rămâi cu tatuajele astea care nu dispar niciodată.

— E trecutul meu, i-am zis. Brațul meu e un album.

Primul tatuaj, crinul pătat, mi l-am făcut când aveam șaisprezece ani și am fugit de acasă cu un iubit care i-a șterpelit camioneta lui taică-său ca să mergem o săptămână pe o plajă friguroasă din Maine. Îmi plăcea la nebunie tatuajul ăla. Și ramura de măslin în cinstea lui Oliver, care fusese făcută la o lună după nașterea lui, când voiam să-mi reamintesc să fiu fericită.

— Și dacă lui Boyd nu-i place?

— L-am făcut pentru mine, i-am zis. Toate astea sunt ale *mele*.

— Nu fi un covor, mi-a replicat ea.

— Nu prea te pricepi la chestii din astea, să nu te superi că ți-o zic, i-am spus atunci.

De ce aș fi acceptat sfaturi de la o femeie care noapte de noapte dormea singură în patul ei, strângând la piept un exemplar din Aristotel? Ce lucruri utile ar fi putut ea să-mi spună? Unde mai pui că îmbătrânea clipă de clipă, cu căutătura aia piezișă și părul scurt lipit de țeastă.

Ningea în ziua în care Boyd a fost eliberat de la Rikers. Eu eram acasă cu Oliver când prietenul său Maxwell s-a dus să-l ia. Nu voia ca eu și Oliver să-l vedem

în momentele alea, cu sacoşa cu lucruri, cu hârţogăraia înjositoare, cu gardienii care insistau asupra fiecărui detaliu în parte. Când am dat în sfârşit ochii cu el, era cu Maxwell în cafeneaua noastră din cartier şi mânca un cheeseburger, cu o mutră fericită şi unsuroasă. Oliver şi-a ieşit din minţi de bucurie şi se tot urca pe el, mânjindu-i pantalonii cu ghetuţele lui pline de zăpadă. Şi eu am tresăltat puţin de bucurie.

— Vezi să nu mă dărâmi, i-a zis Boyd. Ba nu, dărâmă-mă. Hai.

— Nu-l cruţa deloc, a zis Maxwell.

Boyd arăta deja infinit mai bine decât în închisoare – şi nu ieşise decât de-o oră.

— Nu-mi vine să cred, a zis el. Nu-mi vine să cred c-am fost vreodată acolo.

Îi dădea să mănânce cartofi prăjiţi lui Oliver, care se prefăcea că e căţel. Cealaltă mână şi-o ţinea pe genunchiul meu. Acum aveam voie să facem asta.

— Hei, fetiţo, mi-a zis.

Dincolo de fereastră zăpada îmbrăca totul într-o strălucire palidă.

În prima noapte pe care a petrecut-o cu mine, după ce a durat o veşnicie până ce Oliver a adormit în camera cealaltă, ardeam de dorinţă când ne-am croit în fine drum unul în braţele celuilalt. Care era mersul în visul ăsta, mai ştiam oare cum se face? Ba bine că nu, nu uitaserăm nici o clipă, dar au existat stângăcii şi întreruperi şi mici şovăieli amuzate. M-aş fi aşteptat ca Boyd

să fie nesățios și pe alocuri chiar dur, dar nu, era atent, foarte atent: dădea târcoale, se întorcea și o apuca pe niște minunate căi ocolite înainte să-și atingă ținta. Se căznea, cum mi s-a părut mie, să facă din această primă întâlnire una cu totul specială, încerca să mă identifice. Nu mă așteptam la așa ceva din partea lui, ceea ce arată cât de multe știam.

Colegii de la cabinetul veterinar mă tachinau fiindcă moțăiam la birou. Toți știau că iubitul meu se întorsese după o călătorie lungă. Fiecare căscat de-al meu era întâmpinat cu un cor de râsete.

— Uite-o cum merge, șontâcăie, a zis unul dintre tehnicieni.

În ce mediu de mitocani lucram: oameni care se ocupau de animale. Am zis doar atât:

— N-aveți decât să râdeți, vă roade invidia.

Nu mă puteam aduna, gândurile îmi fugeau aiurea – cum eu și Boyd ne deschidem un restaurant împreună, cum eu și Boyd fugim în Thailanda, cum eu și Boyd facem un copil împreună, poate o fetiță, cum am boteza-o, Oliver s-ar bucura sau poate că nu? Mi-am pierdut concentrarea în timp ce lucram la computer și a trebuit să-i suport pe toți când comentau cât sunt de adormită.

Pușcăria nu îi schimbă întotdeauna pe oameni în bine, dar în cazul lui Boyd l-a făcut mai liniștit și mai puțin predispus să se dea mare sculă pe basculă.

A trebuit să-și găsească altă slujbă (unde să nu existe alcool), ceea ce a reprezentat o mare provocare pentru tipul stilat care era. Pe undeva am fost mândră de el când a început să lucreze ca ospătar într-un bistrou aflat ceva mai la nord de cartierul nostru. Pentru el era, evident, un pas înapoi, pe care și-l asumase fără tragere de inimă, dar și fără resentimente. Seara, părul îi mirosea a ulei de prăjit și a fum de grătar. Nu trăiam chiar împreună – oficial era instalat acasă la văru-său, dat fiind că-și pierduse apartamentul –, dar petrecea o mulțime de nopți la mine. Îmi plăcea de văru-său (Maxwell, care mai venise când și când să stea cu Oliver), doar că avea obiceiul să-l târască pe Boyd noaptea prin cluburi. Când eram mai tânără, și mie îmi plăcea să merg prin cluburi, la fel ca oricui, dar după ce l-am născut pe Oliver, chestia asta și-a cam pierdut din farmec. Aveam motive să-mi închipui că diverse fetișcane în costumații deocheate de prin cluburile astea nu mai pridideau să se azvârle în brațele lui Boyd, dar s-a dovedit că nu asta era problema. Problema era că Maxwell pusese la cale un plan prin care să-i sporească lui Boyd veniturile – ce-i drept, meschine. Dintre toate modurile tâmpite de a face un ban în plus, acesta viza nici mai mult nici mai puțin decât aducerea de țigări de contrabandă din Virginia în New York. Doar ca să scoată profit de pe urma diferenței de taxe.

— Ești complet dus cu capu'? l-am întrebat. Vrei să încalci termenii eliberării condiționate?

— Nu țipa, mi-a zis Boyd.

— Să treci granița în alt stat. Ești nebun?

— Gata, a zis Boyd. Mereu ai păreri despre orice. Am închis subiectul. Uită c-am adus vorba.

Nu reacționam bine când mi se punea pumnul în gură. L-am repezit, iar el a devenit glacial și în seara aia a plecat devreme acasă.

— Tot omul are nevoie de liniște, e prea mult dacă-ți cer așa ceva?

Când avea să se întoarcă? Dar oare îmi păsa?

— Crezi că-mi pasă? i-am zis.

A doua zi eram cu Kiki, luam masa undeva în apropiere de cabinet. În ultimul timp avea grijă să verifice cât de des putea că sunt bine, ceea ce implica și să-mi facă cinste cu platoul cu varietăți de falafel. I-am povestit despre câinele întâlnit de mine la cabinet, care știa trei limbi. Știa să se așeze, să stea culcat și să cerșească în engleză, spaniolă și în limbajul semnelor.

— O corcitură de pitbull. Sunt foarte inteligenți.

— Știi ce cred eu? mi-a zis Kiki. Cred că ar trebui să mergi să trăiești undeva unde ai învăța o limbă străină. E valabil pentru oricine.

— Poate într-o zi, cine știe, i-am spus.

— Încă mai am o prietenă în Istanbul. Pun pariu că tu și Oliver ați putea trage la ea. O perioadă scurtă. E o cultură foarte prietenoasă cu copiii.

— Nu prea cred. Viața mea e aici.

— Nu-i musai să fie în Istanbul, mi s-a potrivit mie, nu se potrivește tuturor. Mai sunt și alte locuri. Te-aș susține cu niște bani dacă ai vrea să o întinzi o vreme.

Nici măcar nu mă bătea gândul.

— Foarte drăguț din partea ta, i-am zis.

— Dacă n-o faci, mai târziu o să-ți pară rău, m-a avertizat ea.

Voia să mă îndepărteze de Boyd, ceea ce, oricum, era posibil să se întâmple de la sine. Mă simțeam mișcată și, în același timp, jignită. În clipa următoare m-am trezit că încerc să mă închipui într-un oraș nou. Scoțându-l pe Oliver într-un parc din Roma. Purtând conversații interesante cu localnicii în timp ce ședeam pe bancă. Făcând haz pe italienește.

Telefonul meu ne-a întrerupt cu un clinchet ascuțit, care anunța că primeam un SMS.

— Scuză-mă, i-am zis lui Kiki. Trebuie să văd de la cine e.

Era de la Boyd și am fost așa de entuziasmată, încât am exclamat tare „O! E de la Boyd!". Mesajul spunea „Îmi pare rău, iubito" și alte câteva chestii pe care în nici un caz n-aveam de gând să i le citesc lui Kiki. Dar chicoteam pe înfundate de bucurie, măgulită până peste poate – simțeam cum roșesc. Ce amuzant putea fi când voia. Ce figură, Boyd ăsta!

— Te rog să mă scuzi, i-am zis. Trebuie să-i răspund scurt.

— Te rog, mi-a zis Kiki pe un ton nu foarte amabil.

Trebuia să mă concentrez ca să tastez literele. Mi-a luat câteva minute și o auzeam pe Kiki oftând dincolo

de masă. Ştiam cum trebuie să-i fi părut, prea adolescentină, prea exaltată pentru firimiturile pe care mi le azvârlea Boyd. Kiki nu era încântată. Nici măcar nu-l cunoştea pe Boyd. Dar eu, da – chiar în clipa aceea parcă îl şi vedeam aievea dinaintea ochilor, pe el, blândeţea lui morocănoasă, episoadele de dispreţ rece, iluziile lamentabile legate de propriul potenţial, precum şi efluviile de tandreţe, puseurile de adoraţie pe care le simţeam pentru el. Eram perfect conştientă (sau, în fine, cel puţin în clipa aceea) că o anumită parte a vieţii mele alături de Boyd nu era pe deplin reală, că dacă forţai lucrurile prea tare, ar fi ieşit la iveală un sentiment cu totul diferit. Nu aveam de gând să forţez lucrurile. Voiam să trăim în continuare ca până atunci. Un om poate şti mai multe lucruri în acelaşi timp. Puteam să le ştiu pe toate şi în acelaşi timp să mi se umple inima de bucurie din pricina lui – cum mă săruta pe gât, cum îngâna fie şi melodiile cele mai stridente, cum se prosteau el şi Oliver. Şi atunci mi-am dat seama că probabil o să-l ajut şi cu contrabanda de ţigări. O să mă implic în treaba asta alături de el înainte să-mi fi trecut prin cap aşa ceva.

Dacă ar fi ştiut, Kiki s-ar fi luat cu mâinile de păr de disperare. Urma să încarc maşina şi să număr banii, urma să-l las să-şi depoziteze ţigările de contrabandă la mine acasă. Toate din pricina tulburării pe care o isca în mine, a ceea ce reprezenta Boyd pentru mine. Toate din pricina frumuseţii.

Eu aveam viaţa mea. Şi Kiki ce avea? Avea o slujbă care consta în aranjarea unor tranzacţii între cei putred

de bogați și cei săraci lipiți pământului. Avea cărțile ei, în care se afunda cu o satisfacție intimă prăfuită. Avea propriul trecut, de mult apus și legendar. O iubeam pe mătușă-mea, dar trebuie să fi fost conștientă că nu aș fi ascultat-o niciodată.

Când am terminat schimbul de mesaje cu Boyd, am înălțat privirea și am văzut-o pe Kiki ștergând cu pâine farfuria de mâncare.

— A fost gustos *hummus*-ul, am remarcat.

— Se zice că Saladin mânca *hummus*, mi-a spus ea. Pe la 1100 și ceva. Ai auzit de el, nu? A fost un kurd care a luptat împotriva cruciaților.

Știa o droaie de lucruri. Aștepta să vadă că fac naibii un efort cât de mic să știu și eu o fărâmă din câte știa ea. Saladin și mai cum? Între timp – oricine s-ar fi uitat spre masa noastră și-ar fi dat seama – mătușă-mea și cu mine împărtășeam un moment lung și inevitabil în care ne părea rău una pentru cealaltă. Fiecare în felul ei. Cum să n-o fi făcut?

2

În toate cele trei luni cât Boyd fusese închis la Rikers, anumite imagini ale lui mi-au ținut de urât. Părțile sexy. Păi, evident. Cine nu s-ar agăța de astea? Felul cum ridica brațul ca să mă dibuie în pat, expresia transfigurată de pe chipul lui când ținea ochii închiși, mormăitul din gâtlej ca semn de apreciere pentru ceva ce făceam. Așa că, atunci când Boyd cel în carne și oase s-a întors, în primele momente viața reală m-a derutat. Era mai puțin abstractă și în ea se vorbea mai mult. Fusesem atât de plină de dor atât de mult timp și dintr-odată aveam un om în carne și oase cu care să vorbesc.

Despre ce discutam? Dacă Oliver întinsese prea mult coarda când azvârlise cu dinozaurul în mine, dacă Rihanna avea o voce mai bună decât avusese vreodată Beyoncé, de ce în restaurante oamenii nu erau naibii în stare să comande logic.

Boyd nu era mulțumit de slujba lui de la bistrou. Dar oare un bărbat care fusese la un moment dat barman

nu avea modul lui de a manipula oamenii astfel încât să nu le dea prin cap să-i facă probleme? Ba da. Ca ospătar, trebuia să manifeste exact atâta personalitate cât să le inculce clienților o teamă sănătoasă. Ultimul lucru pe care mi-l doream era ca Boyd să renunțe la slujbă. În privința asta, polițistul care-l supraveghea și cu mine eram pe aceeași lungime de undă.

În plus, speram că planul lui cel nou cu contrabanda de țigări era doar o vorbă în vânt.

— Hei, îi ziceam, tu nici măcar nu mai fumezi.

Anul trecut făcuse efortul să se lase – și ce chin colosal fusese pentru el! Era prost dispus și furios și după o lună s-a apucat iar și vreme de alte câteva luni a fumat până n-a mai știut de el înainte să se lase din nou. A exagerat cu plasturii cu nicotină. Aproape că și-a distrus dantura sugând dropsuri și molfăind ursuleți gumați ca să-și ia gândul de la țigări. Iar acum voia să se ducă tocmai la mama naibii în Virginia doar ca să umple o mașină cu cartușe de Marlboro.

Un lucru la care trebuia să fiu foarte atentă era ca nu cumva să-l vorbesc de rău pe văru-său Maxwell. Boyd era în stare să mă ucidă cu privirea și dacă spuneam că „Maxwell are prea multe idei".

Într-o dimineață, la micul dejun, Oliver ne-a spus o poveste lungă despre cum prietenul lui de la grădiniță, Hector, îi jucase o festă și o ștersese cu un camion cu care se jucau împreună. Boyd i-a zis:

— Eu cred că tipul ăsta, Hector, nu e prietenul tău. Prietenii nu te lucrează pe la spate. Tu să nu fii netrebnic, să fii loial, m-auzi?

Părerea mea era că asta e cam mult pentru un puşti de patru ani, dar Oliver a încuviinţat din cap cu un aer înţelept.

După primele două săptămâni, Boyd se mai împăcase cu slujba de la bistrou. Îmi spunea poveşti despre marile războaie iscate din pricina ketchupului, când mai multe mese dădeau să înşface unica sticlă, aşa că trebuia s-o azvârle în aer şi s-o prindă pe la spate ca să-i linişteasă pe toţi. Le dădea porecle tuturor clienţilor – „Tre' să ai grijă ca lucrurile să nu devină plictisitoare" – şi lor le plăcea chestia asta, îşi doreau să fie serviţi de el.

Apartamentul lui Maxwell era locuinţa acceptată pentru Boyd de comisia de eliberare condiţionată. Mie nu mi se părea că verifica cineva prea atent lucrurile astea, dar lui Boyd îi plăcea să se refere la şederile lui la mine folosind termenul de „furişări". Era un soi de formulare erotică. O dată m-a sunat la miezul nopţii de la Maxwell – m-a trezit din somn – şi îi auzeam pe băieţi discutând şi prostindu-se în fundal. „Toată gaşca iese-n oraş, dar tu ştii că eu vreau să vin la tine", mi-a zis. „Ce părere ai?"

Eu ştiam ce părere am. Aveam timp să dorm la nouăzeci de ani. Şi zgomotul cheii lui în uşă după vreo douăzeci de minute era un zgomot erotic, păcănitul şi răsucirea în broască. În secunda următoare eram în hol, cu degetul la buze, dar el ştia să nu facă zgomot, să nu-l trezească pe Oliver. Am intrat în dormitor ca

niște spărgători și el a închis ușa în urma noastră cu mișcări nemaipomenit de lente – amorezul meu tainic.

Ne-am prins într-o îmbrățișare strânsă – îl auzisem din întâmplare pe Boyd spunându-i lui Claude cât de „legați" eram în ultimul timp și ilustrarea metaforei respective o reprezenta forța strânsorii aceleia, încleștarea prelungă. Am continuat să ne ținem îmbrățișați o vreme. Apoi Boyd m-a manevrat până am ajuns cu spatele pe pat – putea fi foarte îndemânatic – și a reușit cumva să se dezbrace fără să fie nevoit să se desprindă prea tare din brațele mele.

Tot timpul cât îl vizitasem săptămânal la Rikers, pozând în iubită devotată, mă gândisem doar să-l văd ieșit odată mai repede de-acolo. Mi-era de ajuns ca să aștept cu nerăbdare ziua de mâine. Nu mi-am închipuit că, după ce avea să iasă, o să ne trezim într-o nouă etapă și nu m-am gândit niciodată că o să fie implicat un sentiment care semăna atât de tare cu fericirea.

A doua zi, când m-am sculat din pat ca să-i dau de mâncare lui Oliver și să-l duc la grădiniță, Boyd zăcea lungit, cu un braț peste față, și dormea dus. Dar imediat ce s-a trezit, Oliver a intrat în stilul acela de băiat gălăgios și a început să chițăie despre șosetele pe care nu le putea suferi, iar când m-am întors ca să văd ce face Boyd, el ședea în capul oaselor pe pat, urmărindu-mă cu privirea.

— Și când te gândești la toți băieții care au ieșit aseară în oraș, sperând să găsească pe cineva care să fie măcar a mia parte din ce ești tu, mi-a zis el.

Altfel te comporți când ai o replică micuță ca asta la care să te gândești întreaga zi. Mă număram și eu printre cei care puteau fi dați pe spate de o vorbă bună. Chiar și prietena mea Sabina, care zicea tot timpul „De ce vorbim atâta despre bărbați?", a chicotit încântată când i-am povestit. Am fost cât pe ce să i-l citez mătușă-mii Kiki când am vorbit cu ea la telefon, noroc că mai aveam un dram de minte.

— Știi ce carte reciteam aseară? m-a întrebat Kiki. Marc Aureliu.

— N-aș fi ghicit.

— Ți-ar plăcea la nebunie. Vorbește doar despre cum să fii calm, să-ți protejezi mintea. Ar trebui să-l citești, stoicii sunt tari.

Lui Boyd îi plăcea să spună că un lucru la care cu siguranță excelam era să-mi păstrez calmul.

— Sunt așa de imperturbabilă, că n-am nevoie de el, i-am zis. Aș putea să-l învăț eu câte ceva.

Doar că omul era mort, ceea ce stingherea întotdeauna procesul de învățare.

— Chestia la stoici, mi-a zis Kiki, e că sunt un soi de budiști hiperraționali. Seneca zicea că toți murim câte puțin în fiecare zi. Epictet zicea că suntem toți niște suflete micuțe care ne cărăm leșurile încoace și încolo.

— S-a întâmplat ceva? am întrebat-o.

— Nu s-a întâmplat nimic, mi-a răspuns. Totul e în regulă.

Între timp, Boyd ajunsese să se relaxeze într-atât, încât în lunea în care am vrut să mergem să patinăm, dar nu s-a putut fiindcă se făcuse deja prea cald, ne-a dus pe mine și pe Oliver să pierdem vremea la cafeneaua din Brooklyn unde lucra prietena mea Sabina și am petrecut o după-amiază ca pe vremuri, în Williamsburg, chestie după care el nu se omora. Dar nu s-a arătat deloc deranjat de nimic – nici de sandviciurile *panini* fără aproape nimic între feliile de pâine, nici de Sabina, care se văicărea că n-are bani, nici de albii cu părul pieptănat pe frunte ca Napoleon (urăsc freza aia), nici că Oliver alerga încoace și încolo ca un apucat.

Când am ajuns acasă, i-am mulțumit lui Boyd pentru răbdarea de care dăduse dovadă.

— Hei, nu-ți face probleme, mi-a zis.

Abia într-o seară când l-am lăsat pe Oliver la o vecină și m-am dus și eu acasă la Maxwell, unde se strânsese gașca – o grămadă de tipi și câteva fete răzlețe –, am început să intuiesc ce anume determina schimbarea în bine a atitudinii lui Boyd. Oricine își putea da seama că în ultimul timp era mult mai prezent și ceea ce îl ajuta să-și recapete morga de odinioară era perspectiva gloriei infracționale. Ar fi trebuit să-mi dau seama. Poate că o știusem. Discutau toți despre cum să facă rost de un vehicul cu care să meargă în Virginia. Puteau pune mâna pe un camion, aveau nevoie de o dubă, ar merge cu o mașină cu un portbagaj încăpător? Puteau împrumuta o mașină de la cineva?

Nu i-am zis lui Boyd „Mă rog, tu nici măcar nu poți să conduci, fir-ar al naibii", fiindcă devenea extrem de sensibil când îl criticai de față cu amicii. Toată lumea știa că îi fusese suspendat permisul pe șase luni (era ceva obișnuit în cazul celor condamnați pentru infracțiuni legate de traficul de droguri, fie ele și mărunte, cum era cazul lui) și nici nu avea voie să părăsească statul decât cu aprobare specială. Cu alte cuvinte, avea toate motivele să stea pe fundul lui acasă.

Mulți newyorkezi nu învățau niciodată să șofeze. Se vede treaba că Maxwell, dl Creier al operațiunii, era unul dintre ei. Claude a zis:

— Pot să conduc eu, să știți.

Lynnette, soră-sa – și ce căuta ea aici? –, i-a replicat:

— Tu ești cel mai prost șofer din lume, poți să întrebi pe oricine din cartier.

— De parcă tu oi fi mai brează, i-a tăiat-o el.

N-aveau s-o scoată la capăt. Nu mi-a făcut senzația unei discuții serioase, de vreme ce toată lumea își dădea cu presupusul. După părerea mea, pe care n-am rostit-o cu voce tare, simplul fapt că același pachet de țigări era taxat cu treizeci de cenți în Virginia și cu cinci dolari și optzeci și cinci de cenți în New York (chestie cam uimitoare) nu însemna că vreunul dintre ei ar trebui fie și să cocheteze măcar cu ideea asta.

— Și voi chiar aveți impresia că o gașcă de tipi ca voi, cu numere de New York, n-o să fie luată la ochi de polițiști pe autostrăzile din Virginia? am întrebat.

— Nu scrie nicăieri că n-ai voie să mergi cu mașina, mi-a replicat Claude.

— Tu ai condus vreodată un camion? m-a întrebat Maxwell.

Adevărul e că da, condusesem un camion. În timpul liceului avusesem un iubit la care ținusem foarte mult și al cărui tată era constructor, tipul cu care fugisem în Maine, și amândurora ne plăcea când mă prosteam și treceam eu la volan. Ar fi trebuit să păstrez amănuntul ăsta pentru mine, dar am zis în schimb:

— Bineînțeles.

Asta i-a făcut să izbucnească în râs. Se uitau la Boyd, care mă băgase în povestea asta. Rămăsesem alături de el când o sumedenie de alte fete nici nu se sinchisiseră să bată tot drumul până la Rikers. Nu eram nici singura persoană albă din încăpere (prietenul lui Maxwell, Wiley, era cu o dominicancă frumușică, o amestecătură din toate rasele, și mai era și un tip blond din Bronx, care era amicul cuiva). Toți cei din gașcă erau obișnuiți cu mine, la bine și la rău. Lynnette nu mă simpatizase niciodată, dar nu cred că motivele ei aveau ceva de-a face cu rasa.

Și apoi, la un moment dat, cineva a vrut să știe cât costă benzina în Virginia și dacă nu cumva un camion are cel mai dezastruos consum la suta de kilometri din câte vehicule există. Claude s-a cufundat în verificarea statisticilor pe telefonul mobil. Nici unul dintre ei nu se pricepea la mașini.

Lynnette a zis:

— Așteptați câteva luni și o să poată conduce Boyd. O să se descurce.

Boyd a zâmbit pe sub mustață în stilul lui. Ei bine, oricui îi place să fie lăudat.

I-am sunat pe ai mei ca să-i întreb dacă aveau idee ce se petrece cu Kiki. Nu era bătrână – în zilele noastre, la șaizeci de ani nu mai ești bătrân –, de ce vorbea despre moarte?

— Mie Kiki nu-mi spune nimic, mi-a zis taică-meu. Dar se apucă s-o facă atunci când se duce să se întâlnească cu prietena ei, Pat. Se știu de-o grămadă de timp. *Tempus fugit*, își zice ea.

Pat era cea mai bună prietenă a ei de pe vremea când fusese în Turcia și în fiecare vară plecau împreună în Cape Cod să facă plajă. Repetau chestia asta de treizeci de ani.

— Pun pariu că nu fac altceva decât să vorbească despre foștii lor soți, a comentat maică-mea. Bârfe răsuflate. Oliver ce face? Nu ne povestești niciodată ce face Oliver.

— Kiki e sănătoasă, da?

— Mereu îți faci griji pentru ea, mi-a zis maică-mea. Pentru noi îți faci?

Oliver începuse să mă întrebe dacă pot să-i fac rost de un frate.

— Mai mare sau mai mic?

— De amândouă! mi-a zis.

Hector, prietenul lui de la grădiniță, avea o familie numeroasă și dezorganizată și Oliver tânjea după așa ceva.

— Nu-i o idee chiar atât de proastă, a comentat Boyd și mi-a pus o palmă pe șold.

Numai că nu mi-au dat lacrimile de-a binelea, așa de mișcată și de surprinsă am fost. Atât doar că era o idee cât se poate de proastă.

— Eu nu am un frate sau o soră, i-am zis lui Oliver. Boyd are un frate în armată cu care nici nu apucă să se vadă.

— Nu-i spune numai lucrurile negative, m-a apostrofat Boyd. Uită-te la Claude și Lynnette.

N-aveam să mă omor niciodată după Lynnette, dar, ce-i drept, îi sărea la beregată oricui îl vorbea de rău pe frate-său, iar atunci când Claude a fost arestat pentru că furase un palton dintr-un magazin, Lynnette a fost cea care s-a dus la secția de poliție și a rezolvat treaba. Când Lynnette era dată afară de la câte o slujbă, când își toca tot creditul, Claude era cel care îi dădea să mănânce. Când erau împreună, se ciondăneau – Claude zicea „Tacă-ți fleanca, fată", iar Lynnette îi răspundea „Cât de cretin poți să fii" –, dar era modul lor de a fi intimi unul cu celălalt.

Oliver a conchis:

— Niciodată nu primesc ce-mi doresc.

În aprilie, Maxwell a început să aducă vorba despre cumnatul cuiva care, cică, era dispus să le vândă vechiul lui Ford Taurus la un preț bun. Știam oare cât de mari erau portbagajele la mașinuțele alea ridicole? Mai mari decât ne-am închipui. Nu le trebuiau decât niște investitori

care să pună mână de la mână ca să ia mașina. Cine avea bani puși deoparte? Eu aveam?

— Dacă intri cu noi în afacere, mi-a zis Maxwell, împărțim profitul. Știu că te descurci din ce câștigi cu câinii și cu pisicile, dar oricine-și dă seama că ți-ar prinde bine un bănuț în plus. Îl ai pe Oliver.

Purtam această discuție stând pe o bancă de la marginea terenului de joacă. Oliver se cățăra pe un ansamblu tematic excesiv de complicat, ce imita o junglă, și eu stăteam cu un ochi ațintit la el și la ceilalți puști, să nu se îmbrâncească pe scară. Băieții – Maxwell, Claude și Boyd – veniseră ei la mine. Pentru niște tipi, se dădeau peste cap. Așa cum era și cazul.

— Poate n-ai bani, mi-a zis Maxwell.

Nu aveam.

— Dar ai putea fi de ajutor în alte feluri. De pildă, dacă mașina e pe numele tău, pentru noi totul e mult mai simplu. Doar cu numele, o nimica toată.

— O să mă gândesc, i-am răspuns eu. Bine?

— Sigur, mi-a zis Maxwell. Nu te simți presată.

Ceva mai târziu, acasă, când își ținea capul la mine în poală în timp ce stătea lungit pe canapea și se uita la televizor, Boyd mi-a zis:

— Nu trebuie să faci nimic din ce n-ai chef să faci.

— În cazul de față aș prefera să nu mă bag, i-am răspuns.

Vorbele mi-au țâșnit pur și simplu din gură. Nu-mi închipuisem că îmi stăteau pe buze. Întâmplarea făcea că eram un om liber și nici de Boyd nu mi-era frică.

— Mi-a ajuns cât am văzut din Rikers doar mergând în vizită acolo, i-am zis. Sunt mamă, știi?

— E-n regulă, m-a liniștit Boyd. Nu-i nici o nenorocire.

Murmura cu gura lipită de blugii mei. I-am pus o mână pe cap și el a întors fața ca să mi-o sărute. Cine s-ar fi gândit că refuzul meu avea să ne facă să ne purtăm atât de afectuos unul cu altul? Dar amândoi păream dornici să demonstrăm că eram mai presus de disputele de ordin financiar, că nu ne coboram noi la nivelul ăla. Și-a ținut buzele lipite de palma mea vreo cinci minute bune, în timp ce la televizor niște tipi alergau în jurul unui teren cu iarbă.

Lynnette n-a avut nici o problemă să treacă mașina pe numele ei. Aveau nevoie de cineva fără cazier (asta îi excludea pe Boyd și pe Claude), doar ca să fie siguri că n-avea să bată nimic la ochi, iar Maxwell a zis că ar da prea tare de bănuit dacă unul ca el, care n-avea permis, ar deține o mașină. Achitau mașina în rate. Pe ce perioadă?

— Foarte puțin, mi-a zis Boyd, ceea ce însemna o bucată bună de vreme.

Hotărât lucru, nu era cel mai strălucit plan de afaceri, dar poate că așa se făceau întotdeauna lucrurile astea. Puteam să mă țin deoparte în majoritatea timpului. Nu era musai să fie și treaba mea.

— Când o să mergem acolo în aprilie, a comentat Maxwell, în Virginia o să fie nemaipomenit de frumos.

— Te gândești vreodată să te întorci în Turcia? am chestionat-o pe mătușă-mea. Nu vrei să-l vezi pe Osman? Nu te întrebi cum mai arată acum?

— Tu și cu Oliver ar trebui să mergeți acolo. Ați putea sta la prietena mea, Pat. V-ar plăcea.

Cum ar fi apărut acum Kiki în ochii fostului ei soț? Nu o dată îmi închipuisem întâlniri cu foștii mei iubiți ceva mai târziu în viață – uneori în urma unor cereri imperioase de pe patul de moarte din partea lor. Și de fiecare dată mă înfățișam când eram convocată, indiferent cât de mizerabil se purtaseră cândva cu mine. De ce evocam lucrurile astea? Firește, voiam să se roage cu cerul și pământul de mine, să fie uluiți și recunoscători la vederea mea. Iar eu îmi făceam apariția în semn de omagiu față de esența a ceea ce călcaserăm în picioare. Întotdeauna tânjeam după victoria finală a celui care se purtase corect.

Băieții erau nemaipomenit de mulțumiți de mașina lor. Era un pic lovită în câteva locuri și avea niște rugină pe dedesubt și o culoare gri-argintie nedefinită, exact cum trebuia. Claude s-a plimbat cu ea prin cartier (era într-adevăr un șofer groaznic, aproape c-a lovit un copil), eu am condus până în Bronx și mi-am etalat iscusința nemaipomenită la parcat, dar pe urmă au apărut Maxwell și amicul lui enervant, Wiley, care, pe nepusă masă, a fost desemnat să conducă pe tot drumul până în Virginia. Nu mă omoram după Wiley – avea un fel

alunecos și ursuz de a se purta cu femeile –, dar urma să fie însoțit de Maxwell și Claude. Boyd era cel care calcula costurile și gestiona banii.

Nu puteau să intre pur și simplu într-un magazin de cartier și să cumpere șase sute de cartușe de țigări. Oricum, acum era ilegal să cumperi mai mult de douăzeci și cinci odată.

— Ne trebuie propriul furnizor, a zis capitalistul de Maxwell.

Aveam vreunul dintre noi vreo cunoștință în Virginia? Păi, da, Wiley avea un fost coleg de școală primară care acum locuia în Richmond.

Eu n-am fost de față la partea respectivă, care a durat câteva săptămâni – cu o mulțime de telefoane și negocieri de care nu voiam să știu. Am citit pe internet că niște autorități susțineau că teroriștii și bandele de infractori făceau trafic cu țigări ca să-și finanțeze planurile diabolice. Dacă era adevărat, atunci pe băieți îi aștepta o concurență serioasă.

— Nu interesează pe nimeni, suntem prea mărunți, m-a lămurit Boyd.

I-am arătat pe telefon un articol de ziar peste care dădusem în săpăturile mele: „Contrabanda cu țigări asociată cu terorismul". Câțiva tipi din Liban fuseseră închiși pentru că „dirijaseră" bani către Hezbollah din profiturile uriașe ale unei contrabande foarte „rentabile" cu țigări.

— Să-mi fut una, bag de seamă că n-ai scornit chestia asta, mi-a zis el. Nu-i bine deloc. Dar ia stai

puțin – uită-te la date. Chestia asta e de acum zece ani! E un articol vechi despre un caz vechi.

Știam asta.

— Poate se ocupă niște tipi noi de ea.

— Nu vrei să mergem, mi-a zis el. În regulă, zi așa, doar n-o mai da pe după corcoduș.

Nici măcar nu-mi dădusem seama până atunci cât de tare nu-mi doream s-o facă.

— Doar am grijă de tine, atâta tot, i-am răspuns.

Cât de surescitați erau înainte de primul lor drum! Wiley cu Maxwell și cu Claude au burdușit mașina cu Cheetos și Fritos, cu Pepsi și bere, timp în care JAY-Z bubuia din bord, și erau pregătiți pentru șase ore de chefuit pe șosea ca între bărbați. Iar după trei zile, când s-au întors acasă, au venit cu tot soiul de anecdote prostești despre ciudățeniile furnizorului și un portbagaj plin cu pachete de Winston, Camel, Marlboro și Parliament, de nu-și mai încăpeau în piele.

Boyd a fost cel care s-a ocupat de vânzare în New York, el plasa marfa la magazinele de vinuri și la chioșcurile de ziare. Avea un fel al lui de-a intra în vorbă cu câte un șef de local despre felul cum oamenii continuau să fumeze, fie că era sănătos sau nu, pregătind terenul pentru prezentarea ofertei: să-mi spui ce-ți trebuie. Doar pentru clienți preferențiali. Și îi aproviziona și pe câțiva dintre tipii care vindeau pachete din saci mari și negri de gunoi pe 125th Street. Până când a reușit să le plaseze, cartușele alea lungi de țigări au

stat stivuite în dulapurile mele și înșirate la mine sub pat.

— Nu-i ilegal să deții tutun, zicea el.

Wiley era cel care își făcea griji în legătură cu mașina.

— E un cal de povară, dar trebuie să ai grijă de ea, zicea.

O ducea la spălătorie, îi verifica uleiul, îi inspecta măruntaiele ca un doctor. Țelul lui tainic în viață era să ajungă cândva să dețină un Mercedes. Spunea că nemții făceau cele mai bune mașini, toată lumea știa asta.

— Nu râde, zicea. Nu e imposibil.

Încasările au început să curgă mult mai repede decât m-aș fi așteptat. Cu banii câștigați Boyd ne-a cumpărat un televizor uriaș. Oliver era încântat la culme și nici pe mine nu mă deranja. Oliver avea teniși care se luminau când mergea și o chitară electrică de jucărie, eu aveam o jachetă de piele nouă pentru primăvară, iar frigiderul era plin cu resturi în ambalaje de carton de la cine știe ce local ne făcuse cu ochiul în săptămâna respectivă. Acum trăiam într-o casă în care stresul legat de bani era ceva ce ținea de trecut. Într-o zonă lipsită de griji.

Băieții, normal, trebuiau să bată în continuare drumul până în Virginia. Părea să le facă plăcere, săptămână de săptămână. Boyd îi invidia.

— O să li se acrească, îi spuneam. Tot timpul în mașină. E ca o vacanță cu familia care se reia la nesfârșit.

Lui Wiley îi plăcea să se dea mare în legătură cu gagicile din Virginia, care erau mai bunoace decât ți-ai fi închipuit, iar Claude chiar cunoscuse o tipă pe nume Darisse, despre care începuse să aducă vorba tot mai des.

— Nu e ca fetele de pe-aici, care se plâng încontinuu, orice ai face, zicea el. Când a hotărât că te place, rămâne alături de tine până la capăt. Așa-i ea, e genul ăsta de femeie.

Ceilalți făceau mișto de cât de dornic era tot timpul să se întoarcă în Virginia. Wiley zicea:

— Nu vrei să te pui la mijloc între un bărbat și locul unde-l conduce pula. O dată, când am ajuns în fine în Richmond, aproape că m-a trântit la pământ de tare ce se grăbea să iasă din mașină.

Le plăcea în Richmond. Din pricina succeselor repetate, a încercărilor trecute și a tensiunii îndurate, personalitățile lor dădeau toate semne de schimbare. Claude încetase să arate ca un câine bătut și era un specimen mai prezentabil, Maxwell căpătase atitudinea demnă a unui general, iar Wiley devenea tot mai insuportabil. Boyd devenise pur și simplu mai optimist.

Fiecare avea planul lui. Proiectul lui personal. Claude i-a dat lui Lynnette o grămadă de bani ca să meargă în Philadelphia, la mama lor, o fostă narcomană, și s-o scoată în oraș ca s-o distreze. Wiley cumpăra mereu haine epatante pentru cele câteva iubite pe care le avea. Boyd strângea bani – oarecum – ca să ne ia un apartament mai răsărit, unul pe care comisia lui de eliberare condiționată să îl accepte.

Boyd continua să lucreze la bistrou, de ochii polițistului care-l supraveghea. Zicea că acum, când lumea îi lăsa bacșiș, se gândea: „Îți închipui că am nevoie de mărunțișul ăsta cretin?". Dar se comporta profesionist și strecura în buzunar câștigurile alea derizorii. Ce mascaradă. Pentru drumurile până în Virginia, Maxwell căra o servietă plină cu bani cash și eu îl ajutam pe Boyd să numere și să așeze în teancuri diversele tipuri de bancnote.

Eu însămi continuam să mă ascund în cabinetul veterinar – o prințesă îndeplinind sarcini mărunte fără să se plângă. Câinii și pisicile îmi aruncau privirile înspăimântate obișnuite sau se uitau în altă parte, iar eu le spuneam în gând: „Fiți curajoși, uneori lucrurile ies mai bine decât ai zice la prima vedere". Toți tehnicienii comentau că în ultimul timp eram foarte efervescentă și le plăcea să mă întrebe dacă dădusem de gustul acepromazinei, care se administra câinilor agitați.

Credeau că buna mea dispoziție avea de-a face cu un bărbat, nu cu banii. Una dintre asistentele de la recepție i-a spus celeilalte că eram „expertă" când venea vorba de bărbați. Evident, dădusem prea mult din casă, trecusem în revistă o listă prea lungă. După criteriul ăsta, anii care trecuseră de la pubertate reprezentau vârfuri și văi și întinderi de peisaj nedeslușit. Fuseseră tatăl lui Oliver, Kelvin, care se dovedise mult mai îngrozitor decât mi-aș fi închipuit și pe care îl părăsisem când eram însărcinată, și Tony, cu care fugisem prima oară de-acasă, cel pe care taică-meu îl detesta fiindcă

era un alcoolic juvenil, dar eu l-am iubit multă vreme. Şi mai fuseseră o mulţime de agaţamente cât se poate de simpatice pe care nimeni nu se putea aştepta să mi le amintesc foarte bine. Boyd era cel mai mişto, chiar dacă n-o ştiusem dintotdeauna.

Cursele până în Virginia căpătaseră un soi de ritm ordonat, datorită râvnei profesionale a lui Maxwell şi a lui Boyd. Şi pe mine mă încânta să văd grămada aia de bani, bancnote peste bancnote, când îl ajutam pe Boyd să pregătească servieta.

— Splendid, nu-i aşa? zicea Boyd. Nu-ţi pierde concentrarea.

Claude era cel desemnat să ridice banii şi nu exista comisionar mai fericit decât el. Intra pe uşă spunând „Am venit după verzişorii mei" sau „Eşti gata cu săculeţul ăla drăguţ de piele neagră?". Într-o zi frumoasă de pe la sfârşitul lui iunie a apărut aşa de binedispus, încât avea o faţă ca de copil, toată un zâmbet şăgalnic şi cu ochii râzându-i.

— Ia ghiciţi, ne-a zis. O să conduc. Bătrânu' Wiley nu e de găsit, aşa că o să fiu eu şoferul.

— Cum adică nu e de găsit? l-a chestionat Boyd.

— I-am dat telefon, am sunat la el la uşă. A plecat pa-pa. Toţi zic că-i probabil în pat cu cine ştie ce paţachină.

— N-ai cum să conduci tu.

— Ba chiar asta o să fac. Obişnuieşte-te cu gândul.

— Nici măcar n-ai mai condus pe autostradă până acum, i-a zis Boyd. O să conduc eu. Dacă trebuie, trebuie. Să nu te miști de-aici, bine? Îl sun pe Maxwell.

— Io-mi bag picioarele, a zis Claude.

Boyd s-a dus în dormitor, ca să nu-l auzim. Claude și cu mine stăteam degeaba, ca două gheme de frici diferite.

— OK, ascultați aici, ne-a zis Boyd când s-a întors. Operațiunea e suspendată pentru vreo două ceasuri. Ori își face apariția Wiley, ori preiau eu tot. Vrei să vorbești cu Maxwell?

Indiferent ce i-o fi spus Maxwell lui Claude, l-a amărât și l-a făcut să consimtă.

Eu n-am spus nimic până după plecarea lui Claude.

— E o greșeală cât casa de mare. Dacă te oprește poliția pe autostradă, pentru indiferent ce, ai încălcat termenii eliberării condiționate. Te pot trimite instantaneu înapoi după gratii.

— Nu prea se întâmplă așa ceva.

— Ce te mai pricepi! i-am zis. Așteaptă câteva zile, pentru numele lui Dumnezeu. O să găsească alt șofer.

— Habar n-ai cum funcționează afacerea. Dacă nu te prezinți cu marfa, oamenii își găsesc pe altcineva.

În momentul ăla mi-am dat seama că urma să-mi petrec cei mai frumoși ani din viață vizitându-l pe Boyd la Rikers. Sau în alte locuri și mai rele. Oliver avea să se facă mare, iar noi tot în încăperile alea o să fim.

— Te implor, i-am zis. Vrei să te rog în genunchi? Asta vrei?

— Of, Reyna! mi-a zis. Fără din astea.

Am fost cât pe ce să mă las în genunchi și s-o fac. Mai stătusem în genunchi mânată de dorințe trupești, dar să îngenunchez ca să mă rog de el – ce ar fi însemnat asta?

— Știi că am dreptate, i-am zis.

— Nu poa' să conducă chiar oricine, tre' să fie cineva în care avem încredere.

— De parcă Wiley era rupt din soare.

— Până acum a fost.

— Găsiți pe cineva mai bun.

— Da, da. Ai putea să conduci tu, știi.

— Poftim?

O mâhnire imensă îi traversase chipul.

— Poți s-o faci, puișor?

Boyd era cel care se ruga de mine. Mi-am dat seama că mă înroșisem toată de uluire, dar pe urmă m-am simțit măgulită. El mă credea în stare. Ceea ce era adevărat. Să conduc șase ore până în Virginia – cui îi păsa? Eu, venită să-i salvez la ananghie. De dragul lui Boyd, eram în stare. Aș fi putut să-l apăr de tâmpenie cu propriul trup.

Doar că eram mamă. Boyd deja anticipa partea respectivă. Avea să meargă să-l ia pe Oliver mai târziu – Oliver o să fie încântat la culme să împartă o pizza și să se uite la filme cu el în seara respectivă, așa, ca băieții, iar el putea să roage pe cineva să-i țină locul

a doua zi, în tura de dimineață de la bistrou. La grădiniță, Boyd era trecut deja pe lista adulților autorizați. Nu era nici o problemă. Urma să ajung înapoi acasă a doua zi, înainte de lăsarea nopții. Oliver nici măcar n-o să bage de seamă.

Ce era în mintea mea? Îmi făceam bagajele. Periuță de dinți, tricou, era zăpușeală în Virginia? Puteam să pierd vremea la piscina motelului (speram că avea piscină) cât timp băieții mergeau să ia țigările. Ce-mi doream eu era să-l văd pe Boyd cum se dă peste cap să-și arate recunoștința, ceea ce nu s-a întâmplat. Și-a păstrat morga de afacerist, l-a sunat pe Maxwell ca să-i explice, a schimbat rezervările de la motel.

— Hei, mi-a zis, continuând să vorbească la telefon, băieții fac aprovizionarea pentru drum, pentru tine să le zic să ia Diet Sprite, ca de obicei?

Dar când eram la ușă, cu valiza mea roșie și pălărioiul meu de soare turtit, Boyd mi-a spus:

— Mi-aș fi dorit să nu fi fost nevoită să faci chestia asta.

Ne-am îmbrățișat lung, deznădăjduit – îmi plăcea cât de mărinimoasă și de utilă eram pe cale să devin și îi plăcea și lui, știam asta.

Când am ajuns acasă la Maxwell, ăia nu erau pregătiți să mă vadă. Ce harababură era în apartamentul ăla! Cutii de pizza în sufragerie, prosoape folosite azvârlite pe canapea, televizorul cu sonorul dat la maximum.

Teoretic, Boyd continua să locuiască acolo, dar n-o prea mai făcea.

— A sosit specialista, a zis Claude, arătând cu capul spre mine. Nu ești cu câinii?

— Nu lucrez decât în anumite zile, i-am replicat.

— Poate să conducă cu viteză, a zis Maxwell. Reyna cea Iute. Așa a zis Boyd. Suntem deja în întârziere.

„Albă vitezomană prinsă pe autostradă cu doi bărbați de culoare." Sau să fi fost cazul doar în bătrânul Sud? Richmond era un orășel cu populație majoritară de culoare, iar băieții vorbeau mereu despre cât de grozave erau barurile. Grijile țineau de drumul de întoarcere, cu mașina plină.

— Ai luat trusa de prim ajutor? s-a interesat Maxwell.

Claude se distra nevoie mare pe tema asta. A deschis cu un bobârnac capacul unei cutii albe de plastic ca să-mi arate conținutul ei - era ceva metalic, învelit într-o cârpă verde de lustruit. Un revolver. Un revolver cu țeava retezată și mâner rotunjit, în două nuanțe de oțel, întunecat și mai albicios. Mi s-a tăiat răsuflarea, ca și cum mi-ar fi arătat un șarpe pe care-l țineau pe post de animal de companie. De ce naiba eram oare atât de mirată?

— Se vâră în torpedo, mi-a explicat Maxwell. Ești în siguranță cu noi, să știi. Protejată.

Asta era ceva care mă depășea. Eram o fetișcană prostuță cu pălărie de soare.

— Toată lumea e gata? ne-a zorit Maxwell. Suntem în întârziere.

Și în clipa următoare traversam cvartalul spre locul unde era parcată mașina. Claude ținea punga cu snack-uri și toți ne târam trollerele după noi: defilarea unor turiști.

— Data viitoare *eu* conduc! a anunțat Claude.

— Nu-l băga în seamă, mi-a zis Maxwell.

— Măriți pasul, mă așteaptă gagică-mea, ne-a zorit Claude.

Așteptam în fața mașinii, care avea nevoie de o spălare și cine știe de câte altele. Maxwell scotocea prin buzunare după cheia lui.

Aș fi fost în stare să mă urc când a deschis portiera – dar de ce mă aventuram eu în misiunea asta, o infracțiune organizată de mântuială și cu arme? De ce și-ar fi dorit cineva ca mine să facă așa ceva? Luasem o hotărâre falsă, mă mințisem singură.

— Știți, le-am zis, cred că m-am răzgândit.

— E cam târziu pentru așa ceva, mi-a replicat Maxwell. Vrei să ne spui ce nu-ți convine?

Claude, bineînțeles, m-a înjurat de toate organele femeiești, șuierând printre dinți ca scos din minți de indignare. Pizdă proastă, numai căcaturi ne faci, muiere parșivă, doar l-a avertizat el de mult pe Boyd.

— Uite ce e, Reyna, mi-a zis Maxwell. Înțelegem, ai emoții, e prima oară, dar o să vezi, de fiecare dată ne distrăm la drumurile astea.

A ținut-o așa o vreme cu desfătările statului Virginia și poate că până la urmă aș fi marșat dacă Claude ar fi găsit de cuviință să-și țină gura. Am înțepenit pe loc și nu m-am clintit, doar am clătinat din cap.

Într-un târziu Maxwell a zis:

— Mă scoate din minți căcatul ăsta.

Ceea ce însemna că se dăduse bătut. Claude s-a urcat pe scaunul șoferului și mi-a zis:

— Noi ne-am tirat, dă-te-n pula mea, ne luăm zborul, ne facem nevăzuți la apus, știi?

Mașina a tușit nițel, apoi Claude a reușit s-o pornească. Și iată-mă rămasă pe Lenox Avenue, cu valiza mea roșie și mândră. Am străbătut pe jos cele cinșpe cvartale până acasă. Boyd nu era acolo, se dusese să-l ia pe Oliver, așa cum sperasem. Bănuiam că urmau să-l sune din mașină, așa încât, atunci când ajungea acasă, avea să fie deja informat.

Zăceam pe canapea, răvășită de ce făcusem, și nici n-am fost în stare să mă mișc când Oliver a năvălit în casă – „Hei, mami!" –, urmat de Boyd, care avea o expresie împietrită și n-a scos un cuvânt.

Oliver îmi sărea pe burtă. Boyd s-a aplecat ca să-mi șoptească la ureche:

— Ți-a păsat vreodată de ceva, în pula mea?

Și a ieșit pe ușă înainte să apuc eu să mă dumiresc. Îi simțeam încă răsuflarea fierbinte în ureche. La ce ne folosise vreunuia dintre noi faptul că-l iubeam? Era dus pentru totdeauna. Dragostea nu însemna nimic, dragostea era un abur.

Trebuia să-i dau lui Oliver să mănânce de cină și el era supărat din cauză că fusesem cât pe ce să plec și să-l las, iar pe urmă nu mai plecasem. Ei bine, nu voia nimic din ce-i ofeream, țipa ascuțit de fiecare dată.

— Las-o baltă, i-am zis. N-ai decât.

Eram pe deplin conștientă de ce făcusem. Îl umilisem pe Boyd în fața amicilor lui. Îl păcălisem și-l făcusem de râs. Claude, la volanul mașinii, era singurul fericit în momentul ăsta. Poate că el avea să-mi țină partea.

Timp de cinci zile n-am avut nici o veste de la Boyd sau de la vreunul dintre ei. Puteam să sun până mi se acrea, nu răspundea nimeni. În a șasea zi, când m-am întors de la serviciu, am auzit un foșnet în dormitor și uite-l pe Boyd adunându-și hainele într-o valiză mare. Nici măcar n-a catadicsit să ridice privirea.

— E mai grav decât îți închipui, mi-a zis. N-ai idee ce s-a întâmplat între timp.

Nu știam că la ieșirea din Baltimore, Claude încercase să se încadreze pe autostrada I-95 pe când ieșea dintr-un popas și se ciocnise cu un camion, se izbise atât de violent în el, încât murise cu centura de siguranță prinsă înainte ca vreo ambulanță să apuce să ajungă la fața locului. Maxwell era terci, se afla încă la spital, dar era OK.

Urmăream vocea lui Boyd, aridă ca nisipul, și plângeam în hohote, atât cât își îngăduie un adult să plângă. Boyd m-a cuprins pe după umeri cu un gest încordat, își dădea toată silința, ca și cum aș fi fost o rudă după care nu se prea omora.

— Tre' să ai grijă cu Lynnette, m-a avertizat el. E distrusă și nu te are la inimă.

Înmormântarea avusese loc deja. Mama din Philadelphia făcuse un tărăboi monstru, iar Lynnette, îndopată cu sedative, parcă era un spectru. În zilele care se scurseseră de atunci părea că simte permanent nevoia să stea de vorbă cu toți, suna zi și noapte și te trezeai cu ea la ușă când ți-era lumea mai dragă.

— N-ar fi trebuit să-i întrerupă sedativele așa de repede.

Îmbrățișarea încordată a luat sfârșit. Eram o epavă cu obrajii mânjiți de lacrimi. Ne-am uitat unul la altul, copleșiți de grozăvia întregii povești. Mi-ar fi plăcut să cred că îi părea rău că mă pierde. Tânjeam cu disperare să mă pot întoarce în timp, să îndrept ce făcusem, iar dorința asta îmi sfâșia măruntaiele.

După ce Boyd a plecat, mi-aș fi dorit să vorbesc cu cineva despre înmormântare. La ce biserică se ținuse? Ce-ar fi putut zice un preot despre Claude? Un băiețandru așa de imatur, de bleg și de superficial, încât să moară fusese cel mai profund lucru pe care se pricepuse vreodată să-l facă? Pe fata din Richmond cine-o anunțase? Sau încă îl mai aștepta?

Iar banii probabil că erau încă în mașină. Care cine știe prin ce cimitir de fiare vechi fusese aruncată. Se alesese praful de toată istețimea lor – evident, Claude nu fusese niciodată ăla isteț dintre ei. Poate cu timpul s-ar mai fi deșteptat puțin. Dacă accidentul ăla nu l-ar fi omorât, poate ar fi învățat ceva din el.

Nu-mi păstraseră nici măcar un loc în fundul bisericii. Boyd ar fi putut să îmi susțină cauza dacă ar fi

vrut. Problema era că-l pusesem și pe el într-o postură dificilă. Eram ca unul care dă foc la casă din greșeală: nu e vina ei, dar e vina ei.

Oliver mă întreba întruna unde e Boyd.

— A plecat pentru o vreme, îi răspundeam.

Nu eram adepta ideii că pe copii poți să-i minți, dar îmi venea prea greu să-i explic: se vede treaba că maică-ta nu e atât de deșteaptă pe cât se credea, așa că cineva a murit, iar lui Boyd nu-i place chestia asta.

Câteva seri mai târziu am văzut-o pe Lynnette pe trecerea de pietoni, traversa chiar în fața mea. Părea foarte slabă în colanții violet pe care-i purta și vorbea încontinuu, așa cum mi-o descrisese Boyd, turuia în urechile unui tip care mergea în rând cu ea. Era așa de concentrată, că nu m-a observat, și am auzit-o șuierând printre dinți, iar și iar: „N-am de gând să înghit căcaturile astea". Glasul îi suna dogit și dement (femeia era în doliu, avea tot dreptul) și mi-a fost frică de ea.

Într-o după-amiază, când am ajuns la cabinet, fata de la recepție m-a informat că un tip intrase, întrebase de mine și nu spusese cine e. Cum arăta? „Afro-american", mi-a zis ea, „într-un tricou". Nu era cine știe ce descriere. Putea fi Maxwell, dar ar fi avut răni sau bandaje dacă între timp îi dăduseră drumul din spital. Boyd n-avea cum să fie. Avea numărul meu și ar fi putut pur și simplu să mă sune. Să fi fost unul dintre amicii lui Claude? Nu-mi mirosea a bine.

Poate că nu însemna nimic. Poate era doar un proprietar de animal de casă fericit care voia să-mi mulțumească

fiindcă la un moment dat fusesem drăguță. Toată ziua am stat ca pe ghimpi, tresărind de fiecare dată când trebuia să deschid cuiva care sunase la interfon. Trăiam învăluită într-o pâclă de spaimă, nu-i așa, și nu mă pricepeam să-mi dau cu presupusul despre una sau alta. În ziua aceea nu s-a întâmplat nimic, dar când am ajuns acasă, i-am zis lui Oliver că aveam un plan pentru vacanța noastră de vară.

Mătușă-mea plecase în Cape Cod cu amica ei, Pat. Cât avea să fie plecată? Mă întrebam dacă n-ar fi o idee bună să mă mut la ea, să am grijă de apartament în lipsa ei. Așa mai ieșeam și eu din cartier. Lui taică-meu i-am zis că voiam să fim mai aproape, să-l pot duce pe Oliver la locurile de joacă din centru, care erau mai sigure. (Asta era o gogoașă cu tentă rasistă – terenurile de joacă de lângă noi erau în regulă).

Kiki părea veselă când am sunat-o. Făcea plimbări minunate pe malul apei, mânca scoici la grătar și supa aia tradițională portugheză nemaipomenită – mai aveam cheia? Da.

— Atunci, ce mai aștepți? Mută-te imediat, m-a îndemnat ea. Bineînțeles.

I-am promis că n-o să-l las pe Oliver să-i distrugă casa.

— Mereu crezi că distrug lucruri, mi-a zis Oliver în timp ce vorbeam la telefon. Nu-s de vină eu.

Mă gândeam la Claude în fiecare zi. Silueta lui cu mers târșâit fusese lăsată să umble liberă prin lume, să

așteptе în fața fiecărui magazin de vinuri, să alerge cu pași mari pe după fiecare colț. Dacă era cineva care lăsase treburi neterminate pe pământ, el era ăla. Dacă era cineva care ar mai fi avut nevoie de un răgaz, el era ăla. Avea să rătăcească ani de-a rândul la marginea câmpului meu vizual.

Când m-am mutat cu Oliver în apartamentul lui Kiki, partea cea mai grea a fost să încerc să împachetez suficiente jucării cât să fie mulțumit. Casa ei era mult mai puțin modernă decât locul unde trăiam noi, mai intimă, mai câșă. Mă alinau talmeș-balmeșul bucătăriei, cu oalele ei agățate pe pereți, și covorul turcesc impregnat de trecutul lui Kiki. I-am pregătit patul lui Oliver pe canapeaua din sufragerie, transformând chestia asta într-o joacă grozavă, și el nu s-a arătat foarte deranjat. Noaptea, sub așternuturile lui Kiki, tânjeam după Boyd, pradă unei deznădejdi tainice: Boyd, care n-avea să se mai întoarcă și care era mai departe ca oricând. Nu credeam că asta – că-l pierdusem pe Boyd – era partea cea mai groaznică, dar faptul că eram conștientă de chestia respectivă nu făcea lucrurile mai puțin dureroase.

În ziua când am bătut tot drumul ăla lung cu metroul până acasă la mine, în Harlem, ca să mai iau niște haine, am intrat în apartament și m-am trezit că mă întreb iar dacă nu cumva fuseseră lăsați niște bani pe-acolo. M-am uitat în congelator, m-am uitat prin sertare, m-am uitat în rezervorul de la veceu. Dar se vede treaba că, și dacă mai rămăseseră, Boyd îi luase cu el.

Ce încântaţi fuseserăm amândoi în vremurile noastre de glorie! Pe vremea aia n-aveam habar ce ştiam despre mine, ce puteam isca făcând-o pe grozava. Dusă era naivitatea aia. Dacă aveam să dau vreodată peste bani prin casă, i-aş trimite direct lui Lynnette.

Pe cuvânt. Claude şi-ar fi dorit ca toţi banii, până la ultimul sfanţ, să-i fie trimişi soră-sii – Lynnette era tot timpul pe jantă. Avea o slujbă, dar aia de-abia o ajuta să se menţină pe linia de plutire. Era „cosmeticiană", ceea ce însemna că pensa sprâncenele oamenilor şi le făcea extensii de gene.

Eu n-aş fi lăsat-o nici moartă pe Lynnette să se apropie de ochii mei, dar pesemne că era căutată de clienţi: avea un stil de-a sări în ochi într-un mod fabulos. Odată, de ziua lui Claude, îşi pusese nişte cercei din strasuri lungi cât bananele şi un tricou polo pe care scria „CLAUDE" cu luminiţe. Claude i-a zis că ţinuta aia o făcea să semene cu Times Square. Împlinea douăzeci şi patru de ani.

Boyd îi dedicase o bucată prostească de rap festiv. „Tre' s-o zic în gura mare, să trăieşti, Claude, frăţioare." Oare Boyd şi cu mine o să ne mai întâlnim vreodată în viaţa asta? Poate, peste vreo şaizeci de ani. Îmi venea greu să mi-l închipui pe Boyd bătrân, dar puteam, eram capabilă să mi-l imaginez cărunt şi scofâlcit, privind în zare dintr-un fotoliu şi bravând în faţa situaţiei grele. Ştiam cum avea să ajungă, îl ştiam de-a fir a păr. La vremea aia o să se bucure să mă vadă – şi încă mult de tot. Aproape că-mi doream să vină deja vremea aia.

Partea a doua

Ce încântați fuseserăm amândoi în vremurile noastre de glorie! Pe vremea aia n-aveam habar ce știam despre mine, ce puteam face făcând-o pe grozava. Dusă era naivitatea aia. Dacă aveam să dau vreodată peste bani prin casă, i-aș trimite direct lui Lynnette.

Pe cuvânt, Claude și-ar fi dorit ca toți banii, până la ultimul sfanț, să-i fie trimiși soră-sii – Lynnette era tot timpul pe jantă. Avea o slujbă, dar aia de-abia o ajuta să se mențină pe linia de plutire. Era „cosmeticiană", ceea ce însemna că pensa sprâncenele oamenilor și le făcea extensii de gene.

Eu n-aș fi lăsat-o nici moartă pe Lynnette să se apropie de ochii mei, dar pesemne că era căutată de clienți; avea un stil de-a sări în ochi într-un mod fabulos. Odată, de ziua lui Claude, își pusese niște cercei din strasuri lungi cât bastoanele și un tricou polo pe care scria „CLAUDE" cu luminițe. Claude i-a zis că ținuta aia o făcea să semene cu Times Square. Împlinea douăzeci și patru de ani.

Boyd îi dedicase o bucată prostească de rap festiv. „Tre' s-o zic în gura mare, să trăiești, Claude, frățioare." Oare Boyd și cu mine o să ne mai întâlnim vreodată în viața asta? Poate, peste vreo șaizeci de ani. Îmi venea greu să mi-l închipui pe Boyd bătrân, dar puteam, eram capabilă să mi-l imaginez cărunt și zbârcit, privind în zare dintr-un fotoliu și bravând în fața [illegible] grele. Știam cum avea să ajungă, îl știam de-a fir a păr. La vremea aia, o să se bucure să mă vadă – și încă mult de tot. Aproape că-mi doream să vină deja vremea aia.

3

Când Claude nu și-a făcut apariția la bar, Darisse s-a necăjit al naibii de tare. Era toată înțolită, cum ar fi zis bunică-sa, cu o fustiță minusculă și o bluză cu spatele gol și cu părul strâns într-un coc fixat cu gel. Unde era Claude? S-a foit încoace și încolo. A cercetat cu privirea mesele din fund. El nu întârzia niciodată, indiferent cât dura drumul cu mașina de la New York la Richmond. Nici amicii lui nu se zăreau nicăieri prin bar. Localul era înțesat, însă ea a scrutat atent toată încăperea. Nici un răspuns la SMS-uri. Suna și de fiecare dată îi intra mesajul lui înregistrat, iar și iar.

Oamenii se mai răzgândeau, era lucru știut. Spuneau una și făceau alta. Era posibil. Tipul care zâmbea cu gura până la urechi când dădea cu ochii de ea? Tipul care îi trimitea SMS-uri de dragoste fierbinți în fiecare zi? Poate intrase în panică fiindcă se îndrăgostise așa de tare de ea. Poate tocmai faptul că i se aprinseseră călcâiele după ea îl băgase în sperieți. Nici una dintre

amicele ei nu înghițea explicația asta. Înainte de sfârșitul serii, nici Darisse n-o mai credea. S-a căznit să nu exagereze cu băutura, dar când i-a trimis ultimul mesaj, îi dăduseră lacrimile. *P un ești?*

Darisse știa că lucrurile se năruie, că nimic nu dăinuie de-a pururi. Știa chestia asta mai bine decât majoritatea. Viața ei profesională avea de-a face cu procesul natural al degradării – lucra pentru o firmă de îngrijiri paliative, ca asistentă la domiciliu, spălând, supraveghind, hrănind cu lingura, pieptănând, făcând curat pe măsură ce starea pacienților se înrăutățea. Toți voiau să știe cum suporta să facă o asemenea chestie. Dar era infinit mai preferabilă decât o sumedenie de alte rahaturi pe care le făceau oamenii. Își făcea meseria cu respect și avea parte de respect. Existau o mulțime de slujbe care de fapt n-aveau nici o utilitate.

Claude îi zicea: „Toți babalâcii ăia – nu încearcă să te bulănească? Eu aș face-o. Poți să fii sigură". Darisse îi răspundea că o trimiteau doar la femei și că nici ele nu erau neapărat toate bătrâne. Le spăla cu buretele în pat. Le știa toate scobiturile și escarele și tristețea cărnii. Toată lumea avea un trup. Ei nu-i era teamă de trupuri. Nici când venea vorba de Claude. Silueta lui mlădioasă, dragă, pornirile lui iuți și susceptibilitatea nebunească. Însă acum el cunoscuse pe altcineva, de care îi plăcea mai tare. Asta ziceau amicele ei.

Bunica lui Darisse n-a fost bucuroasă în seara aia, când ea a ajuns așa de târziu acasă. S-a trezit de cum

a intrat Darisse și s-a oprit în holul apartamentului, cu părul răvășit și ochii atât de umflați, încât se mai zăreau doar două mici fante.

— Într-o zi o să te omoare cineva dacă mai umbli creanga la ora asta, i-a zis ea. O să te omor eu fiindcă mă trezești din somn.

S-a răsucit pe călcâie și s-a întors la ea în cameră.

Darisse avea mai multe motive să nu vrea să se pună rău cu ea. Bunică-sa era ursuză și dificilă chiar și în zilele ei bune, dar o iubea și nu stătuse prea mult pe gânduri când Darisse apăruse pe nepusă masă și o rugase s-o găzduiască. Numai că pusese piciorul în prag când venise vorba să primească la ea și vreun copil. Avea cineva habar câți bebeluși crescuse? Gata cu bebelușii în casă. A întors foaia, dați sfară-n țară. Așa că fetița de doi anișori a lui Darisse, Jeshauna, stătea mai tot timpul la mama lui Lionel. Era îngrijită destul de bine, însă Lionel, cu care fusese Darisse, era cerberul. El hotăra când Darisse putea s-o vadă și când nu și avea stilul lui de a decide.

A doua zi, când Darisse s-a trezit, bunică-sa era deja la biserică. Darisse nu mergea la biserică (era dreptul ei), dar după ce și-a verificat telefonul și n-a găsit nici un mesaj, i-a venit să se roage: „Trimite-mi-l pe Claude". Puteai să-ți dorești. Nu era o ipocrizie să-ți dorești ceva.

Cu rabla ei ca vai de ea, care înghițea prea multă benzină, s-a dus până la motelul unde trăgeau de fiecare

dată Claude și gașca lui. Mașina după care se dădeau ei în vânt, Taurusul argintiu, nu era acolo. S-a dus la recepție și-a zis:

— Aș vrea doar să las un mesaj.

Și le-a dat numele lui Wiley. Făceau rezervările pe numele lui fiindcă era singurul care avea carnet de conducere. Nu se cazase nimeni cu numele respectiv.

— Ce, acum te-ai apucat să-i și urmărești? a comentat prietena ei, Frances. Nu te mai osteni. Dacă își face apariția, ascultă-l ce are de zis. Dar deocamdată las-o baltă.

Darisse își dădea seama că era un sfat de bun-simț, dar știa ea ce știa despre Claude. Nu avea secrete adevărate, dar avea o altfel de fire față de ce-și închipuia lumea. Strângea bani ca să-i închirieze soră-sii un salon întreg pentru afacerea ei. Iar ei – lui Darisse – urma să-i cumpere o pereche de cercei de aur mari cât roata carului. N-o întâlnise pe Jeshauna, dar când a venit penultima oară la Richmond, i-a adus un pian electric de jucărie. Și adevărul era că fetiței îi plăcuse la nebunie: izbea în el ca o apucată mică.

Amanda, care era pacienta actuală a lui Darisse, i-a zis că la doi ani era prea mică pentru jucării electrice, dar Darisse a replicat:

— O supraveghez. Cei mai mulți nu se sinchisesc să-și supravegheze copiii.

— Ești o mamă bună, i-a zis Amanda cu glasul ei șuierat.

Credea că Jeshauna locuia cu ea și Darisse nu se grăbise s-o contrazică.

Amanda avea patruzeci și șapte de ani, un cancer pulmonar în stadiu avansat și nu avea copii (de unde și nevoia de serviciile lui Darisse). Exista un soț care venea seara, un tip burtos, foarte amabil, cu un barbișon blond. Era maistru de întreținere la universitate, unde Amanda fusese secretară. Trăiau dincolo de periferia orașului, într-un ansamblu de locuințe-tip, pe o străduță cu case ca de fermă, care semănau cu niște corpuri de clădire ca la moteluri. Amanda era din partea locului: taică-său lucrase cândva într-una din fabricile Philip Morris.

Claude, care transporta portbagaje întregi de Marlboro, Newport, Parliament și chiar Basic, nu era fumător, nu fusese niciodată. Amanda, care respira cu ajutorul unui aparat o bucată tot mai mare din timp, zicea că încă mai visa că-și aprinde o țigară și era foarte dezamăgită când se trezea și n-o avea. Ura companiile producătoare de țigări, care n-aveau nici o problemă s-o omoare ca să scoată profit – ură nici măcar nu era cuvântul potrivit pentru a descrie ce simțea. Dar majoritatea oamenilor nu erau cu nimic mai breji dacă le fluturai un dolar pe la nas.

— Tu nu, îi zicea ea. Tu nu faci bani.

Asta așa era. Darisse se alegea doar cu o parte infimă din tariful pe care îl percepea agenția pentru serviciile ei. Dar avea de muncă cât încape: oamenii o cereau anume pe ea, trimiteau scrisori în care spuneau că era

un înger venit pe pământ, își îndemnau prietenii să se asigure că le era repartizată ea și nimeni altcineva. Pentru meseria ei, se descurca acceptabil. Când a apărut un tip cum era Claude (de fapt, până atunci nu mai existase nimeni ca el în toată viața ei), a fost încântată de daruri și promisiuni – cine n-ar fi? – și, firește, a început să se gândească ce-ar fi însemnat să petreacă mai mult timp cu el. Dacă ar fi avut la îndemână un teanc zdravăn de bani, ar fi putut să-l convingă pe Lionel să i-o dea înapoi pe Jeshauna. Era posibil să nu fie nevoie de foarte mulți. Și Claude zicea mereu: „Nu te scumpi la nimic când ești cu mine". Așa zicea pe vremuri. Îl auzise spunând-o, dar începea să-i sune tot mai tare ca o plăsmuire de-a ei.

A intrat pe pagina de Facebook a lui Claude, la care el nu mai adăugase nimic de un an. Era acolo o fotografie veche de la o aniversare: o femeie subțire cu un tricou pe care scria „CLAUDE" cu luminițe (nu se încingea oare bluza aia?). Claude îi arătase fotografiile acelea. Dacă ar fi fost în stare să-și amintească numele soră-sii, poate ar fi reușit să dea de ea.

Toată lumea avea un nume, numai că al lor era Johnson. N-avea rost să te apuci să cauți după el. Și cum ar fi putut internetul să i-l aducă dacă nu-și făcea apariția pe propriile picioare? Nu reușea cu nici un chip să-și amintească cum îl chema pe Maxwell pe numele întreg, dar Wiley avea cea mai cretină poză de profil, cu fața schimonosită, de ziceai că-i un monstru beat. Darisse i-a cerut s-o lase să-l adauge pe lista de prieteni.

Dacă Claude fusese reținut de poliție, dacă ajunsese la spital, nu i-ar fi apărut numele în vreun ziar? Nu era nimic în ziarele locale din Richmond, în *Times-Dispatch* ori *Free Press*. Nici măcar pe Google. Făcea și ea ce putea, nu aștepta pur și simplu cu mâinile în sân, muncea *smartphone*-ul ăla cu mult peste capacitatea lui. Cine se credea? Vorbea cu el în gând. „Poți înceta să te mai joci cu mine. Poți să-mi spui adevărul. Oricare fi el. Grăbește-te."

Nu poți să-ți verifici telefonul la nesfârșit. Zi de zi. Partea cea mai cumplită a fost la sfârșitul săptămânii, când a telefonat și i-a intrat direct vocea robotului, fără să mai sune. Semn că i se terminase bateria. Poate își schimbase telefonul. Poate era în alt oraș. Ea era tot aici, iar el știa al naibii de bine unde s-o găsească.

La sfârșitul celei de-a doua săptămâni ceva s-a schimbat în inima ei. Înțelegea cât se poate de bine că, la o privire atentă, lucidă, lumea se vădea a fi o gaură împuțită și distrusă. Majoritatea erau conștienți de lucrul ăsta, fusese și ea, dar nimeni n-avea chef să se gândească întruna la chestia asta. Nu renta să uiți prea mult timp.

La muncă se purta ca de obicei. A râs când Amanda a făcut gluma ei obișnuită: „După cum stau acum cu sănătatea, să nu-mi cumperi banane necoapte". Amanda o repeta ca să ajungă la urechile unui infirmier nou, care venise să verifice echipamentul. El a zis: „Ei, poți

să-ți cumperi câteva kile. Mai ai timp". Infirmierul era un tip de vreo treizeci și ceva de ani, scund, cu o mutră serioasă și ras în cap (câți bărbați negri mai găseau chestia asta sexy?). În ultima vreme se îndesiseră infirmierii – și unde mai pui că nici nu erau toți gay.

Darisse era de părere că Amanda mai avea de trăit vreo câteva luni și de cele mai multe ori (nu întotdeauna) avea dreptate. Deocamdată nu îi trebuia morfină decât noaptea, când soțul ei avea voie să-i golească o seringă din alea minuscule în gură. Lui Darisse nu i se permitea.

— Prima oară i-a fost frică, i-a zis Amanda, dar pe urmă i-a dat de capăt.

Oamenii n-aveau de ales, trebuiau să se obișnuiască cu una-alta, altfel… Darisse văzuse cu ochii ei ce putea însemna acel „altfel" și nu-i lăsase o impresie prea bună.

Pe infirmier îl chema Silas și știa ce face. Îți dădeai seama într-o secundă. A instalat aparatul de oxigen mai aproape de locul unde-i plăcea Amandei să șadă și a stat de vorbă cu ea, nu doar cu soțul ei, care venise mai devreme acasă anume pentru treaba asta. Le-a zis:

— Vă descurcați bine. Se vede. În împrejurările date.

Darisse îi mai auzise ciondănindu-se, dar Fred, soțul, se purta admirabil în majoritatea timpului. O susținea pe Amanda, ținând-o de braț, când făcea câțiva pași și îi zicea „dragă". Oare Claude s-ar fi purtat la fel de frumos cu ea dacă s-ar fi îmbolnăvit? Vedea scena cu ochii minții, dar omul poate să-și închipuie orice.

Darisse l-a condus pe infirmier până la ușă.

— Mi-a făcut mare plăcere să te cunosc, i-a zis el pe un ton mai călduros decât ar fi cerut-o împrejurările.

Probabil arăta mai bine în alte haine decât în salopeta albă. Ea, una, era îmbrăcată în verde, cu pantalonii ăia hidoși asortați. Nu contează!

Vineri a ajuns acasă la mama lui Lionel fix la cinci, fiindcă Lionel putea fi un mare nemernic dacă Darisse întârzia. Lionel a deschis și i-a zis:

— Vii aici îmbrăcată ca un om de serviciu, în chestiile alea verzi. Ce-o să-și închipuie Jeshauna?

— Ce știe ea despre oamenii de serviciu?

Jeshauna, care o auzise, a început să țipe de încântare în casă. Mama lui Lionel îi zicea:

— Nu s-a întâmplat nimic, puișor. Nu-i nevoie să țipi.

Lionel continua să se holbeze.

— Ar trebui să te pun să te duci acasă și să te schimbi în niște haine mai de Doamne-ajută.

Darisse n-a comentat. Stătea pur și simplu în fața ușii, așteptând.

— Data viitoare să arăți mai bine, ne-am înțeles?

De îndată ce a traversat holul, a fost luată cu asalt de Jeshauna, cel mai rapid copilaș care învață să meargă din lume. Darisse a săltat-o în brațe și i-a zis: „Prințesa mea". Uite-o în sfârșit: trupușor îndesat, bărbie ascuțită, ochi rotunzi, expresivi. Mama lui Lionel îi împletise părul în codițe *rasta* pe care i le prinsese cu clămițe

roz. Darisse fusese întotdeauna de părere că îi împletea părul prea strâns pentru un copil așa de mic, dar Jeshauna nu se plângea niciodată.

Mama lui Lionel îi pregătise un rucsac cât pentru o grădiniță întreagă, iar Darisse a trebuit să-l ia în spate și să-l care până la mașină în timp ce o împingea pe Jeshauna în cărucior. Încă simțea apăsarea absenței lui Claude, dar reușea să se însuflețească de dragul Jeshaunei. Era nevoită să se prefacă puțin la slujbă, înăbușindu-și cele mai inutile forme de deznădejde, cu siguranță putea face măcar atâta lucru și pentru propria fiică.

Iar sfârșitul de săptămână a decurs cât se poate de bine. Jeshauna, care de-acum avea aproape trei ani, și-a cules unul câte unul cartofii prăjiți de la McDonald's cu fascinația ei obsesivă obișnuită, iar mai târziu s-a mulțumit să se uite la desene animate pe o tabletă, în dormitorul înghesuit și întunecat care era camera lui Darisse. S-a descurcat cu bunica lui Darisse când au stat toate în bucătărie la micul dejun – i-a lălăit ceva fără cap și coadă, iar bunica lui Darisse a râs în semn de mulțumire, ceea ce nu făcea întotdeauna. Tot weekendul a fost soare, dar nu exagerat de cald. Duminică, Frances a adus sandviciuri și au organizat un picnic pe malul fluviului, iar Jeshauna a alergat atât de mult în jurul terenului de joacă, încât a reușit chiar să obosească. Întoarse în camera lui Darisse, au tras un pui de somn împreună, iar Darisse a visat ceva despre

Claude care nu era de bine. Și când s-a trezit, se făcuse târziu – a trebuit să se grăbească și s-o grăbească și pe micuță ca să ajungă repede la Lionel.

— De ce te miști mereu așa de încet? O faci anume, a țipat la Jeshauna.

Și n-au ajuns acasă la el decât la opt și un sfert în loc de șapte.

Mama lui Lionel avea o casă care fusese a tatălui ei, o construcție îngustă cu etaj, pe structură de lemn, aflată la marginea cartierului Jackson Ward[1]. Lionel își amenajase propriul apartament în subsol, dar era pe verandă când Darisse a oprit în fața casei. Ultima oară când întârziase, îi redusese programul de vizite la trei weekenduri pe lună.

— Aștept și iar aștept, i-a zis el, cu toate că îi telefonase din mașină.

Maică-sa, care n-o ura pe Darisse, i-a făcut semn să intre și i-a luat-o din brațe pe Jeshauna, care dormea. Copiii erau în stare să doarmă duși indiferent ce se întâmpla în jurul lor.

Lionel i-a zis:

— Nu te schimbi.

— Am adormit, n-a fost cu intenție. Știi asta, i-a zis ea. Ascultă, îmi pare sincer rău.

Era un limbaj cifrat numai al lor.

---

1. Cartier cu populație majoritară de culoare din orașul Richmond, statul Virginia.

Sinceritatea însemna o favoare. După ce Lionel a dus rucsacul în casă și a ieșit iar, l-a urmat până la ușa din spate, care dădea spre apartamentul lui. Când a aprins lumina, se aflau în livingul lui, care era mobilat cu o canapea roșie veche și un covor de paie adunat de pe undeva. Omul își dăduse silința. S-au așezat unul lângă altul pe canapea și ea i-a pus mâna pe genunchi.

El i-a luat mâna și i-a dus-o la prohab, cu un zâmbet stins în colțul gurii, o expresie șăgalnică, iar ea a început să-l maseze cu podul palmei. Fusese ideea ei această strategie, atunci când Lionel începuse să conceapă reguli legate de momentele când putea s-o vadă pe Jeshauna și când nu. Darisse nu avea mai nimic de oferit și adevărul e că se simțise ușurată când îi venise ideea. Acum a așteptat în timp ce el și-a desfăcut fermoarul de la șliț, apoi s-a aplecat spre el și s-a lăsat în genunchi. Îi plăcea s-o vadă îngenunchind, vedea și ea asta. Cândva îi plăcuse sexul cu el în toate variantele, cândva îl iubise. Acum corpul lui avea alt înțeles. Erecția și gustul lui nu mai erau scări spre rai, ci un soi de muncă. Dar era un fleac dacă se gândea c-o face pentru copilul ei. Oamenii făceau mult mai multe. Îl simțea cum se învârtoșează și se mișcă sub limbă și încerca un mic sentiment de triumf. Îl împiedica să dețină toate atuurile – dacă voiai să vezi lucrurile în felul ăsta, deși cei mai mulți oameni nu le-ar fi văzut așa.

De când îl cunoscuse pe Claude, făcuse chestia asta o singură dată și se întâmplase chiar în zilele de început, când Claude nu era decât un nou freamăt de exaltare.

Unde mai pui că în momentul ăla nu era neapărat rău să-l aibă pe Claude, să se poată gândi la el, indiferent ce făcea Lionel. Îi plăcea să aibă un secret drag numai al ei. Acum, în timp ce Lionel începea să se împingă în gura ei, chiar că-i venea să plângă. O femeie atât de tristă cum era ea n-ar fi trebuit să fie forțată să facă așa ceva. În plus, la partea asta trebuia să depună mai mult efort, așa că a început să aibă sentimentul că îl înșela totuși pe Claude. Se implica prea mult. A continuat, ce rost avea să se oprească?

În seara aia, în mașină, pe când se îndrepta spre casă, a cumpănit prea mult la ce-ar fi gândit Claude dacă ar fi știut. Poate chiar știa, poate îi spusese Lionel, poate de-aia și dispăruse. Nu că i-ar fi suflat vreo vorbă lui Lionel despre viața ei intimă, însă Richmondul nu era așa de mare – cineva ar fi putut să-i zică în treacăt că o văzuse, să-i spună că acum umbla cu un tip din New York. Dar nu-i stătea în fire lui Lionel să se dea atât de tare peste cap doar ca să-i facă ei în ciudă. Nu era predispus la gesturi diabolice ori la intrigi complicate, era puturos. Acum nu făcea altceva decât să scornească o poveste, să rămână blocată în propria minte.

Nu avea mult de condus până acasă la bunică-sa, dincolo de autostradă, în Gilpin Court, un cartier pe care nimeni nu se grăbea să-l gentrifice. Darisse își petrecuse jumătate din copilărie chiar în apartamentul

acela, într-un complex de locuințe sociale situat în unul dintre cvartalele sterpe și lipsite de vegetație. Zicea adesea că aici se simțea la adăpost, fiindcă lumea o știa, însă de fiecare dată bunică-sa pufnea: „Da, la adăpost, vezi să nu".

Poate Claude fusese împușcat. Nimeni nu sugerase așa ceva, dar era posibil să se fi aflat la intersecția greșită în momentul nepotrivit: nu cunoștea Richmondul – și nici prietenii lui. Și poate era adevărat că bandele începeau să preia controlul asupra rutelor traficului de țigări. Poate Claude și ceilalți nu avuseseră idee în ce se bagă. Până și ea își dădea seama că în jumătate din timp făceau lucrurile după ureche.

Infirmierul Silas a mai trecut o dată săptămâna aia ca să verifice cum era pus în aplicare planul de îngrijire și cum se descurcau cu proviziile de medicamente.

— Ce fel de nume. E Silas? l-a chestionat Amanda. În ultimul timp făcea multe pauze de respirație când vorbea.

— În Biblie, Silas bate lumea în lung și-n lat propovăduind alături de Pavel, a lămurit-o el. Sunt întemnițați, dar un cutremur le sfărâmă lanțurile și deschide ușa.

— Ești credincios? s-a interesat Darisse.

— Eu nu, i-a răspuns el, dar ai mei, o, da.

Darisse începea să devină mai credincioasă, dar în sinea ei. Avea propriile ritualuri. Se așeza pe marginea patului, cu ochii închiși. Își imagina cum pereții încăperii se transformă în aer. Aer dintr-un univers mai

cuprinzător. Ideea era să se roage să capete tărie. Altă modalitate de îmbunătățire nu exista. Făcea treaba asta aproape seară de seară și efectul ulterior îi aducea o stare de mulțumire.

— A trebuit să mă duc la școala de duminică, a șuierat Amanda. Când eram mică. Și în tabăra creștină. Nu v-ar veni să credeți. Ce trăsnăi puneam la cale. În tabăra creștină.

Silas a comentat:

— Nu e nimic mai incitant decât ce ți-e interzis.

— Văd chestia asta tot timpul la fie-mea, a intervenit Darisse. Nu trebuie decât să zici „Nu" la ceva și o să și-l dorească de numa'.

Futu-i. Nu îi stătea în obicei să le zică bărbaților din prima că are un copil.

Silas (și, la urma urmei, de ce i-ar fi păsat?) își redacta raportul de constatare. Amanda l-a întrebat:

— Ai tăi s-au necăjit când ai renunțat la biserică?

— Încă mai cânt la orgă în biserică duminica, a lămurit-o el. În felul ăsta, toată lumea e mulțumită. Despre faptul că mai cânt și prin baruri nu aducem vorba.

— Ce baruri? s-a interesat Darisse.

— Doar când și când. Nu foarte des.

— Mie mi se pare minunat, a comentat Amanda.

— Ce baruri? a stăruit Darisse.

Nici măcar nu era un bar de care să fi auzit, dar ăsta a fost începutul. Săptămâna următoare cântau acolo niște prieteni de-ai lui și nu cântau deloc rău, în caz

că îi venea vreodată cheful să asculte muzică. Era o idee. Au avut discuţia asta în pragul uşii, iar el i-a salvat numărul în telefon.

— În cazul ăsta, a conchis el, ne mai auzim.

S-a dovedit a fi vorba de jazz, după care ea nu se dădea în vânt. Ei şi? Când a luat-o de acasă, era îmbrăcat cu o cămaşă călcată, gri-argintie, un salt imens faţă de salopeta de infirmier. I-a strâns mâna bunică-sii – câţi ani avea? A fost prima întrebare pe care i-a pus-o în maşină.

— Ghici, i-a zis el.

Treizeci şi doi, cu zece mai mult decât ea. Probabil şi cu vreo fostă nevastă pe undeva, una căreia poate că îi plătea pensie alimentară. Când au intrat în club, au fost siliţi să-şi lase vorba în aer pe durata piesei, chiar dacă erau încă nişte necunoscuţi. Muzica suna prea năclăit, se întâmplau prea multe deodată, până când toate instrumentele au amuţit ca să-i facă loc pianului, aşa încât Darisse a reuşit să urmărească o melodie care se învălătucea încântător. Dar n-a înţeles de ce lumea a aplaudat la sfârşit – ce se întâmplase? Lui i-a spus că îi plăcuse.

Când s-a încheiat programul muzical, băuse deja prea mult, dar a reuşit să-şi ţină cumpătul. (Pentru Claude nu trebuia să şi-l ţină niciodată.) Silas era de loc din Richmond? Da, dar locuise în Charlotte. Copiii lui (aha!) rămăseseră acolo cu mama lor.

— Amanda e de părere că eşti mai deştept decât medicul, i-a zis Darisse.

De fapt nu aveau voie să discute despre pacienți în afara orelor de program.

— E o doamnă cumsecade, i-a zis el.

În sinea ei, Darisse își spunea: „Sper să și rămână așa". Nu puteai să prevezi în ce mod aveau să evolueze oamenii. Avusese un pacient de nouăzeci de ani, palid ca moartea (îl mințise pe Claude că n-o trimiteau niciodată la bărbați), care avea o predilecție pentru epitete rasiste. Și mai fusese și o dulceață de bunicuță afro-americană care o acuza că-i fura de prin casă.

Silas s-a interesat de cât timp era asistentă de îngrijire la domiciliu și dacă îi plăcea ce făcea. Și dacă își propunea ca, într-o zi, să ajungă să lucreze pe cont propriu, nu printr-o agenție. O scotea din minți partea asta, conversația care semăna mai degrabă cu un interviu de angajare. În toată vâltoarea aia, îi era foarte dor de Claude.

— S-ar putea să mă mut la New York, a zis.

— Simți nevoia unui loc mai larg? a comentat el. Te înțeleg.

— Poate trebuie doar să-mi lărgesc scăfârlia, i-a răspuns Darisse.

Nu vorbea serios nici în privința asta, dar au început să discute despre măsurile de la pălării – El avea 58,7 centimetri? Chiar așa? Nu părea să aibă capul atât de mare – și despre pălării și șepci care le fuseseră dragi. În cazul lui, o șapcă Baltimore Orioles, iar în cazul ei, o improvizație împodobită cu flori pe care o purta la biserică în copilărie.

Pe urmă a trebuit să meargă să-i întâlnească pe prietenii lui, care între timp se instalaseră la bar, și să-i felicite pentru cât de grozavi fuseseră. Bateristul ar fi putut să le fie tată tuturor, ceilalți erau de vârsta lui Silas. Au dat mâna cu ea. Silas a vrut să afle de ce modificaseră soloul de bas la „Willow Weep" și ce nerod făcuse proba de sunet. Și așa a decurs restul serii. Însă chiar la sfârșit, când a condus-o până la ușă, a existat un sărut adevărat – făptura lui i s-a revelat subit, materializată sub formă de limbă și buze. Nici măcar nu se așteptase, iar în clipa aia s-a simțit mândră, mulțumită de sine. Până la urmă nu fusese o seară chiar așa de rea. OK, OK, ceva o să se întâmple. O altă întâlnire – ăsta era modul lui de a proceda. Pas cu pas.

Săptămâna următoare s-a scurs, zi după zi, și unde erau telefoanele de la el? Zero. Era sătulă să își dea cu presupusul despre motivațiile bărbaților. Oricum, nu fusese sută la sută convinsă că îi plăcea de el.

În telefon mai avea încă SMS-urile pe care i le trimisese Claude. O parte dintre cele mai vechi dispăruseră, dar „Abia aștept să T vd" era acolo dacă avea chef să-l recitească – și avea. Și câteva „MDDT", mor de dorul tău. SMS-urile erau din urmă cu multe-multe săptămâni, o eră acum foarte îndepărtată, îngropată în trecut, demult apusă. Însă îi era peste puteri să se înfrâneze să le recitească, fiindcă în cuvintele contrase încă mai pândea bucuria și nu era una prefăcută.

În următorul lor weekend împreună a luat-o pe Jeshauna cu ea la biserică. Bunică-sa a fost încântată (lui Darisse nu-i era dat să vadă prea des așa ceva) și i-a călcat rochița înainte să plece. În biserică, Jeshauna a fost destul de cuminte – îi plăcea muzica, tuturor le plăcea. Darisse spera doar ca micuța să nu rețină versurile de la „Were You There When They Crucified My Lord?“[1], care conțineau prea multă violență pentru un copilaș. Cumințenia Jeshaunei n-a ținut până la sfârșitul predicii, așa că Darisse a scos-o pe coridor și i-a șoptit să nu mai facă atâta zgomot. I-a pus un joc pe tabletă.

Glasul pastorului, solemn și plin, răzbătea până la Darisse peste bolboroseala Jeshaunei. Vorbea despre cum Batșeba era măritată cu Urie Hititul (hi... cum?), însă regele David a zărit-o în timp ce se îmbăia și a dorit-o cu patimă și după aceea, când ea a rămas grea, David l-a trimis pe bărbatul ei la război ca să fie ucis. Și a fost David pedepsit pentru asta? A fost. Pruncul a murit la scurt timp după naștere. Și, peste ani și ani, fiul lui cel iubit, Absalom, a răsculat poporul împotriva lui și, ca să își dovedească dreptul la tron, a întreținut relații sexuale în public cu zece dintre concubinele tatălui său.

Așa zicea în Biblie? Ce poveste urâtă.

---

1. În traducere, „Ai fost acolo când L-au răstignit pe Domnul meu“ – imn religios compus de sclavii din America în secolul al XIX-lea și inclus în cărțile de imnuri ale Bisericii Episcopaliene.

— Ce învățătură desprindem de aici? a întrebat pastorul. Unu la mână, că nimeni nu scapă nepedepsit. Nici măcar regii. Doi la mână, că Iisus Hristos se trage din Casa lui David. Din lucrurile astea s-a întrupat.

Darisse venise așteptându-se la ceva mult mai plăcut și nu era convinsă că ideea cu biserica fusese una chiar așa de grozavă. După predică, bunică-sa zăbovea prin holul de la intrare, unde era expus tortul, flecărind (probabil despre ea) cu celelalte cucoane cu pălărie, iar Jeshauna culegea glazura de pe felia ei.

Darisse știa deja partea aia cu faptul că nimeni nu scapă nepedepsit. Fiecare greșeală pe care o comisese ajunsese să o bântuie. În adolescență i-l furase pe Lionel prietenei ei Vanessa - unde mai pui că nici nu fusese chiar floare la ureche. Și uite ce se alesese de chestia asta. În primele câteva luni după ce o născuse pe micuță, nu fusese o mamă prea grozavă: se întorcea prea des cu spatele, o deranja prea tare felul în care fetița cerșea atenție și voia mereu ceva, ca orice sugar. Acum ar fi dat orice să petreacă mai mult timp cu Jeshauna.

Fiindcă fusese așa de cuminte, pe drumul de la biserică spre casă Jeshauna a avut voie să mănânce un pachet întreg de fursecuri în timp ce ședea în cărucior. Până și bunica lui Darisse a fost de acord.

Poate că mersul la biserică fusese de folos (ei, nu credea chestia asta), căci chiar în duminica aceea a primit un telefon de la ăla, zi-i să-i zic, Silas. Aveau un deficit de personal la secția de îngrijiri paliative, așa că făcuse mai multe ture suplimentare și nici nu-și

dăduse seama cum a zburat timpul, fiindcă a vrut să o sune mai devreme. Mă rog.

Însă a doua întâlnire cu el a fost mai reușită. Au mers să vadă un film pe care amândoi l-au găsit amuzant, au băut bere, au mâncat aripioare de pui și s-au studiat unul pe altul din priviri.

— Îmi plac filmele astea în care oamenii fac tâmpenii, i-a zis ea (protagonistul azvârlise o servietă plină cu bani în mașina greșită), și ai ocazia să râzi în loc să-ți vină pur și simplu să răcnești la ei.

— Uneori publicul mai răcnește, a răspuns el. Ăla e un public bun.

— Tipul ăla era așa de tâmpit!

— Oamenii se cred grozav de deștepți și pe urmă se dovedește că nu sunt, a zis el. Fix asta e intriga tuturor comediilor. Nu găsești?

Darisse era de părere că firul ăsta narativ se potrivea foarte bine la propria existență, dar și-a păstrat părerea pentru sine. În seara respectivă, Silas purta o cămașă bleumarin dintr-o țesătură cu striații. Nu și l-ar fi închipuit în stare să se îmbrace cu gust, dar uite că alesese cămașa asta din dulap pentru întâlnirea cu ea.

Cât puteau să câștige infirmierii? Un salariu decent, dar mediu, corect? Ai fi zis că Silas câștiga mai mult dacă te luai după felul cum arăta apartamentul lui. Când a aprins lumina, Darisse a văzut o masă de sufragerie mare, strălucitoare, și un câmp întreg de orhidee înșirate de-a lungul unei ferestre. Omului îi plăceau orhideele.

Dar ea nu era acolo ca să admire decorațiunile. El i-a adus un pahar cu apă din bucătărie și ea l-a băut de-a-n picioarelea.

— Delicioasă, a zis, iar în clipa următoare el a făcut un pas spre ea.

Ce a surprins-o a fost felul în care s-au trezit pur și simplu purtați de patimă. Ar fi zis (chiar îi spusese lui Frances) că amândoi erau șovăielnici, încă stăteau să se hotărască încotro s-o apuce, așa încât acum era uimită de înfrigurarea însuflețită cu care se întâmpla totul. La fel de neașteptate erau și indiciile prin care dădea de înțeles că era peste poate de măgulit de ce se întâmpla, de vestea bună pe care o reprezenta ea: ofta și se lăsa întruna pradă unor chicoteli excitante. Asta era plăcut.

Când au ajuns în dormitor, s-a simțit cuprinsă de un val de fericire la gândul că avea să facă iarăși toate chestiile acelea. Era următoarea etapă a vieții ei: iat-o deja sosită. „Aterizez în picioare", își zicea, iar în timpul ăsta chiar făceau sex, asta era o partidă de sex. El s-a dat mare câteva minute, apoi a devenit atent, îl simțea cum încearcă să-i deprindă pe ghicite trupul. S-au descurcat foarte bine împreună în cea mai mare parte a timpului.

Dimineața, când a sunat alarma, a avut impresia că e la pușcărie – nu fusese niciodată închisă, dar sunetul era atât de strident, încât se visase așa. Când s-a trezit iarăși, Silas era îmbrăcat cu uniforma de infirmier și îi adusese pe o farfurie o gofră cu unt și sirop încălzită în prăjitorul de pâine și o cană cu cafea.

— Asta numesc eu viață, a exclamat ea – îi plăceau gofrele – și l-a sărutat pe gât, dar ce-și dorea de fapt era să ajungă rapid acasă și să se schimbe, ca să poată pleca la muncă.

Dormitorul părea foarte mare, inundat de o lumină prea orbitoare și prea dichisit, cu toate suprafețele acelea cafenii și maronii și de culoarea lemnului de bambus. Pe o măsuță de toaletă erau niște fotografii cu copiii lui, o fată și un băiat, sprijinindu-și bicicletele și zâmbind.

Ar fi putut fura ceva dacă ar fi fost genul care pune mâna. Bineînțeles, la muncă ajungea prin case înzestrate cu lucruri mult mai scumpe decât aici. Dar în baie, în timp ce încerca să se adune, a străfulgerat-o gândul că el avea încredere în ea fără să se bazeze pe cine știe ce informații.

A reușit să vadă mai bine strada pe care stătea când au ieșit împreună la mașină. Locuia într-un complex mare de blocuri, o alee de cărămidă mărginită de coloane albe, la câteva cvartale de râu, în ceea ce se numea încă Tobacco Row[1], deși companiile de țigări se mutaseră de treizeci de ani de-acolo.

— Crezi că oamenii se mai îmbogățesc din comerțul cu tutun? l-a întrebat.

— Unii, da, i-a răspuns el. Și să nu-ți închipui că au remușcări pe chestia asta.

Darisse avea impresia că auzise la un moment dat despre un director care s-a căit și a început să lupte

1. Aglomerare de depozite și fabrici de țigări situată în vecinătatea râului James din Richmond.

împotriva fumatului după ce nevastă-sa a murit de emfizem. Dar poate că era doar o invenție ca atâtea altele.

— Circulă o grămadă de povești pe lumea asta, a comentat Silas.

Arăta chipeș când a spus treaba asta, cu o sprânceană ridicată, și când s-au despărțit în dreptul apartamentului ei, s-au îmbrățișat lung și strâns. Nu, nu voia să o conducă la muncă după ce se schimba în uniformă – cum o să se întoarcă acasă fără mașină? Probabil că și el se grăbea să ajungă la serviciu. Probabil că și el se bucura la fel de tare să meargă singur tot restul drumului.

Toată lumea era convinsă că se dedulcise. Frances i-a zis: „Îl iau eu dacă tu nu-l vrei". Bunică-sa i-a zis: „Ăsta îmi place și știi că nu spun asta despre oricine". Până și la muncă, Amanda (căreia n-ar fi trebuit să-i sufle o vorbă) a comentat: „Simpatic și drăguț. Mare progres prin comparație. Cu celelalte alegeri ale tale. Doar din. Ce mi-ai povestit".

Soțul Amandei îi instalase acesteia în poală un pupitru înclinat, prevăzut cu un bec, ca să poată rezolva cuvinte încrucișate în timp ce ședea lungită în pat. În ultimul timp, astea careurile nu făceau decât să-i inducă o stare de somnolență. Nu își mai verifica nici e-mailurile, în ciuda suportului pe care îl instalase bărbatul ei și de care era prinsă tableta, ca să n-o poată răsturna. Tableta era încărcată cu liste nemaipomenit de lungi cu melodii despre care el știa sigur că o să-i placă Amandei – iar uneori chiar îi plăceau. Tipul își dorea tot timpul să facă lucruri.

Tuturor li se părea nemaipomenit că Darisse primea telefon de la Silas cel puțin de două ori pe săptămână. Nu se compara cu schimbul constant de mesaje cu Claude (omul avea o grămadă de timp liber), dar cu Silas putea vorbi, putea să-i îndruge câte în lună și-n stele despre ciudățeniile bunică-sii și el o asculta atent.

— Nu te poți aștepta la aceleași lucruri de la toți gagiii, i-a zis ea lui Frances. Fiecare se ghidează după propriile reguli.

Acasă la bunică-sa, Darisse aproape că nu punea piciorul în bucătărie, dar lui Silas îi plăcea să gătească împreună, cu electrocasnicele lui elegante și moderne. Iar Jeshauna, deși la început a fost țâfnoasă și timidă, a prins drag de Silas după ce el i-a dat să mănânce una dintre gofrele lui. Din clipa aia stătea lipită de el indiferent ce făcea.

— Hei, fetiță, îi zicea el, ai de gând să mă lași să mă mișc?

Își petrecuse brațul pe după genunchiul lui și-l ținea strâns, dar el avea o expresie încântată.

Apartamentul lui Silas, care nu era atât de mare pe cât i se păruse la început lui Darisse, avea un munte de orhidee la una dintre ferestre și teancuri de cărți despre copaci (cine avea chef să citească despre un copac?), rafturi pline cu scriitorii de romane polițiste care îi plăceau și o orgă electronică fixată pe un stativ, la care cânta doar când nu era ea acolo. În cea mai mare parte a timpului avea grijă să le pună muzică la boxe - orice, de la Lil' Kim la „Hokey Pokey" cântat

de Little Richard pentru Jeshauna. „Întinde piciorul drept."

De-acum, Darisse ar fi auzit de la cineva dacă Claude și-ar fi făcut apariția pe undeva prin Richmond. Exista posibilitatea ca el și ceilalți băieți să fi mers în alt oraș (poate Norfolk?), unde cineva le oferea un preț mai bun pe cartuș, și în mod cert nu Claude fusese cel care se prinsese de chestia asta. Iar el n-avusese chef să-și bată capul să-i spună, voise pur și simplu să lase lucrurile așa. S-o lase baltă cu totul.

Își dădea seama că de fapt nu-l cunoscuse atât de bine pe Claude. Pe Silas îl știa deja mai bine. Era mai vorbăreț. Făcea mișto de filmele cu vampiri, considera că Iisus era un soi de comunist cumsecade, îl simpatiza încă pe Obama, repeta cu amicii lui în fiecare joi seara, fără excepție. Nu-l deranja că era un „amator" în materie de muzică, dar pe vremuri fosta lui nevastă îl desconsidera pe chestia asta. În fiecare lună conducea patru ore și jumătate ca să-și vadă copiii și uneori îi lua la el pe timpul verii, dar anul ăsta nu o făcuse. Considera că Jeshauna ar fi trebuit dată la creșă, i-ar fi făcut bine să stea cu alți copii.

— Aș putea să sugerez lucrul ăsta, i-a zis Darisse.

Silas s-a mirat:

— Nu ești tu maică-sa?

Darisse n-a ridicat ochii din bolul cu cereale din care mânca. Ce se băga unde nu-i fierbea oala? Habar n-avea despre ce vorbește.

— Zic și eu, a adăugat el apoi.

Avea un amic care era asistent social și care ar fi putut să se asigure că îi sunt respectate drepturile. Darisse cunoștea o droaie de asistenți sociali și n-o dădea nici unul pe spate. Dar cine știe.

— Când o să fii pregătită, i-a zis el.

Amanda avea accese de tuse lungi și atât de puternice, încât se auzeau ca și cum ar fi suspinat.

— Să-mi fut una, șuiera ea atunci când reușea să vorbească.

Cel puțin personalitatea îi rămânea intactă. Trebuia ajutată să se așeze pe veceu. Înghițea cu dificultate. Umilințele astea o făceau să etaleze o expresie de înfrângere revoltată.

— Să nu-i spui. Lui Fred. Că am vomitat, o ruga ea.

Fred, soțul, își scurta programul de lucru, venea acasă mai devreme. Darisse s-a surprins că începe să se întrebe ce-o să se aleagă de el după moartea Amandei. Cum o să facă față singur, cât timp avea s-o jelească, o să-și refacă vreodată viața? Mai mult ca sigur. Bărbații își refăceau viețile. Fiindcă puteau – nu le făcea o vină din chestia asta.

Amanda se distra grozav tachinând-o pe Darisse din pricina lui Silas. Chiar și cu glasul ei tot mai stins, îi plăcea să glumească cum că tehnicienii ăștia medicali știu bine unde e plasată fiecare componentă. Darisse o punea să facă pe niznaiul când Silas venea pentru vizita

de rutină (mereu își făcea griji că ar fi putut avea necazuri dacă aflau cei de la agenție). Și după ce Silas pleca, pufneau amândouă în râs, Amanda înecându-se veselă chiar și la cel mai nevinovat lucru spus de Silas.

Dar din momentul în care Darisse și Silas au fost nevoiți să se îngrijească mai stăruitor de Amanda, au încetat cu toții să se prefacă. O săltau împreună ca să schimbe așternuturile, o spălau cu buretele și o lăsau să scuipe. Ea avea o expresie înspăimântată și stânjenită și zicea:

— Ce. Romantic!

Silas trebuia să fască naveta permanent între pacienți, chestie pentru care Darisse nu-l invidia. În serile când veneau amândoi rupți de oboseală de la muncă, își luaseră obiceiul să facă maratonuri de uitat la televizor. Se uitau la *Nurse Jackie* direct de pe internet, la primul sezon din *Orange is the New Black* și la episoade din emisiunea lui Dave Chappelle[1] de pe vremuri, pe care Silas le avea pe DVD. Stăteau împreună într-o capsulă de relaxare, tolăniți unul peste altul pe canapea, în vreme ce pe retină li se reflectau aceleași imagini.

Deși amândoi își petrecuseră cam toată copilăria în Richmond, nu se învârteau deloc în aceleași cercuri. Mă rog, Silas era și mai în vârstă. Acum o cunoscuse pe Frances, care o însoțise pe Darisse cu acea unică

1. David Khari Webber Chappelle (n. 1973) – comic, actor, scenarist și producător american, devenit celebru grație emisiunii *Chappelle's Show*, difuzată între 2003 și 2006.

ocazie când mersese să-l vadă pe Silas cântând într-un club. Amândurora li se păruse nemaipomenit – avea o expresie grozav de concentrată cum stătea aplecat peste clape –, însă el a zis că sunase fals și părea să-și fi făcut o părere proastă despre ea fiindcă nu-și dăduse seama.

Amicii lui Silas – tipii cu care cânta sau pe care îi știa de-o viață – se dădeau peste cap să vorbească cu ea, se interesau ce cântăreți îi plăceau și râdeau la poveștile ei cu bananele necoapte ale Amandei. Nevestele îi admirau coafura, făcând exces de zel – cum de îi ieșea așa de bine? Darisse își ținea gura în preajma lor, ca să nu pară proastă. Frances trăncănea prea mult.

Jeshauna era o mare admiratoare a lui Silas. Weekendurile dormea la el în dormitor, pe pernele de la canapea așternute pe podea. N-avea probleme cu somnul. Darisse era conștientă că le gângurea despre chestiile astea mamei lui Lionel și, cu siguranță, și lui Lionel, dar până una-alta nici unul nu comentase nimic. Jeshauna îi zicea lui Silas „Syrah", un nume care poate că le intrase pe o ureche și le ieșise pe cealaltă.

Dacă ar fi aflat, Lionel ar fi făcut doar niște comentarii răutăcioase, dar maică-sa în mod sigur și-ar fi băgat nasul. Și ce-ar fi putut Darisse să-i spună? Nu s-ar fi burzuluit. Tuturor le plăceau infirmierii – nu trebuia decât să spună că are un iubit infirmier. O să-și țină cumpătul, căci numai ținându-și cumpătul o s-o poată lua înapoi pe Jeshauna de îndată ce strângea suficienți bani cât să se mute la casa ei.

Ea și Silas se înțelegeau bine, mai mult decât bine, în pat și în afara lui, dar asta n-avea să dureze la nesfârșit. Era convingerea pe care Darisse o nutrea în sinea ei, nu una pe care să-i treacă prin cap s-o împărtășească altcuiva, în afară, poate, de Frances. Ce i-a mărturisit lui Frances a fost:

— Nu cred că ne potrivim, cum s-ar zice.

— Vă certați? s-a interesat Frances.

— Nu, să trăiți!

— Dacă nu vă certați, atunci înseamnă că vă potriviți.

În weekendul de Ziua Muncii, Silas a plecat în Carolina de Nord să-și vadă copiii, dar le-a promis o ieșire distractivă în weekendul următor, o zi întreagă în parc, o zi de sărbătoare numai a lor. Jeshauna a fost așa de entuziasmată de eveniment, încât a insistat să ia cu ea pianul de jucărie primit de la Claude. Nici măcar nu era un pian întreg, doar o claviatură de plastic albastră - poate pe Silas avea să-l scoată din minți zdrăngănitul ei. Dar când Darisse a instalat-o pe o piatră, puțin mai la o parte de spațiul amenajat pentru grătar, el a comentat:

— Măi să fie, ce chestie.

Putea să scoată sunete de tobă sau de claxon, chiar și voci de animale. A trebuit să asculte o serenadă de hămăituri, preferatele Jeshaunei.

— De unde ai chestia asta?

— Am găsit-o la gunoi. E nemaipomenit ce lucruri aruncă oamenii.

N-avea de gând să-i pomenească lui Silas de Claude.

— Nu gunoi! a zis Jeshauna.

Claude știuse ce să-i cumpere Jeshaunei fără ca măcar s-o fi cunoscut.

Silas a reușit să facă jucăria să repete ce zdrăngănise Jeshauna la clape, funcție pe care Darisse nici nu bănuise c-ar avea-o.

— Sunt bune chestiile astea, a remarcat Silas. Sunt groaznic de ieftine, dar nu se strică cu una, cu două.

Darisse a simțit o pornire teribilă s-o tragă pe Jeshauna de lângă pian, ca să nu-l strice niciodată.

— Ieșea dintr-un tomberon, cum mă vezi și cum te văd, a comentat ea.

Putea să spună orice-i trecea prin minte: nu conta pentru nimeni în afară de ea. O femeie avea dreptul să păstreze pentru sine cele mai intime lucruri, așa încât trecerea timpului să nu le erodeze, și putea să mintă cu nerușinare când n-avea încotro, din fidelitate față de ceea ce-i fusese dat să trăiască odinioară. Nimic n-o putea convinge să retracteze minciuna. Se bucura că avea ceva de care să se țină cu dinții.

— Fix în gunoi, a insistat ea.

4

Nu fusese vina lui. Nimeni nu spunea asta, nici măcar firmele de asigurări. Fordul Taurus țâșnise pe autostradă și se înfipsese în laterala remorcii de la tirul lui. Teddy își amintea zgomotul apropierii mașinii, trosnetul de proporții cosmice pe care îl iscase când se strivise într-un morman de metal boțit. În capul lui, zgomotul fusese înghițit de o tăcere ireală în timp ce îndrepta camionul masiv spre banda de urgență. După ce a instalat triunghiurile reflectorizante, a făcut câțiva pași înapoi, cu traficul roind pe lângă el, ca să arunce o privire în interiorul mașinii distruse și a văzut mai mult sânge decât și-ar fi închipuit că au oamenii în ei, două spectacole grotești cu bărbați în posturi contorsionate. A răcnit „Hei! Alo! Sunteți bine?“ și ei nu i-au răspuns. Doi negri tineri, răsuciți în centurile de siguranță – nu mișcau și nici nu scoteau vreun sunet. Stătea pe marginea șoselei și suna la 911, căznindu-se să pară întreg la minte.

Nu i se părea că simte miros de benzină, dar poate că simțea, și ăla a fost momentul când a început să tremure din toate încheieturile. A reușit să deschidă una din portierele din spate și, când cei de la poliția statală au ajuns la fața locului, tocmai încerca să-l târască afară pe pasagerul plin de sânge – un puști cu o șapcă cu Knicks pe cap și un picior frânt. Tot timpul se temuse ca scurgerile de combustibil să nu ia foc – ar fi rupt-o la sănătoasa dacă ar fi văzut că se întâmplă așa ceva – și în clipa în care n-a mai fost singur, a bătut rapid în retragere.

Nimeni nu credea că fusese vina lui. Polițiștii l-au pus să completeze diagrame, au căutat urme de frânare, i-au dat o amendă șoferului care sângera înainte chiar ca ambulanța să ajungă la locul accidentului. Nu fusese vina lui, dar el știa ce știa. Chiar în clipa aia se gândea la Sally, la un surâs anume al ei.

Și s-a vădit apoi că nimeni nu s-a înghesuit să plătească avariile suferite de camion, care întâmplător era chiar al lui. N-a trecut mult și s-a aflat că șoferul Taurusului care intrase în el nu era trecut pe asigurarea mașinii. Individul ăsta – un puști de douăș'patru de ani – nu putea fi nici dat în judecată, având în vedere că nu mai ieșise viu dintre fiarele contorsionate. Se dusese acolo unde nici un avocat nu-l putea ajunge, unde nu mai erau facturi și amenzi și dispute între oameni, dincolo de toate hârtiile pe care le completase Teddy, și nici nu avea nimic pe numele lui. Firma la care era asigurat Teddy se dovedise foarte scrupuloasă

când venise vorba să verifice toate lucrurile astea. Și cum rămânea cu proprietarul mașinii? Sărac lipit, nici nu merita să-l dea în judecată.

Teddy avea cincizeci și șapte de ani și se dăduse peste cap să-și cumpere camionul, pe care mai avea mult până să-l plătească integral. Acum – până și polițiștii i-au spus același lucru – trebuia să angajeze un avocat ca să-și recupereze banii de la propria companie de asigurări, ceea ce nu era chiar genul lui de distracție.

Nevastă-sa, Leah, i-a spus când a sunat-o: „E o greșeală imensă să-ți închipui că o să primești ce ți se cuvine pe lumea asta. N-ai murit, asta e chestia cea mai importantă".

Leah avea dreptate (Teddy își iubea nevasta). Văzuse tipi care din pricina asta își trăiseră toată tinerețea înciudați și nefericiți și plicticoși până la disperare. Așa că s-a îndatorat iarăși ca să repare tirul și să nu mai fie silit să piardă alte zile de muncă. Lucru pe care în nici un caz nu și-l putea permite. În ultima vreme, Leah lucra doar cu jumătate de normă. Reușiseră în fine să-și înscrie fiica, April, la un soi de colegiu și nici o formă de școlarizare de după liceu nu era gratuită.

Avea camionul de cinci ani și le spunea tuturor că arde de nerăbdare să urce iarăși în șa, dar asta era mai degrabă o minciună. O bună parte din el își dorea să scape, să nu mai conducă vreodată. Exact când mașina aia scăpată de sub control s-a repezit de nicăieri spre el, mintea îi era la Sally, fosta lui nevastă: mergea la periferia Washingtonului ca s-o vadă. Și avea ea așa,

un fel anume de-a se uita la el cum stătea în pragul casei, privirea ei dintotdeauna. Doar putea să fie atent la două lucruri deodată, de ce nu? Și nici cele mai rapide reflexe nu puteau face șaisprezece tone de tir neîncărcat să se miște mai repede decât era posibil – mașina aia nenorocită apăruse de nicăieri înainte ca vreo ființă omenească să apuce să calce frâna. Ce-și închipuia că ar fi putut face? Dar nu se putea abține s-o gândească. Ceea ce nu îi era de nici un folos nimănui.

Îi telefonase lui Sally, fosta soție, din garajul firmei de tractări – pe tonul lui aspru, șoptit, care probabil că semăna cu al altcuiva – doar ca să-i explice unde naiba era și, într-o primă fază, ea a rămas amenințător de tăcută. Pe urmă a zis:

— OK, OK. Am priceput. Tu n-ai pățit nimic?

Sally avea un întreg istoric de momente în care se arătase dezamăgită de el, ceea ce, dată fiind situația lor de-acum, îl făcea să se dea peste cap să se arate demn de încrederea ei. Se culca cu ea de un an de zile. Trăiau o poveste de dragoste adevărată, un traseu diferit de restul vieții lui, care era adevărata lui viață. Nici măcar nu era din cale-afară de complicat. O vedea pe Sally ori de câte ori avea drum prin apropiere de ea, fie că transporta fursecuri în Florida sau sirop de tuse la Baltimore, și se întorcea acasă la Leah fericit că o vede.

Se însurase cu Sally când aveau amândoi douăzeci și ceva de ani și nici măcar nu stătuseră căsătoriți foarte

mult timp. Pe ea o înnebunea faptul că Teddy era mai tot timpul pe drumuri: de fiecare dată când el ajungea acasă, era furioasă. Când ești tânăr, nu-ți stă în fire să ai răbdare.

Pe Leah (căreia îi plăcea să-și zică ultima lui soție) o cunoscuse când amândoi erau mai maturi și se bucurau de orice li se oferea. O ajutase s-o crească pe April, cea mai mare pacoste și, în același timp, cea mai uimitoare ființă din câte puteau exista. Avea opt ani când Teddy se mutase cu ele și se dădea în vânt după farse, cum ar fi să pună croanțe pentru câini în bolul lui cu cereale sau să scape boabe de struguri în ghetele lui. El răcnea revoltat, în timp ce ea chicotea. Lui Teddy îi plăcea firea ei șmecherească.

În clipa când a ajuns acasă la Leah după accident, trebuie să fi arătat de trei sute de ani. Lăsase camionul la ieșirea din Baltimore și se urcase într-un autobuz Greyhound cu destinația New York (scaunele alea nu erau făcute pentru oameni de statura lui), pe urmă așteptase alt autobuz care să-l ducă în orășelul lor din nordul statului, aflat la marginea sudică a munților Catskill. Pe drum petrecuse ore întregi dând telefoane ca să încerce să acopere cursele pe care nu le mai putea face. Reușise să-și convingă un amic să preia măcar una și a trebuit să-i explice chestia asta comisionarului, care era sictirit. Când l-a cules din stație, Leah a comentat: „Mda, slavă Domnului că ești întreg". Partea cu Domnul era doar o figură de stil: nu era o tipă credincioasă. Pe undeva, în sinea lui, el era – după toți anii în care încercase să găsească sprijin la o forță superioară.

Nu putea să nu se întrebe dacă nu cumva minimul pe care îl putea face după accident era să înceteze să se mai vadă cu Sally. Dar ea locuia aproape de Washington, iar camionul era într-un service aflat la numai o oră de casa ei. Ăia n-o să se grăbească cu reparațiile, ca să poată justifica devizul enorm, dar tot va trebui să meargă după el.

Marea revigorare a relației cu Sally începuse când ea divorța de un soț mai recent și îi trebuia un exemplar al vechii hotărâri de la divorțul de Teddy, pe care n-o găsea nicăieri, o avea cumva el? S-a trezit din senin cu un e-mail cu întrebarea asta. N-o văzuse de zeci de ani, ce mai făcea? Ea i-a răspuns că fusese contabilă ani de-a rândul, iar acum avea o slujbă mai bună în domeniul IT. Teddy nu se apucase de băut decât spre sfârșitul căsniciei lor, dar după ce se înscrisese la Alcoolicii Anonimi, ea se numărase printre cei pe care îi rănise și de la care trebuia să își ceară iertare. Îi trimisese o scrisoare în care îi spusese cât de mult regreta – că le zicea mereu altora cât de distrusă era ea, că îi azvârlise frumoasa ei rochie de cocktail sub roțile camionului și trecuse peste ea. Considera că și ea avea câteva lucruri pentru care ar fi trebuit să-și ceară iertare, dar nu asta era ideea. Nici vorbă. Sally îi răspunsese printr-un bilet nu foarte cuviincios în care își exprimase speranța că noua lui viață era mult mai bună decât cea de până atunci, fiindcă era o grămadă de loc pentru îmbunătățiri, iar apoi a mai primit vești de la ea doar după douăzeci și șase de ani.

Încă şi-o mai închipuia tânără, cu toate că diferenţa de vârstă dintre ei nu era mare. I-a trimis o fotografie cu el, un *selfie* pe care şi-l făcuse pe malul unui lac din Michigan – un tip care începea să încărunţească, dar căruia părul nu i se rărise aproape deloc –, aşa că i-a trimis şi ea una... cum era posibil ca o femeie care se preschimbase în propria mamă să arate în continuare exact ca Sally? Era umilitor să vadă aşa ceva: ea fusese prima lui mare iubire.

Aşa încât, atunci când în sfârşit s-au reîntâlnit, erau pregătiţi. Sally avea o casă cu o alee suficient de mare cât să intre pe ea cu camionul. Nici unul dintre copii nu mai locuia acasă. L-a servit cu cafea în sufragerie, dar amândoi ştiau încotro se îndreptau. Ce sentiment uluitor a trăit în dormitorul acela din suburbii, încercând să se deprindă iarăşi cu corpul ei!

— Mereu ai fost rapid când era vorba să scoţi un sutien, a remarcat ea.

De când divorţaseră, ea învăţase o mulţime de mişcări noi. O cunoştea şi n-o cunoştea deloc.

În primele zile de după accident, când stătea acasă tot timpul, Leah îi zicea întruna „Odihneşte-te, de ce nu te odihneşti?", de parcă ar fi fost în convalescenţă, cum îi zicea ea. El încă mai vedea sânge în faţa ochilor, îl vedea tot timpul, roşu-sticlos, acoperind scaunele maşinii, dar nu credea că era cazul să facă tam-tam pe chestia asta. I-a zis lui Leah că are timp să doarmă când o fi mort şi s-a apucat să meşterească la treptele de la veranda din spatele casei, pe care îşi propusese să le

repare de luni întregi. Vestea bună era că pasagerul din Ford – tipul pe care încercase să-l scoată pe brațe – supraviețuise și era în spital, unde îi reparau oasele rupte. Lui Teddy i-a trecut prin minte să meargă până în Maryland ca să-i facă o vizită, dar avocatul i-a zis că n-ar trebui.

April, care acum își luase o slujbă pe perioada verii într-un atelier de tricotat de pe Main Street, l-a întrebat:

— De ce-a făcut așa ceva – adică șoferul care a intrat în tine? Era drogat?

April știa ce înseamnă să fii drogat. Liceul ei, cu împrejurimile lui aproape rustice, fusese un focar de chestii care mai de care – amfetamine, heroină, iarbă sintetică și altele, pe care Teddy nici măcar nu le recunoștea după numele ce li se dădeau –, iar firea aventuroasă a lui April o împinsese la prostii crase și riscuri imense începând de la șaișpe ani. O vedeai foindu-se de colo colo, fâțâindu-se fără rost, deșirată și mormăind întruna, ca pe urmă să își facă apariția de te miri unde în chip de adolescentă vioaie, cu părul strălucitor. Nu se puteau ține de ea, nu aveau nici un control asupra ei. Când Teddy s-a oferit s-o ducă la o întâlnire a Narcomanilor Anonimi, i-a râs în nas. Chiulea de la școală (unde îi plăcuse întotdeauna), șterpelea bani din poșeta maică-sii (cândva fusese excesiv de atașată de Leah) – chestiile obișnuite. Era ca și cum drogurile o învățau să ia în râs orice fel de legătură, considerând-o artificială. Ceea ce ținea lumea laolaltă era o grămadă de prezumții jalnice.

Acum avea o cicatrice imensă de-a curmezişul obrazului de când se prăvălise la vale, drogată, pe strada lor. Surpriza acestei desfigurări avusese efect. În momentul acela, Teddy fusese plecat, dar când s-a întors acasă, fata mergea în fiecare zi la un centru de dezintoxicare din Kingston. Acum stătea de vorbă cu Teddy - erau din nou prieteni -, aşa că el ştia că avusese o recidivă, dar, după părerea lui, fata avea să fie în regulă. În toamnă urma să meargă la un colegiu comunitar din apropiere.

În orice caz, puştiul care intrase în camionul lui nu consumase nici un fel de droguri sau alcool. Avocatul l-a informat pe Teddy mai detaliat decât şi-ar fi dorit-o.

— Probabil şi-a închipuit că poate să gonească cum i se scoală lui, a zis Teddy.

— Orgoliul e de vină, nu? a comentat April. Când oamenii fac chestii din astea.

Era bun grupul ăla al ei de la centrul de dezintoxicare.

— L-a omorât, a continuat ea.

Teddy fusese gata să zică „Ne omoară pe toţi, asta-i întotdeauna problema", dar n-a zis-o, fiindcă îşi dorea ca April să se ridice deasupra chestiilor ăstora. Fetiţa lui.

— Ar trebui să te plătească, a zis ea.

Leah, care se bucura să-l ştie atât de mult timp pe-acasă, l-a convins s-o ajute la grădinărit. El s-a plâns că spinarea lui nu era făcută pentru plivit - de ce-l

chinuia așa? –, dar s-a ținut de treabă. Soarele nu ardea așa de tare și era plăcut să stea afară, în curte. Până la urmă au început să se bată cu mure. Ea ochea foarte bine, dar când Teddy a cules o pătlăgică încă verde, ca să ascută lupta, ea l-a oprit:

— Ai idee cât costă astea la piață? Tu habar n-ai, dar economisim o avere cu grădina asta a mea.

Tuturor le place să mănânce roșii ieftine, dar Teddy regreta că adusese vorba despre bani. Trecuseră șase luni de când lui Sally îi reduseseră norma la serviciu (în departamentul de facturare al unui spital – nu se mai îmbolnăvea lumea?). Aveau prea multe datorii împreună, ceea ce l-a făcut pe Teddy să se înfurie iarăși pe cretinul care intrase în camionul lui.

— Știi ceva, mai scutește-mă, i-a zis Leah. De parcă tu n-ai făcut nici o tâmpenie la vârsta lui.

Purtau discuția asta în timp ce își mâncau murele cu zahăr pe verandă. Era adevărat că până și Leah, femeia cea mai rațională cu putință, făcuse prostii în tinerețe. Adormise beată și dăduse foc la pat cu o țigară aprinsă. Făcuse autostopul de una singură până la Montreal în crucea nopții și izbutise să iasă din situații împuțite doar din vorbe.

— El a plătit un preț mult mai mare decât am plătit eu vreodată, a zis Leah. De puștiul ăla zic.

Leah avea dreptate, firește, când zicea că, în fond, Teddy se plângea *doar de bani*.

— Pun pariu că se grăbea să ajungă la o fată, a zis el.

De fapt, nu avea chef să-și închipuie prea multe.

— Sau la un tip, a comentat Leah. S-a mai schimbat lumea, să știi.

„Sper că are parte de sex în rai", a fost gata să zică Teddy. Considera că era meschin să-ți închipui raiul ca pe un loc anume, dar cine se putea abține? Auzise că musulmanii aveau un paradis plin de plăceri nesfârșite și de sex minunat cu partenere perfecte. Teddy nu prea obișnuia să se roage pentru morți (la ce bun?), dar dacă ar fi putut, i-ar fi trimis șoferului ăluia zănatic și mort ceva bun. În primul rând fiindcă era tânăr. Veșnic tânăr.

Leah s-a ridicat și s-a dus iar în grădină, unde s-a apucat să mături frunzele de pe cărare. Avea o grijă nemaipomenită de casă. Era o casă din anii 1950, pătrățoasă și înghesuită, și o avea de dinainte să-l fi cunoscut pe el, dar era casa lor, a amândurora, de multă vreme. În primăvară Teddy tocmai înlocuise o mulțime de plăci de ardezie de pe acoperiș: dacă începea iar să le plouă înăuntru, era vai și-amar. Îi plăcea casa asta. Îi plăcea să se întoarcă la ea.

Când s-a dus să-și ia camionul din service, l-a rugat pe amicul său Jackson, să-l ducă până acolo. Acesta era la curent cu povestea cu Sally. Îi spusese lui Teddy:

— Tot omul mai are câte-o aventură.

Așa să fi fost? Jackson nu avusese și zicea că Teddy era dat naibii de norocos. Jackson nu știa că de fapt Sally era mai în vârstă decât Leah. Însă pentru Teddy

trecutul făcea din aventura cu Sally o întâmplare de tinerețe – pur și simplu așa mergeau lucrurile.

Drumul dura mai bine de cinci ore, cu pauze pentru masă și cafea, iar Jackson se dovedea un prieten bun că acceptase să-l ducă. Nici măcar n-a vrut să-l lase să plătească benzina. Și n-a ieșit din service până n-a fost clar ca lumina zilei că autocamionul era gata. Nu avea de gând să-l lase pe Teddy baltă la mama naibii, în mijlocul Marylandului. Când i-a făcut cu mâna prin geamul mașinii, i-a strigat „Fii cuminte, iar dacă nu poți să fii cuminte, fii prudent", de parcă ar fi fost în 1952.

Teddy se gândea la sfatul lui în timp ce parca pe aleea din fața casei lui Sally. Ar fi arătat mai bine în Subaru-ul lui Jackson, însă camionul (cu cârpiturile lui prinse cu nituri și cositorite, cu conductele pentru lichidul de frână a căror reparație costase mult) era camionul lui. Deslușea silueta lui Sally mișcându-se îndărătul bovindoului. Era obosit de atâta condus și i-a trecut prin minte – nu pentru prima oară – că, pentru o tipă ca Sally, el e un soi de ratat. Era adevărat că pe drumul lui înainte în viață avusese tendința să pice în nas. Dar era avut în multe privințe – dragoste și fericire, lucrurile care contau cel mai mult, asta dacă nu le făcea praf în momentul ăla.

Când i-a deschis, Sally i-a aruncat căutătura ei obișnuită. Părea încântată și nerăbdătoare și amuzată de propria persoană.

— Hei, *amigo*, i-a aruncat ea – o glumă veche de-a lor.

Teddy s-a purtat ca de fiecare dată – a strâns-o îndelung în brațe și a sărutat-o apăsat –, dar nu era chiar prezent. Era un tip care ieșise să ia masa pe undeva. Se poate ca ea să se fi prins. L-a condus în bucătărie și a scos din frigider o carafă cu ceai rece.

— Cum poți să arăți așa de dărâmat dacă a condus altcineva? s-a mirat ea.

Teddy turuia despre cât era de fericit că își recuperase camionul: în sinea lui se temuse că aveau să-i mai găsească și alte hibe, a căror reparație o să-l usuce de bani.

Sally, care avea viața ei, i-a zis:

— Am avut o săptămână la serviciu pe care nu i-aș dori-o nici unui câine.

— Un câine nu s-ar descurca așa de bine cu un computer, i-a replicat Teddy. Ar mânca tastatura.

Sally i-a povestit că șeful ei o pusese să organizeze ieșirea personalului de anul ăsta, o, Dumnezeule mare. O ieșire, că tot întrebase Teddy, era atunci când angajații trebuiau să meargă la un hotel de la țară ca să discute viziunea lor despre firmă. A schițat un gest ca și cum i-ar fi venit să vomite, vârându-și degetul pe gât – unul la care ar fi recurs April.

— Bag seamă că noi, camionagiii, n-avem așa ceva, i-a zis Teddy. Noi nu ne prea formalizăm când e vorba să discutăm despre viziunile noastre.

— Aveți și voi?

— Da, dar nu sunt în măsură să le dezvălui.

Filosoful-camionagiu obișnuit trăia singur și avea prea mult timp să se gândească la lucruri, prea multe teorii. Teddy era perfect conștient că trebuia să se socotească norocos că avea o nevastă. Îi plăcea să alterneze zilele întregi petrecute la volan, fără să aibă cu cine schimba o vorbă, și timpul petrecut acasă, cu familia călare pe capul lui. Ritmul ăsta, când potolit, când agitat, se potrivea unui tip ca el. În momentul în care o cunoscuse pe Leah, era singur de prea mult timp, era închistat și timid.

Și acum uită-te la el. Sally hotărâse că trăncăniseră îndeajuns și se ridicase de la masă ca să-l conducă în dormitorul de la etaj. De fiecare dată patul era făcut la dungă – dacă azvârleai un bănuț pe pătură, ar fi săltat – și pe comodă era o vază cu flori care îl aștepta. De fapt, o aștepta pe Sally (ce-i păsa lui de trandafiri?): voia și ea puțină dulcegărie gen Ziua Îndrăgostiților în toată povestea asta.

Teddy începuse deja să-și dea seama că nu-și dorea neapărat să fie aici. Dar ar fi fost o mojicie să dea înapoi – nu avea nimic de câștigat dacă era mojic cu Sally – și poate că-și dorea suficient de mult să fie aici cât să rămână. Se vedea treaba că-și dorea. N-a fost cea mai grozavă partidă de sex de care avuseseră parte ei doi, dar el și-a făcut treaba, s-au lăsat în voia înflăcărării din acel moment, s-au descurcat bine.

După aceea, cum ședeau lungiți în camera plăcută, cu aparatul de aer condiționat pornit și cu sudoarea zvântându-li-se pe trupuri, Sally a zis:

— Să-mi fut una, nu-i nici o diferență față de cum era pe vremuri. Trebuie iar să te-aștept să apari cu camionul. Aștept și iar aștept.

Teddy nu prevăzuse așa ceva. Ce voce enervată avea!

— Cred că ar fi mai bine să încetăm cu povestea asta, i-a zis ea. Mie mi-a cam ajuns. OK?

— Ești sigură? a întrebat-o el.

— Destul de sigură.

Lui i-a sunat ca o veste proastă, chiar dacă era mai bine așa.

— OK, i-a zis. OK, dacă ești sigură.

Era și acum o femeie foarte drăguță. I-a pus o palmă pe șold. Nu avea de gând să se ridice exact în clipa aia, chiar dacă în scurt timp urma s-o ia din loc.

— În cazul ăsta, foarte bine, i-a zis.

Nici măcar n-o plăcea întru totul, nu cum era acum, și poate că nu-i plăcuse nici măcar pe vremuri, dar voia să stea câteva clipe ca să-și aducă aminte că fusese nemaipomenit să fie tineri și împreună.

Au adormit amândoi – ca un cuplu liniștit – înainte ca el să se dea jos din pat, să facă un duș și să se pregătească de plecare. Dincolo de ferestre se întindea un cer crepuscular pe care se zărea deja o lună palidă. Îi era și foame, dar ar fi fost o idee deosebit de proastă să ia cina cu Sally. Nici măcar nu avea s-o mai vadă, nu?

— Fii prudent pe drum, i-a zis ea din prag. Nu te mai lăsa implicat în accidente.

— N-a fost vina mea.

— Asta zic toți, a comentat ea, chicotind înfundat.

— O să fiu prudent, a zis el, ca și cum i-ar fi răspuns lui Jackson.

Chiar îi era îngrozitor de foame și n-avea de gând să se fâțâie cu camionul prin orășelul lui Sally sau pe străzile congestionate din Washington. A ieșit din nou pe I-95, unde, dacă o apucai spre sud, dădeai de un popas. Se lăsase întunericul, iar zona de popas era învăluită într-o lumină de neon: strălucirea unei așezări de pe marginea șoselei, alcătuită din bufete expres și benzinării. Ce bucurie și ușurare era să stea într-un separeu de melamină și să se ghiftuiască cu un cheeseburger dublu, cartofi prăjiți și plăcintă cu mere servită cu înghețată! Mânca de parcă alergase din greu toată ziua.

Plănuise să înnopteze la Sally, iar acum putea conduce toată noaptea ca să ajungă acasă la Leah. Însă înainte să termine de mâncat plăcinta, și-a zis că o plecare în zori ar fi mai rezonabilă. Camionul lui greu avea spațiu de dormit și o saltea îndesată în fundul cabinei, iar el putea să rămână peste noapte chiar aici. Ceea ce, de fapt, Leah chiar își închipuia că face.

I-a trimis un SMS: „Camionul în regulă dor de tine ca întd și de april toată dragostea" – și nu mințea deloc. Erau niște adevăruri arzătoare în mesajul ăla.

Nu putea rămâne o veșnicie în separeul din restaurant, așa că a ieșit în ceea ce s-a vădit a fi o noapte de vară foarte plăcută, senină și blândă. S-a așezat pe o

bancă din capătul parcării, una mărginită de tufe, cu traficul vuind ceva mai jos. Accidentul avusese loc nu departe de aici, aşa-i? Dacă stătea să se gândească, şoferul probabil că ieşea chiar din parcarea asta, în timp ce Teddy rula pe şosea acolo în vale.

April avea prietene care susţineau că cred în fantome, iar Teddy le lua în râs. Dar şi-ar fi dorit ca puştiul mort să ştie că acum camionul era reparat, iar el, şoferul, era bine, sănătos. „Nu-ţi face griji", ar fi vrut să-i zică băiatului, fiindcă auzeai mereu spunându-se că fantomele sunt neliniştite. „Distrează-te în rai, nu-ţi bate capul cu odihnitul în pace. Noi ne-am încheiat socotelile, suntem chit" – ca şi cum ar fi putut să-şi dea mâna peste Marea Despărţitură.

Deasupra autostrăzii, luna, aproape plină, plutea pe cerul întunecat şi fără stele. Teddy se gândea la Sally şi la faptul că într-o viaţă lungă ca a lui (care nici măcar nu era aşa de lungă) încăpea atâta trecut, acumulări imense care-i umpleau golurile din minte. Nu avea senzaţia că zilele tinereţii ar fi fost neapărat pierdute. Doar că acum o pierduse pe Sally, pe Sally cea de la maturitate. Lucrul ăsta îl simţea. Nasol, aşa merg lucrurile, până la urmă o să-i pară bine, dar în momentul ăsta nu se bucura.

N-a dormit prea bine în camion, dar la cinci şi jumătate, când l-a trezit alarma telefonului mobil, vedea trandafiriul cerului ce se trezea şi care arăta bine oriunde te-ai fi aflat. S-a spălat în zona de servicii, a băut o cafea de la un automat, căci nu era deschis nici un

local, și i-a trimis un mesaj lui Leah ca s-o anunțe că urma să ajungă acasă înainte de prânz. Și, când a apăsat pe frână la pasarela de intrare pe autostradă, încetinind ca să estimeze când să se înscrie în trafic, s-a gândit „Nu există dreptate când e să se-aleagă cine moare, eu cum de sunt așa de norocos?" și în clipa următoare era pe autostradă, împreună cu toți ceilalți.

—

Când a ajuns acasă, fetele luau o gustare sățioasă de duminică. Afară, căldura începea să se intețească, dar ele stăteau pe veranda închisă cu paravane din spatele casei, înconjurate de ventilatoare. În jurul mesei ședeau April și prietena ei, Nellie, Barbara, amica lui Leah, și Leah, care gătise toată mâncarea – aveau dinaintea lor farfurii decimate cu costiță și clătite și mure cu frișcă.

— A rămas o grămadă și pentru tine, i-a zis Leah.

Nu era întru totul pregătit pentru atâta lume. Nellie, amica lui April, l-a întrebat:

— Credeți că Washingtonul ar fi un loc bun de trăit?

April a pufnit disprețuitor.

— Nu observă el chestii din astea, a răspuns ea. Nu-l interesează decât condusul.

Săptămâna următoare, înainte să pornească la drum, avocatul i-a dat o veste scurtă la telefon. Plata se făcea întotdeauna mai greu la daune decât la răniri. Remarcase vreun simptom întârziat – dureri de cap, convulsii, vedere dublă, amețeli? Uneori dura ceva până când

apăreau. Teddy s-a gândit ce mârșav era avocatul. I-l recomandase Jackson, care era un tip dintr-o bucată. Banii îi făceau pe toți să se vrea nemaipomenit de deștepți.

— Am o indigestie cronică de la averea pe care am plătit-o să-mi repar camionul, i-a zis Teddy.

Orice tânguială prefăcută ar fi fost lipsită de șanse: era sănătos ca un taur.

Avocatul, care primise un avans, i-a promis că va studia în continuare problema. Teddy nu ardea de nerăbdare să-i mai dea bani. Trebuia să achite rata la împrumutul pe care îl luase pentru reparații, să plătească în continuare asigurarea camionului, să continue să achite camionul, să o ajute pe Leah cu plata ipotecii, iar taxa de școlarizare a lui April i-a lovit când nici nu se terminase încă vara. Măcar avea de lucru din belșug - anul ăsta nu se înregistra nici o încetinire a ritmului din partea furnizorilor, era pe drum cât îl duceau puterile. Dar avea senzația nedeslușită că aștepta să răsară soarele și pe strada lui. Asta era întotdeauna o atitudine de nătărău.

April l-a întrebat:

— Ți s-a întâmplat vreodată să fii cât pe ce să mori?

Teddy s-a gândit că fata auzise, probabil, cam multe povești de război pe la drogații bătrâni de la întrunirile ei. Ea, una, reușise să revină pe calea cea bună înainte să ajungă chiar pe fundul prăpastiei, așa că poate era puțin invidioasă.

— Nu chiar, i-a răspuns Teddy, dacă nu pui la socoteală momentul în care am dat nas în nas cu Bigfoot când am coborât din camion să mă ușurez în apropiere de Spokane. N-a fost prea prietenos.

— Hai, lasă-mă!

— Nu v-am spus niciodată povestea?

— Tipul care a intrat în camionul tău, a schimbat April subiectul. Crezi că a știut ce se întâmplă?

— Da.

— La ce crezi că se gândea?

— Poate se ruga la Dumnezeu să-i mai dea o șansă în ultima clipă. Oamenii încearcă să se tocmească, toți o facem.

— Dumnezeu nu stă la târguială, i-a replicat April. Nu știu de ce se obosesc atâta oamenii cu promisiuni și căințe.

— Știu, a zis Teddy.

De la asigurări nu venise încă nici un ban. Era asigurat în caz de coliziune, știa sigur asta, numai că, după spusele avocatului, franșiza[1] era una foarte mare și, din câte se părea, anumite aspecte erau discutabile.

— Încearcă să nu faci o fixație din chestia asta, l-a îndemnat Leah.

1. Sumă fixă sau procent din suma asigurată care, la data producerii unui accident, cade în sarcina asiguratului și este dedusă din despăgubire pentru fiecare eveniment asigurat.

— Cum poate cineva să nu se gândească la bani? i-a retezat-o el.

Purtau discuția asta în timp ce se învârteau printr-un supermarket și cumpărau de mâncare pentru o cină de Ziua Recunoștinței. Leah își propusese să hrănească optsprezece persoane.

— Și dacă ai muri poimâine? i-a zis Leah, aruncând în cărucior două cutii de un litru de smântână grasă. Ai vrea ca oamenii veniți la înmormântare să comenteze ce mâncare de calici au primit la tine acasă?

A aruncat în coș și un kilogram de unt.

Teddy trăia în două lumi: o casă îngrijită, dând pe dinafară de bunăstare, iar dincolo de ziduri, un cimitir ascuns de facturi și credite împinse la limită.

— Toată lumea trăiește așa, îi zicea Leah.

Nu era cine știe ce argument.

Și chiar de Ziua Recunoștinței, pe telefon i-a apărut un e-mail de la Sally. „Poate am fost prea aspră cu tine", îi scria. Era prima oară când auzea chestia asta de la ea. „Camionul ăla te ajută să-ți câștigi pâinea. Ești un om tare muncitor." Erau doar aiureli, dar ideea era că n-avea să-i trântească ușa în nas dacă la un moment dat se întâmpla să aibă drum prin sud. În caz că mai era interesat.

Teddy nu i-a răspuns, dar, cât a ținut cina de Ziua Recunoștinței, s-a simțit ca un ins îndopat până la refuz cu oferte îmbietoare, unul căruia i se ofereau mult mai multe oportunități decât putea înghiți. Pentru el, tonele de mâncare de pe masă aveau o logică. Râdea văzând

talmeș-balmeșul de cartofi dulci, cartofi albi, varză de Bruxelles, cepe în sos de smântână, budincă de porumb, păstăi la cuptor, carne albă, carne roșie, umplutură, plus două feluri de sos de merișoare. Asta era toată frumusețea.

— Tată, i-a zis April. Încetează să-mi mai torni sos de carne pe toată farfuria!

— Hai, toată lumea, mâncați, i-a îndemnat el. Să nu rămână nimic!

Nu i-a răspuns lui Sally imediat, urma să se ocupe de chestia asta când avea să-și dea seama ce voia să-i spună. Se gândea la episodul ăla când trecuse cu roata peste rochița ei neagră și elegantă. Fusese grozav de furios pe rochia aia, care atârna pe ușa de la dulap, așteptând-o s-o îmbrace când avea să iasă cu amicele ei. Îl scotea din minți felul cum se purta când era cu prietenele ei, surescitată și plină de ea, dându-se în spectacol în fața oricărui tip. Țipase la el când a înșfăcat rochia, a ieșit valvârtej pe ușă și, odată ajuns pe alee, a azvârlit-o pe jos. „Ratat nenorocit!", i-a strigat. Dar nu s-a apropiat de camionul aflat în mișcare: îi era frică de el. Teddy nu-și amintea să fi fost vreodată genul ăsta de om. Ba da, își amintea.

După ce i-a scris scrisoarea de scuze, care reprezenta al nouălea pas spre recuperare, cineva i-a zis la o întrunire că ar fi trebuit să-i înlocuiască rochia, să-i trimită una nouă. Dar cine își dorea un obiect de îmbrăcăminte de la fostul soț? Iar un cec ar fi fost jignitor în alt mod.

Altcineva i-a sugerat să-i ia un voucher cadou (un ce?). Își imaginase că sentimentele lui de regret autentic erau suficiente – era mare lucru din partea lui –, dar în ce măsură viața era cuantificabilă și palpabilă și materială și în ce măsură se aplica principiul „gestul contează"? Încă încerca să se dumirească în privința asta.

Pe de altă parte, poate înțelegea atât cât îi era necesar, dat fiind că n-avea s-o mai vadă niciodată pe Sally în carne și oase. Se hotărâse, în ciuda faptului că gândul la ea îl bântuia. De ce să se poarte ca un mojic dacă nu era cazul? Când s-a decis în sfârșit să-i scrie, logica raționamentului îi era limpede. Și probabil că Sally era deja enervată după cât așteptase să-i răspundă. Detesta să fie nevoită să aștepte.

Se făcuse februarie când avocatul l-a înștiințat că îi intraseră în sfârșit banii de la compania de asigurări.

— S-ar putea să nu fie cât ai sperat, l-a pus în gardă avocatul, dar nu cred că ai motive să te simți dezamăgit.

Ei, și ce dacă suma nu se apropia nici pe departe de ceea ce ar fi trebuit să primească? Tot era mai bine decât nimic. Teddy putea să pună banii în bancă și să-și mai achite niște datorii. Nu multe.

— Sunt niște rechini, i-a zis April. Nu dau doi bani pe noi. Și avocatul ăla al tău tot un rechin e.

Leah s-a mirat că plătiseră fie și atât.

— Avem un motiv să sărbătorim, a zis ea.

Teddy a replicat că el n-avea chef de ditamai masa la restaurant, cu toasturi și alte alea. Nu voia decât să-și

scoată povestea din minte. Cerea prea mult? Nu voia decât să-și conducă tirul.

— Că bine zici, i-a dat dreptate Leah. S-a terminat. S-a terminat definitiv.

La două luni după ce-i scrisese lui Sally ca să-i comunice decizia lui categorică, rula pe I-95 cu o încărcătură de cutii de supă, îndreptându-se spre sud, nu departe de casa ei. Nu avea de gând să treacă pe la ea – nu era nevoie să treacă pe-acolo. Dar a făcut o oprire la popasul de la ieșirea din Baltimore, care era într-adevăr unul dintre cele mai bune. Ce familiar i se părea acum, cu firmele lui luminoase, magazinele și șirurile de tufe de la margine, acum fusiforme.

Era o zi de iarnă mohorâtă de pe la mijlocul după-amiezii. A simțit nevoia să bea o cafea, să se ușureze și să ia o pauză de la mersul pe autostradă și i-a făcut plăcere să șadă în cafenea, savurând pe îndelete o gogoașă. A stat la tejghea aproape un ceas, trăgând de timp, înainte să pornească din nou la drum. Părea să vadă în intrarea asta pe autostradă un soi de trecătoare a diavolului.

April îi pusese întrebările alea, dacă fusese vreodată cât pe ce să moară. Bineînțeles, într-o anumită perioadă a vieții. O dată când, beat turtă, a făcut o plimbare frumoasă de-a curmezișul unui iaz înghețat și, la jumătatea drumului, gheața a început să se crape și s-a spart. O dată când era într-o mașină cu o tipă la volan și ea a ieșit de pe șosea și a aterizat într-un șanț. O dată

când s-a bătut cu un tip mult mai dement decât i se păruse lui. Se distrase bine în tinereţe, dar în anumite privinţe tinereţea era supraapreciată.

OK, acum trebuia să se suie înapoi la volan, fie ce-o fi, aşa că s-a ridicat şi şi-a croit drum prin parcarea friguroasă. Odată urcat în camion, s-a aşezat în scaun şi s-a uitat afară prin parbriz. Nimeni nu-l obligase să se oprească la popasul ăsta. Îi era dor de Sally, suferinţa era mai ascuţită aici, glasul ei îl urmărea – şi nu doar glasul. Nu avea s-o mai vadă niciodată şi cu asta basta.

Teddy era un şofer bun, nu zicea nimeni că n-ar fi, iar când a pornit motorul şi a scos tirul din parcare, a început să ruleze foarte încet, s-a asigurat, uitându-se în toate părţile, s-a strecurat pe pasarelă şi a aşteptat atât cât a fost nevoie înainte să se înscrie în trafic, gândindu-se în tot timpul ăsta la puştiul ghinionist de la volanul rablei ăleia de doi bani, care se zorea să ajungă la cine ştie ce gagică.

5

Un lucru Kiki știa sigur: nepoată-sa avea necazuri de un fel sau altul cu iubitul ei. Nu avea nici un motiv să stea în apartamentul ei invocând un pretext de rahat legat de un loc de joacă – o făcea oare ca să scape de el? Iar ultima oară când luaseră prânzul împreună, Reyna se repezise așa de tare să-i răspundă la SMS, ca și cum n-ar fi rentat să-l facă să aștepte. Nu era un semn bun.

Kiki era conștientă de riscurile la care se expunea făcându-i morală nepoată-sii, dându-i prea multe sfaturi fățișe, dar poate că acum era momentul. Pe de altă parte, Reyna o asasina de mult cu întrebări despre Osman și anii ei misterioși de căsnicie din Turcia – să fi fost modul ei de a cere îndrumare? Kiki avusese întotdeauna grijă să nu-l vorbească de rău pe Osman (când discuta despre căsnicie, nu era așa de acră ca părinții Reynei), lucru care pe nepoata ei o nedumerea.

— Ce era în neregulă cu el? Nu-mi povestești niciodată de ce-ai plecat, îi zicea Reyna.

Perioada ei cea mai fericită alături de Osman o reprezentaseră anii petrecuți în Istanbul. Un oraș nemaipomenit de maiestuos – avea obiceiul să stea în picioare în dreptul ferestrei când se îngâna ziua cu noaptea și să privească cum stolurile de pescăruși zburau în volute în jurul turlelor și minaretelor. Iarna, aceea era ora la care îl aștepta pe Osman să ajungă acasă, își încorda auzul să deslușească zgomot de pași dedesubt, pe stradă. Dar, deși era foc de îndrăgostită – lulea, nu alta –, nu se gândise niciodată că ar fi putut să dureze.

Să fi fost oare mâna lui Osman? Dintre ei doi, fusese oare el cel mai matur, mai cumpătat? Ce văzuse la ea? Unde mai pui că o simpatizase din prima clipă: în după-amiaza când se cunoscuseră, stătuseră de vorbă trei ceasuri, iar el remarcase ce „neobișnuită" era pe un ton pe care la vremea aia îl găsea teribil de ațâțător.

Între timp își petrecuse o viață întreagă felicitându-se că alesese Turcia, numai că fusese o alegere întâmplătoare, un loc unde ajunsese fără să-și fi propus când se dăduse jos de pe feribotul care o aducea din Grecia. „Punctul de confluență dintre Orient și Occident", le-a scris ea alor ei. Ce voia să spună era că avea un aer bizar, care Europei îi lipsea, coduri pe care nu le putea intui, dar pe care era convinsă că începe să le deprindă.

Pe vremuri, ea și prietena ei, Pat, obișnuiau să se plimbe de-a lungul zidurilor orașului – vechile Ziduri

Teodosiene – și să vadă țigănci căutând plante stufoase care creșteau în praful din apropierea șirurilor de pietre străvechi. Verdețuri pentru mâncare. Pat îi spunea că le mai puteai vedea și azi.

Iar acum, toată lumea își făcea o părere proastă despre Turcia. În ultima vreme auzeai tot timpul la știri despre Istanbul, despre protestele împotriva unui plan al guvernului de a distruge un parc din apropierea pieței Taksim ca să construiască un mall cu tematică așa-zis istorică. Pe ecranul televizorului ei, Kiki vedea polițiști luând cu asalt mulțimile, folosind tunuri cu apă și gaze lacrimogene, incendiind corturile demonstranților. Transmisiunile de la fața locului, care la început erau vesele, cu protestatari dansând în șiruri și fluturând pancarte cu mesaje ingenioase, deveniseră înspăimântătoare, cu oameni care alergau să se adăpostească și scoteau țipete ascuțite.

Imaginile îi erau bine cunoscute. În anii când era cu Osman, Kiki le scria alor ei că „tulburările sociale" despre care citeau nu erau chiar de speriat – într-o sumedenie de țări se înregistrau greve muncitorești și revolte ale studenților, iar ce se întâmpla la Istanbul nu era deloc ieșit din comun. Nu era în nici un caz adepta îngrijorării. Au trecut câțiva ani până când mișcările de stradă au căpătat o tentă mai dură, mai imprevizibilă – bombe detonate prin cafenele și lunetiști care trăgeau de pe acoperișuri în muncitorii adunați la demonstrație. Detașamente ale morții din sânul organizației de extremă dreapta Lupii Cenușii descindeau în apartamentele

stângiştilor, căutând să-i asasineze. Anumite facţiuni de stânga au început să cocheteze cu ideea unei insurecţii armate. Kiki a refuzat să se lase izgonită de teamă, dar o sumedenie de străini au plecat. Nimeni nu mai intra într-o doară în prăvălia lui Osman. Covoarele lui rămâneau nevândute. Nu era cazul să explice lucrurile astea în scrisorile ei, care oricum făceau o veşnicie pe drum.

Osman avea opiniile lui – simpatiza cu facţiunea muncitorească –, dar nu s-a implicat niciodată activ. Cum ar putea crede cineva în asasinate? Pe undeva, unii dintre prietenii lui credeau: purtau discuţii care se lungeau mult în noapte şi pe care Kiki nu prea reuşea să le urmărească.

Ar fi trebuit să se străduiască mai tare să le urmărească. Ştiuse întotdeauna mai multe despre ce i-a zis împărăteasa Teodora lui Iustinian în secolul al VI-lea decât despre cele ce se petreceau în cartierul învecinat. Unde se credea? Într-un sălaş adăpostit, vegheată de protectorul ei turc? Într-un harem păzit, stând la o bârfă cu Pat? Dar dragostea ei pentru oraş fusese una autentică.

În ochii lui Kiki, Pat rămăsese neschimbată, dar cum era posibil aşa ceva? Mai trasă la faţă şi mai ridată, dar nu cu mult diferită – părul blond-nisipiu tuns scurt, pieptănat în smocuri, faţa nostimă, atentă, glasul aspru. Venea în State aproape în fiecare an şi de fiecare dată pe Kiki o surprindea cât de neschimbată rămăsese.

La început de tot, în Istanbul, obişnuiau să spună: „N-aş mai putea să mă întorc, tu da?". Iar Pat rămăsese.

Avea un apartament grozav la nord de Taksim, unul mare și întortocheat, cu ferestre batante și o terasă acoperită cu iederă, rămas de la un soț pe care nu-l mai avea de douăzeci de ani. Avea și doi copii, de-acum mari. Kiki văzuse fotografii cu ei toți revărsându-se din e-mailuri sau trimise ca instantanee în foile împăturite ale scrisorilor. Încă mai avea una cu fiul lui Pat la vreo nouă ani, un războinic micuț într-un costum din satin, cu o pelerină cu paiete și o chestie tivită cu pene pe cap, înțolit tot pentru ceremonia lui de circumcizie. Erau niște turci autentici, și-a zis Kiki. Viața lui Pat era întru totul în Turcia.

La fiecare vizită acasă, Pat zicea că Istanbulul era acum altul, mai dichisit, mai modern, mai puțin sufocat de clădiri delabrate. În fiecare an, Pat o invita să revină în Turcia și, în fiecare an, Kiki îi răspundea că la un moment dat o s-o facă.

Iar acum, din senin, Osman începuse să-i scrie, să-i trimită e-mailuri. Un bărbat a cărui voce n-o mai auzise de treizeci și ceva de ani. În fotografiile trimise părea mai bătrân, dar era același Osman. După atâta vreme, probabil Kiki rămăsese pentru el o informație nedeslușită, o babilonie de fraze din trecutul său, o prosteală în engleză, o strălucire în pat. Nici întreagă în amintire, nici uitată pe de-a-ntregul. Ce se întâmpla cu fostele iubiri era una dintre tainele vieții moderne.

Kiki își închipuia strada lui Pat, șirurile de vechi clădiri otomane, cu încăperile lor cu ferestre care ieșeau în consolă la caturile superioare. Ar fi putut să ducă și

ea viața lui Pat. În ultimul timp, Kiki avea o astfel de revelație de fiecare dată când se vedeau. Ar fi putut rămâne în Turcia pentru totdeauna dacă ea și Osman nu s-ar fi mutat la fermă.

Era o fermă mică și cam părăginită, iar la început Kiki a fost grozav de mândră de sine văzând unde o purtase iubirea. O fată din Brooklyn care hrănea găinile și gâștele – implicată în ceva despre care nu știa nimic, elementele unui stil de viață foarte vechi. Peisajul din împrejurimi semăna cu un deșert jumătate din an, dar solul era unul vulcanic, fertil, înverzea după ce se topeau zăpezile. Mătușa lui Osman a învățat-o să ajute la grajduri, la bucătărie și la spălat. Kiki n-avea nici o problemă cu părțile nemirositoare ale muncii, dar unele erau cumplite (omorârea găinilor, de pildă) și erau prea multe de făcut, aceleași chestii, încă o dată și încă o dată, la nesfârșit, iar Osman avea perioade când se simțea demoralizat de povestea cu mutarea, ceea ce o făcea să-l privească cu alți ochi.

Nu se așteptase să se simtă singură acolo. Se considera un om căruia îi plăcea propria companie, care se dezbărase de nevoia de a face conversație doar ca să se afle în treabă. Însă munca la fermă nu reprezenta genul ăla de izolare. Încă o mai mustrau pentru greșelile pe care le făcuse la început. Fiecare sarcină presupunea atenție, iar sarcinile nu se mai terminau.

Iarna era cel mai rău – când treaba la bucătărie începea înainte să se crape de ziuă și ningea zile în șir,

iar în casă nu era niciodată suficient de cald. Până și cocoșii, care cântau cât era noaptea de lungă, păreau din cale-afară de arțăgoși. Dar ar fi putut rămâne acolo ani de-a rândul, iarnă vară iarnă, dacă n-ar fi fost antichitățile. (Chiar le zicea așa pe vremuri? Da. Delectându-se cu sonoritatea prețioasă a cuvântului.) Știa ce erau – mai bine decât ceilalți – și își dorea să se uite la ele, să le țină în mână.

Cei trei nemți au sosit în vara lui 1977. Doi bărbați, Bruno și Dieter, plus prietena lui Bruno, Steffi. Traversau regiunea într-o dubiță Volkswagen și s-au oprit în drum să se uite la pomii fructiferi. Kiki a ieșit să le spună că puteau culege piersicile (ceea ce ei oricum erau pe cale să facă) – era foarte entuziasmată când vedea străini. Ferma era situată la granița sudică a Capadociei, unde turiștii nu ajungeau niciodată. Kiki le-a vorbit mai întâi în turcă și apoi în engleză – toți trei vorbeau engleză foarte bine.

Fata purta peste blugi un tricou lung pe care și-l înnodase într-o parte. „Aș putea să fac și eu chestia asta“, și-a zis Kiki, de parcă ar fi avut vreun rost să fii elegant în locul ăla.

— Ești o persoană care locuiește în casă? întrebase Bruno.

Dintre cei doi, el era cel mai blond și mai bine făcut.

Când Kiki i-a invitat să ia cina cu ei, mătușa lui Osman n-a bombănit – o rodea prea tare curiozitatea –, iar el și taică-său au urcat la etaj și s-au spălat mai temeinic decât obișnuiau pentru masă.

Bruno a zis:

— Aceasta este vânăta cea mai bună din Turcia.

— Cred că trăiți bine, a comentat Dieter.

Admira chilimul de sub masă, o frumusețe în roșu și negru din Konya, cu motive geometrice.

— Pe vremuri vindeam din astea, a zis Osman. N-am fost suficient de deștept, așa că a trebuit să mă mut într-un loc unde nimeni nu e deștept.

Ce înciudat era bietul ei soț!

Taică-său, care pricepea câte ceva, a zis:

— Osman avea covoare foarte, foarte bune.

Iar Kiki a tradus.

— Noi vindem lucruri, dar nu avem un magazin, a zis Steffi.

Tatăl lui Osman a scos sticla de *rakı* și până și tușa Ayșe a tras câteva duști. Ayșe, care se distra de minune, i-a întrebat pe oaspeți dacă știau vreun cântec. Spre surprinderea lui Kiki, Dieter a cântat, deloc rău, „I Want to Hold Your Hand". *Komm, gib mir deine Hand!* Avea ochelari cu ramă metalică, exact ca ai lui John Lennon, și o voce foarte plăcută. La ultimul vers a întins brațul spre Kiki. Între timp, afară se întunecase de tot, au aprins felinarele de pe masă, iar tatăl lui Osman nici n-a vrut să audă să-i lase să plece undeva cu mașina la ora aia. Nu, nu mai existau tâlhari de drumul mare, dar pe șosele dădeai uneori peste indivizi de același soi.

După ce bătrânii s-au dus la culcare, Osman, care învățase o parte din engleza pe care o știa ascultând discuri cu muzică rock, s-a înhămat să cânte ce știa el

de la Beatles. A trecut prin toate versurile de la „Michelle" și „Rocky Raccoon". *Michelle, my belle*. Ce imitator bun era – suna exact ca Paul, suna exact ca John! Kiki râdea așa de tare, încât aproape s-a scăpat pe ea. În mod normal, la ora aia el era deja în pat.

Au fost cu toții de acord că melodiile celor de la Beatles sunau acum învechit, dar ce însemna „învechit"? Osman, care ridicase problema, ațipise în scaun înainte ca Steffi să iasă până la dubiță și să se întoarcă cu ceea ce ea considera că ar fi o bună ilustrare a ideii de vechi. Și-a făcut apariția cu o geantă de voiaj cât casa, iar sub fermoar, înfășurat în două pături legate cu sfoară, era un recipient mare de lut – o amforă. Din teracotă uscată, decolorată, bombată în partea de mijloc, cu un gât alungit, două toarte gravate cu modele și un fund ascuțit, care fusese odinioară îngropat în nisip pe când era depozitată pe o corabie grecească. Era un obiect practic, gândit să fie sfărâmat după folosire, dar Kiki a icnit ușor când Steffi și-a trecut palma peste suprafața ei. Probabil avea vreo două mii de ani.

— Pe undeva pe-acolo, a zis Steffi.

Evident, putea fi un fals. Nemții nu erau niște cunoscători, ci doar niște escroci autodidacți. Și, oricum, amforele nu erau o chestie chiar așa de rară. Aia nici măcar nu era din cale-afară de valoroasă. Dar Kiki simțea cum i se taie răsuflarea uitându-se la ea. Era *acolo*, în fața ei. Nemții au fost atât de amuzați de reacția ei, încât au mai scos la iveală una – mai uzată, ciobită la buză și roasă de alge pe o latură.

Osman s-a trezit în timp ce ea își făcea curaj s-o atingă. L-a auzit spunând pe turcește „Ce-i chestia asta?" și l-a lămurit. Toți au amuțit, în timp ce Osman a rămas așezat, încercând să-și explice întreaga scenă.

Bruno a profitat de ocazie ca să vâre mâna în buzunar și să-și etaleze săculețul cu monede bizantine vechi. I-a pus una în palmă lui Kiki – mare cât o monedă de cinci cenți, subțire cât una de zece – și ea s-a trezit că se uită la un cap de împărat desenat rudimentar, ca o caricatură, și a încercat să descifreze literele din jurul lui: D N IVSTINI I. Să fi însemnat oare Iustinian Întâiul? Era posibil.

— Trebuie să duceți chestiile astea înapoi la mașină înainte să vă culcați, le-a zis Osman. Vă rog să nu le lăsați la mine în casă.

În clipa următoare s-a ridicat și a ieșit din cameră fără nici un salut de noapte bună.

— Prea mult *rakı*, e târziu, l-a scuzat Kiki. Hei, aș putea să mă mai uit la câteva monede înainte să mergem toți la culcare?

— Îi plac mult. Știam eu că o să-i placă, a zis Bruno.

Dieter a adăugat:

— Se pricepe.

Ce talmeș-balmeș de chestii aveau! Plăcile de ceramică de pe vremea Imperiului Selgiucid erau cele mai frumoase – smalț turcoaz cu caligrafie neagră. Secolul al XIII-lea, dacă erau autentice. Ce făceau, cumpărau pur și simplu tot ce li se oferea la preț mic? Așa se părea.

— E greu noi nu vorbim turcă, a zis Dieter. Ar fi mai bine să avem cineva care vorbește turca.

— Poate poți să vii să faci o mică vacanță cu noi, i-a propus Steffi.

— Nu prea lungă, i-a zis Dieter, asta dacă nu vrei tu lungă.

Nici el nu arăta rău: păr castaniu des, pieptănat peste cap, privire serioasă.

Kiki era uluită. Nici măcar nu-i știa pe oamenii ăștia. Să fi fost oare următoarea ei aventură, venită de pe drum s-o cheme la ea? Bruno le-a spus celorlalți ceva în germană. Steffi a zis:

— Dimineață putem să discutăm.

Kiki s-a dus să aducă așternuturi din dulapuri pentru toți și a băgat de seamă că toată povestea îi stârnise o stare de euforie.

Când a intrat la Osman, el nici măcar nu dormea.

— Poți să stai până mai târziu cu prietenii tăi, i-a zis el din pat. Știu că îți dorești.

— Nu, nu, a replicat ea.

S-a cuibărit lângă el. Osman nu făcuse o baie completă înainte de cină și un damf de miros de grajd (care altădată îi plăcea) îi adăsta pe piele când stătea aproape de el. Cât de mult trudea: un bărbat cu o existență serioasă. Nemții păreau mai tineri. Încălcarea legii era, evident, o chestiune serioasă, dar n-ai fi zis după felul în care se purtau. O făceau de dragul distracției, pentru ocaziile de a vedea lumea.

Ea și Osman au stat unul lângă altul în pat, într-o tăcere înghețată, până când l-a auzit cum începe să răsufle sacadat prin somn. Ea a rămas trează așa de mult, încât a apucat să audă ritmurile tânguitoare ale chemării la rugăciune cu două ceasuri înainte să se crape de ziuă. Osman și taică-său nu mergeau foarte des la moschee - tatăl lui era un kemalist de modă veche, anticlerical -, însă tușa Ayșe avea un soi de cucernicie înduioșătoare. Kiki se acoperea cu vălul când mergea în sat, dar lumea o lăsa în pace - o lăsa să fie cine era. Dar cine era?

Era oare genul de om care putea să-și ia pur și simplu picioarele la spinare așa, pe nepusă masă, ca să pornească într-o escapadă necugetată și interesantă? Se vedea trecând la o viață nouă în Europa, în chip de expertă în istoria Turciei și proscrisă sexy. Cum de-și închipuise că putea fi nevastă de țăran? Se încadra în ideea romantică de a-și dori să ducă o viață mai profundă, iar asta nu era neapărat o nerozie. Când s-a mutat la fermă, aproape tot ce trăise până atunci i s-a părut inconsistent și frivol.

Pentru cineva atât de încăpățânat, se lăsase dusă ușor de colo colo de vântul dragostei. Nu c-ar fi regretat. Dragostea să fi fost religia ei? Ce practicantă credincioasă era! Dacă nu ar exista Osman, ar fi altcineva. Oare tipul ăla, Dieter, se oferea drept candidat? Kiki a petrecut câteva clipe plăcute închipuindu-și-l în postura de amant: ar fi încrezător, neobosit, mărinimos - foarte, foarte amorezat de ea. Poate Germania

era un loc minunat de trăit. Oare un evreu o să poată merge vreodată la Berlin ca și cum ar fi un oraș ca oricare altul? Acum nu era ceva ieșit din comun. Era tare ciudat să nutrească asemenea gânduri în timp ce stătea lungită în pat lângă Osman, dar ce-ți spunea chestia asta?

Când s-a trezit a doua zi – la timp, ceea ce a fost un miracol – ca să le pregătească micul dejun lui Osman și lui taică-său, primul ei gând a fost să spere că nemții își duseseră prada înapoi în dubiță, așa cum li se spusese. În timp ce Osman continua să doarmă, a aruncat o privire în odaia de la parter, unde le făcuse culcușul pe niște perne, și a deslușit în lumina zorilor cele două amfore de argilă roșie, încă învelite, lângă teancurile lor de haine. Dacă Steffi se răsucea prea tare în somn, exista riscul să nimerească drept peste ele.

Treaba respectivă a înfuriat-o pe Kiki: oamenii ăștia nu puneau preț pe nimic din ce vindeau pe piața neagră. Și unde aveau să sfârșească toate obiectele? Pe raftul cine știe cărui pârgar, la opt mii de kilometri de-aici. Osman avea dreptate să fie îngrozit.

Kiki a făcut focul în vatra din bucătărie, a reîncălzit arpacașul, a încins pâinea rămasă și a pus de cafea, așa încât Osman și taică-său să simtă mirosul și să coboare, ceea ce s-a și întâmplat.

Tatăl lui Osman a zis:

— Visează la digestiile lor – oaspeții noștri.

— Câte zile au de gând să mai doarmă? a pufnit Osman.

Bărbații erau plecați la câmp, iar Kiki era în poiata găinilor când în sfârșit s-au trezit și nemții. Îi auzea cum încercau să se înțeleagă cu tușa Ayşe în bucătărie. Când a intrat Kiki, mâncau toți piersici, veseli nevoie mare. Dieter desena niște mâzgălituri absurde ca să-i arate unde e Germania, iar tușa Ayşe chicotea, acoperindu-și gura cu mâna.

Câteva ceasuri mai târziu, când Osman și taică-său s-au întors să mănânce de prânz, toți râdeau în hohote și se uitau la Bruno, care imita găinile din curte. Bruno avea ceva de saltimbanc în el. Steffi purta un șorț – supa de linte era gata, tocana de iarbă-grasă era gata și ea.

— Să băgăm în noi! i-a îndemnat Kiki, o expresie pe care numai Osman a înțeles-o.

Osman s-a așezat fără să scoată un cuvânt. Pe Kiki a pufnit-o râsul când Steffi a zis:

— Dacă aș fi în Berlin, acum aș mânca hering marinat ca să-mi treacă mahmureala. Vindecă, zău că da.

Osman n-avea decât să se uite urât: Kiki era liberă să râdă dacă așa avea chef.

Bărbații se întorseseră deja la câmp când Kiki i-a ajutat pe nemți să încarce dubița. A avut grijă ca genţile cu amforele să fie bine îndesate între valize.

— Vezi, ești așa de atentă... Ar trebui să vii, i-a zis Dieter.

Steffi i-a scris numele unui hotel din Ankara.

— Poți să ne găsești în locul ăsta peste o săptămână dacă te hotărăști.

Să fi zis Kiki vreo clipă că se gândea? Dieter i-a dat un suvenir, o monedă otomană mătuită din 1903, cu vechea inscripție în arabă pe ea.

— Nu e atât de valoroasă, i-a zis, continuând s-o privească drept în ochi. E bună doar să te uiți la ea.

Kiki o mai avea încă: un memento dintr-o viață netrăită.

— Te-ai distrat cu noii tăi prieteni, știu asta, i-a spus Osman în seara aceea, la ei în cameră.

A zis-o pe un ton acru și nici un protest de-al ei, nici o mărturisire nu a reușit să-l împace. Îl iubea (a argumentat ea), nu pleca niciunde, chiar voia să se jure în fața lui? Nu conta ce avea Kiki de spus. O văzuse, nu știa ce să mai facă, atât era de entuziasmată că-i avea acolo, și uite cine erau.

— Au fost surprinși că una ca tine trăiește aici, la periferia unui sat mai mic decât o stafidă, i-a zis el. Sunt convins că se gândesc că ciudatul de bărbatu-tău e așa de credul, încât își închipuie că o să rămâi într-un asemenea loc.

Mă rog. Poate că, de fapt, nu voia să rămână. Poate că nu voise niciodată. Poate că toată povestea fusese din capul locului o idee foarte proastă – unde mai pui că nici nu fusese ideea ei. Ticluise de unul singur planul ăsta nemaipomenit. Nu s-a putut abține să-i spună toate lucrurile respective. Era începutul unei etape noi, una care îi punea pe amândoi într-o lumină proastă.

Păreau să fi ajuns într-un moment delicat, când ar fi fost nevoie să-i unească o dragoste foarte puternică,

obişnuinţa nu era de-ajuns. Încercau întruna să redobândească ce avuseseră cândva. Spre sfârşit, ca o soluţie de avarie, a încercat să-l convingă să se mute în America împreună cu ea. Osman nu avea de gând să-şi abandoneze familia, ce fel de om ar fi făcut una ca asta? Ei bine, ea o făcuse. Şi, pe chestia asta, bărbatul ei nu o privise niciodată cu ochi buni.

Regreta că nu fugise în lume cu nemţii când avusese ocazia. În casa de la fermă, ea şi Osman se simţeau stingheriţi până şi să dea ochii unul cu altul, ruşinaţi de sentimentele lor schimbate. Tuşa Ayşe şi tatăl lui Osman nu ştiau ce să facă. Taică-său s-a hotărât să vorbească foarte puţin. Ayşe, care rămânea deseori singură cu Kiki când munceau, a devenit irascibilă şi arţăgoasă – îi reproşa lui Kiki că azvârle prea multă mâncare la găini şi că nu e atentă când dă cu mopul. Ayşe îşi pierduse încrederea în ea.

Dar elementul esenţial îl reprezenta Osman. Când şi când, în timp ce Kiki încerca să-şi ia inima în dinţi şi să plece, îşi amintea de ce făcuse un legământ să nu-l părăsească niciodată pe Osman. Bărbatul cel mai drag din lume, un suflet cum nu era altul – ce mama mă-sii făcea ea aici? Dar când se apropiau unul de altul cu tandreţe (în vorbe ori în pat), gesturile erau inconsistente şi artificiale. O parte a adevărului sufoca ce mai rămăsese între ei.

Când a plecat de la fermă, Kiki a luat un autobuz tocmai până la Istanbul. Se întorcea în timp. A fost o

călătorie lungă, de sfârșit de noiembrie, îi fusese frig tot drumul și a avut destul timp să se uite pe fereastră – să vadă coloanele conice de pe vremea Imperiului Selgiucid, moscheile otomane care se mai păstraseră, peșterile săpate în tuf și locuințele labirintice ascunse acolo în stânci, pentru care veneau turiștii – și să se gândească: oare disprețuise dintotdeauna Turcia? Dincolo de geam erau lucruri nemaipomenite, iar ea nu dădea doi bani pe nici unul, deveniseră un peisaj care i se împotrivea, conturându-se amenințător, ca o dovadă în plus că aici n-o aștepta nimic.

Ajunsă la Ankara, a trebuit să ia alt autobuz și, cât l-a așteptat să vină, a stat pe o bancă, cu catrafusele îngrămădite de jur împrejurul ei, ca să nu i le fure careva. Un individ o tot bătea la cap: „Ești din America? *Ingiltere? Almanya?* Spune-mi!", iar altul mai tânăr o întreba întruna dacă nu-i trebuia un soț. Nu erau periculoși, dar îi detesta.

Măcar la Istanbul avea să-i fie mai bine. Ce plin de el fusese Osman în felul lui purist de a vedea lucrurile! Să-i târâie la dracu' în praznic, la ferma aia! Și ce ipocrită fusese ea când acceptase. Măcar ea se crezuse vreodată? Da. Odată ajunsă la Istanbul, avea să se poată întoarce la ceea ce era cu adevărat. Osman nu o să-i mai stea în cale.

Se simțea în al nouălea cer când autobuzul a intrat în oraș, orașul ei, cu bulevardele lui maiestuoase și casele vechi, povârnite. Pe o stradă în pantă a locuit cu Pat, care la vremea aia era căsătorită și născuse primul copil.

Kiki împărțea camera cu copilașul de trei ani, o fetiță vioaie care nu se omora cu somnul. Nu avea aproape nici un ban. Osman insistase să-i dea toate bancnotele de care se putea lipsi, dar nu era cine știe ce sumă.

Adusese cu ea pe autobuz, îndesate deasupra scaunului, trei covoare rămase de pe vremea când aveau prăvălia. Când le împătureai, erau întotdeauna mai mici decât te-ai fi așteptat. Osman își dorise să le ia ea: o moștenire, ceva pentru căminul pe care avea să și-l facă la un moment dat. Le-a adus din magazie cu mare pompă, îmbrățișări prelungi, sărutări adevărate.

Acum erau sub pătuțul ei, în camera pe care o împărțea cu fetița lui Pat. Avea să-și găsească de lucru: se pricepea să muncească. Avea să facă rost de bani. Noaptea, tot trezindu-se și dormind în reprize, Kiki a înțeles încă o dată că îl pierduse de-adevăratelea pe Osman – o altă versiune a destinului lor încetase să mai fie de neînchipuit – și își simțea inima încolțită de păreri de rău, deși n-ar fi putut spune ce anume regreta sau ce-ar fi făcut altfel.

La micul dejun, soțul lui Pat, Halil, a tachinat-o pe seama faptului că fusese nevastă de țăran și i-a zis fiicei lui că ea, Kiki, trăsese singură la plug, exact ca un bou, iar puștoaica l-a crezut. Pe Kiki n-o deranja Halil – era uneori puțin cam lăudăros, dar putea fi amuzant.

— Te-ai întors cu bună știință în orașul ăsta în care ne omorâm între noi din cauza politicii? s-a mirat el.

Pat a intervenit:

— Te rog, abia a ajuns. Încă învață să se orienteze în spațiu.

— Poate o să mergi în Israel, i-a zis Halil. Acum, mii de oameni fac lucrul ăsta.

Nu era un tip nesuferit de felul lui, dar nu uita nici o clipă că era evreică.

— Cum de n-am ținut minte cum stau lucrurile pe-aici? a exclamat Kiki.

El a crezut că vorbește despre politică.

— La Tel Aviv mai liniștit, i-a zis. Pentru tine.

La Istanbul era o vreme ploioasă și rece. Negurile toamnei lăsau locul lapoviței. Nu putea să rămână la nesfârșit la Pat – cu atât mai mult cu cât pe la Crăciun Pat începuse să-i bată apropouri – și și-a găsit în sfârșit de lucru ca recepționeră de noapte la un hotel, o slujbă solitară, care venea la pachet cu o cameră mohorâtă, dar cu un salariu mizerabil. Camera care îi fusese repartizată era un oficiu prost încălzit din subsolul hotelului. Nu avea voie să aducă bărbați acolo și nu o făcea.

Nici nu se terminase iarna aceea lungă și Kiki vânduse deja două dintre covoare. Trebuia să mănânce, nu? Primele două se duseseră pe bani de trăit, dar pe celălalt, cel mai frumos, îl păstra împăturit în valiza ei. În Istanbul îi rămăseseră mai puțini prieteni decât s-ar fi așteptat. Când nu era prea frig, mergea cu Pat în parc și alergau încoace și încolo cu fetița ei cea zvăpăiată. Pat era din nou însărcinată și asta o făcea fericită.

Pe când se întorcea la hotel într-o zi umedă, Kiki s-a întâlnit întâmplător cu un american pe care îl cunoscuse pe vremuri – Rob? așa-i zicea? – și care preda engleza la un liceu particular.

— Arăţi bine, i-a zis el. Ar trebui să bem ceva.

Dintr-odată s-a simţit plină de optimism - poate asta ar fi trebuit să facă de la bun început, să-şi găsească un american de-al ei. Dinaintea ochilor i s-au derulat multe imagini fierbinţi cu viitorul lor fericit împreună înainte să se întâlnească într-o cafenea în lunea ce a urmat, singura ei noapte liberă.

— Nu-mi vine să cred că te-ai întors, i-a zis el.

S-a plâns de slujba lui („puşlamale americane răzgâiate, turculeţi parşivi"), spunea întruna că ura Istanbulul („ştii că poliţiştii sunt controlaţi de CIA") şi a făcut mişto de chelner, luând-o pe ea părtaşă („cum mi-ar sta mie cu mustaţa aia?"). Nimic n-ar fi putut-o împinge să tânjească mai sincer şi mai iremediabil după Osman. Amuţise de exasperare când Rob i-a zis în sfârşit noapte bună în faţa hotelului (luat prin surprindere de lipsa ei de interes).

Ce sinistră îi părea camera ei de la hotel, cu chiuveta într-un colţ, cu salteaua pe podea! Ce căuta aici? Avea treizeci de ani. Nu avea voie să ţină mâncare în cameră, dar ducea în gentuţă o cutie cu nectar de piersici, o băutură reconfortantă. Cum nu avea un deschizător de conserve, a trebuit s-o deschidă cu un briceag şi avansa binişor, până când a văzut că se tăiase în zimţii capacului. De ce sângera aşa de rău? Îşi pătase puloverul ei bun, pe care îl purtase la întâlnire, şi mânjise şi cuvertura de la hotel. S-a trezit ţipând ascuţit şi înjurând şi a început să se mişte repede: şi-a bandajat mâna cu o şosetă, a pus puloverul la înmuiat în chiuvetă, a şters

cuvertura cu o cârpă de vase muiată în săpun. Ce puteau să-i facă? Nimeni nu avea ce să-i facă. S-o concedieze, s-o pună să plătească pentru cuvertură? Ei, și ce? Dar în timp ce trebăluia, gemea de durere.

Își amintea cum Osman se tăiase o dată teribil de rău în timp ce-și făcea de lucru cu o cazma și o tufă de scaieți și cum intrase în casă și umpluse de sânge fața de masă din bucătărie, pe care cu o zi înainte tocmai o spălase într-o balie cu un măngălău vechi și o luase de pe sârmă în dimineața aia.

— Ce-i în mintea ta? răbufnise ea. Nu te gândești o secundă la câte am de făcut. Ai pus vreodată mâna să speli dracului ceva? Nu te gândești decât la tine, caraghiosule.

O năpădise ura și nici nu băgase de seamă – cum putuse să nu vadă? – că tatăl lui Osman se afla în bucătărie. Îi vorbise lui Osman în felul acela de față cu taică-său (care înțelegea bine ce spunea). Osman avea o expresie uluită și înciudată, iar lui taică-său, pe care îl vedea cu coada ochiului, i se citea groaza pe chip.

Și ce fusese în mintea ei de zbierase așa la un om care sângera? De ce își ura bărbatul? În orice căsnicie exista chestia asta. O făcea să-și dorească să nu se mai căsătorească niciodată. Poate că existau și căsnicii mai reușite. Regreta că fusese o asemenea persoană, o ranchiunoasă. Era o listă lungă de lucruri pe care le făcea el și care la vremea aia o scoteau din minți. Și asta nu cu mult timp în urmă. Asta era, n-aveai ce să-i faci.

Iar acum făcuse ce făcuse și uite-o aici, în mijlocul orașului, în camera asta care arăta ca un grajd, ghemuită sub o cuvertură udă și pregătindu-se să doarmă. Între timp, tot așternutul se îmbibase cu apă și simplul fapt că urma să adoarmă oricum nu însemna că se descurca nemaipomenit. Uite cum frecase cuvertura de teama managerului. Amenințările lui, disprețul lui. Era prea bătrână pentru rahaturi din astea.

Ultimul covor, cel pe care îl pusese deoparte, cel mai frumos, avea să se ducă pe biletul către casă. Dacă sperase că o să-l poată păstra, se înșelase. În săptămâna care a urmat s-a plimbat atentă prin cartiere pe care le știa și prin unele pe care nu le știa până când a găsit un negustor despre care putea fi sigură că nu se cunoștea cu Osman. La început, în timp ce stăteau la taifas, a flirtat cu ea și i-a lăudat cunoștințele de turcă, despre care susținea că erau mai bune decât ale soră-sii. Omul nu a lăsat să i se citească nimic pe chip când a desfășurat covorul – mă rog, asta era meseria lui –, dar când i-a cerut să spună un preț, a lăsat-o cu gura căscată. Prețul de pornire era de trei ori mai mare decât bănuise și a reușit să-l facă să ofere și mai mult. Oare Osman știuse cât valora? Era un chilim Sivas în stare bună pentru vechimea lui (se înșelaseră oare în privința vechimii?), cu o cromatică discretă și modele foarte persane. Negustorul, un kurd arătos pe nume Emir, a plătit-o cash din seiful lui, așa cum făceau toți negustorii. Când a ieșit pe ușă, nu reușea să-și revină din uluire.

A doua zi s-a înfiinţat la magazin să răscumpere covorul. I se părea că îl trăsese în piept pe Osman luând atâta bănet pe el. Nu ar fi trebuit înstrăinat. Ce altceva îi mai rămăsese de pe urma căsniciei ei, care fusese o căsnicie adevărată? Emir, negustorul, nici n-a vrut să audă. Când aveau să sosească turiştii estivali, o să-şi scoată cu asupra de măsură banii pe care tocmai îi dăduse pe el. Îi părea nespus de rău. Deja îl agăţase într-un loc unde putea fi văzut din stradă.

Ajunsese pe fundul prăpastiei. Se simţea sufocată de păreri de rău prosteşti şi fără rost. Când o să înceteze să facă greşeli? Negustorul i-a oferit ceai, împreună cu scuzele lui şi o farfurioară cu dulciuri.

— Mâncaţi, vă rog. Sunteţi ca franţuzoaicele frumoase – prea slabă. Sunteţi din Franţa?

Dacă îi răspundea la avansuri, oare avea să se răzgândească în privinţa covorului?

— Şi zi aşa, toate franţuzoaicele vin să te vadă pe dumneata?

— Nu pe mine, a corectat-o el. Vin să-mi vadă covoarele.

Dar a fost suficient ca să spargă gheaţa. Era un partener de discuţie plăcut, ghiduş, dar lipsit de îngâmfare (nu era un lucru chiar la ordinea zilei), şi avea o faţă cu trăsături fenomenale, războinice, cu sprâncene foarte arcuite. Locuia în Istanbul doar de şase ani, vărul lui îl adusese, îi plăcea muzica – ei îi plăcea? – şi aşa mai departe. Da, adora muzica. Pentru ea a fost un şoc să se simtă atrasă de el – şi să se trezească, înainte de

sfârşitul zilei următoare, în pat cu altcineva decât Osman. Emir era foarte curtenitor şi Kiki s-a simţit redată sieşi cum nici măcar nu ceruse. Fusese un noroc neaşteptat.

Relaţia lor pătimaşă şi plină de înţelegere reciprocă a durat mult mai mult decât s-ar fi aşteptat, de iarna târziu până la sfârşitul verii următoare. Noaptea, înainte să adoarmă, lui Kiki îi plăcea să-i şoptească la ureche „*S'pas*", ceea ce însemna „Mulţumesc" şi era singurul cuvânt în *kurmancî*, dialectul lui, pe care îl învăţase de la el. În şcoala primară Emir fusese pedepsit pentru că nu vorbea turca. Felul cum ajunsese la Istanbul era o poveste lungă şi atât de întortocheată, încât ea nu reuşea niciodată s-o urmărească până la capăt. Chiar că era un tip nemaipomenit, îşi zicea în sinea ei.

Kiki ştiuse dintotdeauna că o să fie nevoită să plece, deşi mai târziu a ajuns la concluzia că, dacă judecai lucrurile dintr-o anumită perspectivă, Emir fusese una dintre marile iubiri ale vieţii ei. Chiar şi aşa, exista o soţie undeva pe la ieşirea din Diyarbakır, o mărturisire pe care el o strecurase într-o propoziţie chiar pe la începutul relaţiei lor. Kiki şi-o închipuia naivă şi înceată la minte, dar nu îl întrebase niciodată. Nu era o situaţie grozavă, aşa-i? Când ea a plecat, Emir a fost distrus, dar poate că pe undeva se simţea, de fapt, uşurat. Unde mai pui că a refuzat să-i vândă înapoi covorul Sivas, deşi la sfârşit a încărcat-o cu chilimuri mai noi şi mai ieftine, zestrea ei pentru următoarea etapă a vieţii.

Iar în tot timpul ăsta, Pat trăise aici. Își crescuse copiii, cu sau fără soț, și obișnuia să-i trimită lui Kiki scrisori mușcătoare, sarcastice, despre cum divorțul cu doi prepuberi în casă nu era așa de grozav cum ți-ai putea închipui. (Scrisori pe hârtie albastră și aproape translucidă, par avion, care făceau săptămâni întregi pe drum – în ce secol trăiau?)

Cel puțin Pat venea periodic în America. În fiecare vară își aveau cele două săptămâni ale lor la plajă, un obicei pe care îl instituiseră când copiii lui Pat erau micuți și trebuiau distrați. Kiki iubea săptămânile alea, căsuța închiriată cu veranda ei povârnită, discuțiile lungi din apropierea dunelor. Ce-ar fi fost dacă legăturile ei cu Pat n-ar fi rezistat? Oare Turcia i s-ar fi estompat în minte și ar fi dispărut, ca hainele demodate care ne nedumeresc mai târziu, ca anecdotele al căror miez ne scapă?

Iar acum îi scria Osman. Din propriile spuse, la ora actuală locuia într-o zonă mai grozavă ca oricând, la periferia înverzită ą Istanbulului, într-o casă despre care spunea că seamănă cu un cub de zahăr uriaș. Kiki bănuia că se bucura să afle că a doua oară negoțul cu covoare îi mersese mai bine. El și soția lui aveau un fiu, un băiat care acum făcea ceva legat de computere.

Reyna o iscodise în mai multe rânduri în privința felului în care se descurcau cu banii în căsnicia lor. Din ce trăiau? Bună întrebare. Un mister, raportat la ziua de azi. Reyna o considera pe mătușă-sa o făptură de o tărie extraordinară, iar Kiki se bucura că poate trasmite un soi de mesaj de îmbărbătare.

Kiki îi povestea cum se ducea în pădure, călare pe măgar, ca să adune vreascuri pentru foc, stivuind crengile dinaintea ei pe grumazul animalului. De fapt, făcuse chestia asta o singură dată, cu măgarul unui vecin, pe care nu prea se pricepuse să-l mâne. Ambele familii râseseră cu gura până la urechi.

Reyna n-avea decât să și-o imagineze pe mătușă-sa așa, deplasându-se cu orice mijloc pe care îl avea la îndemână – pe un dobitoc care răgea – prin tot soiul de văgăuni. Nu căzuse de pe animal, asta era chestia cea mai importantă.

Drumul cu măgarul pesemne că se petrecuse la începutul iernii, când își făceau provizii de lemne. Iarna, Kiki avea timp pentru citit, deși era greu să facă rost de cărți. Își amintea cum se chinuise odată să-i explice lui Ayşe intriga unui roman – să fi fost oare *Jane Eyre*? – și felul în care protagonista se decisese să-și ia soarta în propriile mâini. Își dăduse seama că, pentru Ayşe, povestea asta cu decizia nu avea nici o noimă (cui i se îngăduia un asemenea lux?). Iar mai târziu, când Kiki a plecat, Ayşe a fost cea mai perplexă și mai nemulțumită.

Oare ridica întotdeauna prea tare în slăvi ferma lor? Vara, când Pat venea în vizită și mergeau cu mașina prin piețele țărănești la modă de pe Cape, de fiecare dată Kiki vorbea de rău marfa locală, renegând-o definitiv pe motiv că nu era turcească. Susținea – și era aproape convinsă că așa e – că piersicile care creșteau în Capadocia se făceau aproape roșii când erau coapte.

— Tot în Turcia sunt mai bune, nu? zicea ea. Legumele și toate chestiile proaspete.

— Bineînțeles, îi dădea dreptate Pat. Dar nu e cazul să devii sentimentală.

Să fi existat primejdia asta?

Chiar și când era în Turcia, nu plânsese decât la sfârșit de tot, când Emir o ajutase să-și care adunătura ridicolă de bagaje prin aeroport.

Emir îi spusese cu tonul lui serios:

— O să te descurci oriunde mergi.

A pufnit-o râsul în toiul lacrimilor când l-a auzit declamând chestia asta - n-avea cum să fie adevărat, era mai degrabă o rugăciune de adio –, însă a fost așa de fericită că l-a auzit spunând-o, încât era cât pe-aci să nu mai plece. Nu era neapărat nevoie să plece. Dar a plecat.

Odată ajunsă înapoi la New York, avea nevoie de bani, așa că a vândut cât de multe covoare a putut, cât de repede a putut, păstrându-și doar două pentru sine. Pe unul dintre ele i l-a dat mai târziu nepoată-sii, atunci când Reyna și-a găsit o locuință mai acătării și s-a mutat să trăiască pe cont propriu. Un covor din regiunea Kula, cu un model foarte complex și frumos, cu albastru, bej și cafeniu pe fundal auriu. Îmbunătățea considerabil livingul Reynei. Nomazii - a trebuit Kiki s-o lămurească - inventaseră la un moment dat covoarele astea rezistente (Oliver n-avea decât să verse chestii pe el), pe care le cărau cu ei din loc în loc în locuițele lor temporare ca să le aștearnă pe pământul tare când dormeau și să dea oricărui cort un aer domestic.

6

Când Dieter, Bruno și Steffi au plecat de la ferma aflată la marginea Capadociei, se înțelegeau bine, ceea ce era o noutate. Dieter conducea și, deși soarele de amiază care se reflecta în parbriz îl orbea, era într-o dispoziție de zile mari. Făceau afaceri cu turci de două luni, dar nu aveau prea des ocazia să intre în casele lor. Ce nemaipomenită era vatra aia rudimentară, cu lespezile de piatră și adâncitura pentru cenușă! Dieter era convins că o să și-o amintească mult timp după ce va fi uitat orice altceva.

— Aia era Turcia adevărată, a comentat Bruno.

Dieter era în continuare uluit de tânăra americancă, cum ținea ea gospodăria împreună cu bunicuța aia în mijlocul pustietății. Dacă ar fi rămas mai mult timp acolo, ar fi reușit s-o convingă să vină cu ei. Era sigur de asta.

— Ce îngâmfat poți fi! l-a bruftuluit Steffi.

— Are un soț Kiki asta a ta, i-a zis Bruno. Sunt unii care vor să rămână căsătoriți la nesfârșit.

Erau șanse mici ca Bruno să se numere printre ei: își înșela toate partenerele, chiar și pe Steffi, care a trebuit să-l aștepte două zile când a dispărut în Istanbul cu o italiancă frumușică și minoră. Nu că Steffi ar fi fost genul răbdător. De la o vreme încoace îi făcea ochi dulci lui Dieter. Americanca trebuia să se considere norocoasă că nu fusese angrenată în povestea asta.

Drumul până la Ankara a durat tot restul după-amiezii. Steffi ardea de nerăbdare să ajungă în apropierea șantierelor arheologice din zona aceea a Turciei.

— Știți că lucrătorii ăia pleacă de pe șantier cu chestii furate din săpăturile proaspete, a zis Steffi. Toată lumea vrea să facă niște lire în plus. Ne așteaptă.

Când venea vorba de târguit, Steffi era cea mai bună dintre toți. Putea să pornească de la o ofertă atât de mică, încât vânzătorul rămânea cu gura căscată, știa să tachineze și să flirteze, să se burzuluiască și să se răsucească pe călcâie. La sfârșit, toți își dădeau mâna și se aveau ca frații. Pentru ea, adevărata bucurie a călătoriei o reprezentau momentele respective. În restul timpului, fața nu îi era aproape niciodată la fel de radioasă.

Au ajuns la Ankara puțin cam prea târziu ca să se mai tocmească prin prăvălii. Chiar și așa, au încercat. În apropiere de ceea ce părea a fi o piață, au intrat în toate magazinele pe care le-au găsit și care aveau în vitrină strachini vechi de alamă sau mătănii prăfuite. Aveau și chestii mai vechi prin spate? Nimeni nu zicea da. Nimeni nu știa pe altcineva care ar fi putut să-i ajute. Înălțări din umeri și capete clătinate. Glumele

lui Bruno nu stârneau râsete. O mulţime de lume nu vorbea decât turca. Poate aveai nevoie de nume ca să te descurci prin părţile astea, poate trebuia să ştii pe cineva.

Ce păcat că nu o aveau cu ei pe americancă. Ea şi-ar fi dat seama ce se petrece. Ar fi putut pune întrebările potrivite, cu turca ei fluentă şi ochii ei de cunoscătoare.

Au înnoptat într-un hotel prăfuit, dar încântător, aflat aproape de cetate, cu mobilă veche, drăguţă şi cu instalaţii sanitare imprevizibile. Cât au luat cina la o cafenea din apropiere, Dieter a stat cu ochii în patru să vadă dacă nu apare cumva Kiki. Cel puţin două femei de pe stradă ar fi putut să fie ea. Era conştient că nu prea erau şanse să fi ajuns aşa de repede în Ankara, asta dacă se hotărâse să vină, dar chiar şi aşa, el o aştepta.

— De ce eşti atât de distras în seara asta? l-a întrebat Steffi.

Ore bune mai târziu, Dieter stătea lungit pe patul din camera lui, cu ventilatorul montat în tavan zumzăind, fuma ultima rezervă de haşiş rămasă de la Istanbul şi citea un număr vechi din *Der Spiegel* la lumina plăpândă a unei veioze. Îi auzea prin perete pe Steffi şi Bruno râzând şi certându-se, apoi lansându-se într-un ritm de scârţâit de arcuri de pat. Ce era cu el de stătea să-i asculte pe alţii cum se fut, ca un student singuratic? Avea treizeci şi trei de ani, nu mai era chiar aşa de tânăr. (Oare Kiki ce vârstă avea? Ar fi trebuit s-o întrebe.) Şi povestea cu contrabanda tot ideea lui fusese. Mult prea mult timp nu făcuse nici un ban ca designer de fonturi

și casete de litere ingenioase pentru reclame. Știa că o să se bage și Bruno – în studenție cântaseră în aceeași formație rock –, dar Steffi îl călca pe nervi. Poate că, odată întorși în Germania, n-o să-i mai vadă pe nici unul foarte des. După ce-și lua fiecare partea lui de bani. Începea să i se facă dor de Berlin, de prietenii lui, de apartament. Poate Kiki avea să vină să-l vadă la Berlin.

A doua zi, la micul dejun – iaurt, măsline și pâine cu ceai –, Dieter și Steffi au avut un diferend de opinii. Steffi era de părere că ar trebui să părăsească numaidecât orașul ăsta de doi bani și s-o ia din loc până acolo unde se aflau șantierele arheologice, la trei sau patru ceasuri de mers.

— Crezi c-o să găsim un hotel în mijlocul pustietății? a întrebat-o Dieter. Nu fi nebună. Ar trebui să plecăm dimineața și să ne întoarcem aici la sfârșitul zilei.

— Nu sunt nebună. Minunata noastră dubiță n-ar trebui forțată mai mult decât e cazul, a zis Steffi.

Probabil că nu fusese o idee tocmai strălucită să ia cu ei ditamai dubița Volkswagen. Unele drumuri erau prea înguste și prea accidentate pentru ea – nu era cel mai stabil vehicul din lume. În Bulgaria suferise o defecțiune de care nimănui nu-i făcea plăcere să-și amintească.

Dieter voia cu adevărat să-i dea lui Kiki o șansă să-și facă apariția în Ankara și a prins să-i încolțească în minte ideea că el ar putea să rămână aici, la hotel, dacă

ceilalți doi insistau să plece. N-a zis-o cu glas tare, dar gândul îi intrase în cap.

Însă Bruno a fost de partea lui în privința întoarcerii în acea seară – poate doar ca să-i facă în ciudă lui Steffi. Dieter era convins că Bruno își pusese în minte să-i dea fetei papucii odată ce ajungeau înapoi în Germania.

Soarele dimineții dogorea și era rândul lui Bruno să treacă la volan. În mașină a pus casete cu muzică aduse cu ei – Nina Hagen, excentrică și zgomotoasă, era preferata lui –, așa încât interiorul Volkswagenului a devenit un colțișor de Berlin, colțișorul lui. Un club pe roți. Dieter era surprins când se uita pe fereastră și vedea indicatoare rutiere în turcă și un peisaj constând din dealuri aride și câmpuri pe care se zăreau măgari.

N-a fost din cale-afară de ușor să găsească șantierele arheologice. Într-un orășel alcătuit doar dintr-un șir de prăvălii, încercarea lui Bruno de a mima că dă la lopată nu s-a soldat cu nici un rezultat în materie de indicații. Se opriseră pe un drum lăturalnic, fără să aibă habar încotro s-o apuce, când au dat peste un luminiș ce arăta promițător. Din șosea se bifurca un drumeag de pietriș și iată-l: praf roșiatic și moloz, cu porțiuni delimitate cu cordoane ca niște parcele de grădină, unde muncitori turci săpau în niște gropi de mărimea unei încăperi, în care se afundau deja până la brâu. O plăcuță anunța „DEUTSCHES ARCHÄOLOGISCHES INSTITUT“, apoi și în engleză, „GERMAN

ARCHAEOLOGICAL INSTITUTE"[1]. Steffi bombănea ceva cum că nemții reușiseră întotdeauna să pună mâna pe situri valoroase ca astea – erau ruine hitite – de pe vremea când otomanii îi lăsau să facă ce voiau.

Steffi a coborât prima din mașină.

— *Merhaba*, le-a zis ea în turca ei de baltă bărbaților care săpau. *Guten tag*. Bună ziua.

Nici n-au catadicsit să se întrerupă ca să se uite la ea. Nu erau pregătiți să stea la taclale.

Bruno s-a lăsat pe vine ca să-i ofere unuia dintre ei o țigară, pe care omul a acceptat-o. A încercat să-i explice că nu voiau decât să arunce o privire – a mimat treaba asta ducându-și mâna la frunte –, iar omul a făcut semn spre movila dindărătul lui și a zis:

— *Profesör*.

S-au îndreptat spre movilă cu băgare de seamă – niște intruși care mizau pe europenitatea lor. Deslușeau acum în depărtare stâlpi de porți uriași, cu un leu amenințător sculptat pe un portal și un animal mai ros de vreme (să fi fost tot un leu?) pe celălalt. Ziduri înalte din pietre așezate una peste alta mărgineau de o parte și de alta un drum lung care începea dincolo de porți. Dieter nu se așteptase să fie mișcat la vederea unei asemenea priveliști, dar era.

Pe un șezlong, bând dintr-un termos, ședea un tip slăbănog de cincizeci de ani, în pantaloni scurți kaki și un tricou cu un iepure de desene animate – profesorul. Bruno a dat mâna cu el.

1. Institutul Arheologic German.

— Suntem pasionați de arheologie, i-a explicat el în germană. Entuziaști.

Întotdeauna Bruno era cel care vorbea.

— Bănuiesc că știți că n-aveți voie aici, i-a zis bărbatul pe un ton mai mult sau mai puțin afabil. Puteți să priviți din locul ăsta. Atât.

Leii își păzeau cetatea cu îndârjire, oricine își putea da seama de asta. O făceau de vreo 3.400 de ani. Mai erau și alte porți dincolo de cele de aici: fusese un oraș imens, mai întins decât Atena. La un moment dat, Dieter trebuise să memoreze versete din Biblie și știa că regele David se însurase cu Batșeba, văduva lui Urie Hititul. Asta era cam tot ce știa despre hitiți, asta și faptul că savanții nemți le descifraseră scrierea cuneiformă, potrivit cărților despre alfabete pe care le citea la un moment dat.

Când își croiau drum spre ieșire, Bruno s-a oprit și a împărțit țigări tuturor lucrătorilor. Zicea „Bruno", arăta spre pieptul lui și dădea mâna cu fiecare în parte. Mehmet, Mustafa, Batur, i-au răspuns câțiva. „Boğazkale", le zicea el, făcând semn din cap spre orășelul unde aveau să meargă în sfârșit să ia prânzul. *„Biz eski şeyler satın."* Cumpărăm chestii vechi – și probabil că pronunța greșit.

N-a fost cine știe ce prânz la cafenea, sandviciuri cu brânză și pâine prăjite, dar înainte să-și fi terminat cafeaua, la masa lor s-a înființat un bărbat. Era un bătrân cu pielea întunecată și uscată, cu o jachetă sport foarte uzată și un chipiu cafeniu care aducea cu o șapcă de golf.

— Ce mai faceți? li s-a adresat el într-o engleză stâlcită. Poate doriți suvenire.

— Noi colecționăm din cele vechi, i-a zis Steffi.

— Veniți la magazinul meu, i-a invitat el.

S-a dovedit că era chiar prăvălia de peste drum, cu stive de oale, găleți și ligheane din aluminiu noi-nouțe expuse la vedere. Înăuntru era înțesată până la refuz (cine cumpăra toate chestiile astea?) și de-abia încăpeau în picioare. Numai lui Steffi i s-a oferit un scaun. Totuși și așa, le-a pregătit un ceai, pe care bărbații l-au băut de-a-n picioarelea. De sub o tejghea de lemn, negustorul a scos un pachet înfășurat în hârtie de ziar, pe care l-a despăturit cu atâta băgare de seamă, că Dieter aproape că se aștepta să fie ceva viu înăuntru. Ce era? Era o plăcuță de argilă roșie, uscată, de mărimea unei cărți de joc, cu șiruri dese de semne gravate care aduceau cu niște urme de păsări. Măiculiță. Cuneiforme, scrierea hitită. Uită-te la triunghiurile și liniuțele săpate, dispuse în șiruri orizontale drepte.

— Să-mi fut una! a exclamat Dieter. Dumnezeule!

Nu făcea să-ți arăți uluirea când te tocmeai, dar era ceva ce depășea cu mult lucrurile cu care erau obișnuiți. Și pe undeva Dieter se simțea îngrozit: ce căuta oare în sertarul unui necunoscut? – fragmentul ăsta de teracotă purtând la vedere semnele făcute de o mână de la sfârșitul Epocii Bronzului. Evident, muzeele erau pline de artefacte obținute prin jaf. La Londra văzuse Piatra de la Rosetta, blocul ăla de piatră cenușie de șapte sute de kilograme, cu trei tipuri de scriere pe el,

pe care englezii îl furaseră cu surle și trâmbițe din Egipt. Iar în Berlinul de Est, în care nu punea piciorul aproape niciodată, Muzeul Pergamon adăpostea un întreg templu grecesc pe care nemții îl aduseseră pe sus din Turcia până în Germania. De ce era așa de șocat?

— E spartă, a zis Steffi.

În colțul de sus, din dreapta, plăcuța era ciobită, avea o adâncitură care aducea cu o pârtie de schi.

— Cât vrei pe ea?

Și așa a început totul. Tipul și-a ieșit din minți când Steffi i-a făcut prima ofertă. A urlat ceva de neînțeles. Ea și-a păstrat cumpătul.

— N-am bătut atâta amar de drum să ne urle în față unii și alții, a zis. Și de unde știm că obiectul e autentic?

Tipul i-a aruncat o căutătură cruntă și a adus o lupă din sertar. Steffi i-a dat-o lui Dieter, care a început să inspecteze tăblița cu gesturi deliberate, aplecându-se asupra ei și dându-și jos ochelarii ca să vadă mai bine. Ce poroasă și fragilă părea argila, cât de precis era tăiată. N-avea nici cea mai vagă idee. A încuviințat încet din cap, ca și cum ar fi avut.

S-au tot târguit, au jonglat cu prețuri. Lui Bruno îi sclipeau ochii și îi atingea încontinuu brațul lui Steffi. Câți bani mai aveau? Probabil nu de-ajuns. La un moment dat, Steffi s-a ridicat – pleca, nu erau interesați. A fost adusă înapoi, i s-a mai oferit un ceai. În final a oferit o sumă ce se apropia prea mult de toți banii pe care îi aveau la ei (șapte sute cincizeci de mărci), iar

când omul a continuat să se uite urât, și-a scos medalionul de aur de la gât și l-a pus pe masă în fața lui. O mișcare bujmăcitoare, ce trebuie să-l fi convins că nu mai aveau alți bani lichizi, căci omul și-a mutat privirea de la unul la altul, apoi a zis:

— OK, înțeleg, da.

Tot drumul de întoarcere prin restul Turciei, cât au străbătut șosele nesigure, aproape neasfaltate, care traversau munții, și drumuri nesfârșite, prăfoase, care se întindeau de-a curmezișul câmpiilor aflate în mijlocul pustietății, au fost în pericol să rămână fără bani de benzină și nu mâncau decât chestii foarte ieftine. Dormeau în dubiță, pitiți pe după copaci. Bruno și Dieter făceau de pază cu rândul. Într-o noapte, Steffi a trebuit să se dea jos ca să facă pipi și a dat peste una dintre amfore, care nu fusese înfășurată destul de bine și s-a spart în mai multe bucăți.

După ce amfora s-a făcut țăndări, Bruno a făcut-o pizdă hidoasă, prea proastă ca să meargă drept. Cele mai oribile certuri dintre ei se desfășurau când ajungeau în locuri pustii, unde nu era țipenie de om în jur ca să-i poată auzi. Steffi i-a zis lui Bruno că e un impotent așa de amorezat de sine, încât nu-și dă seama că râde lumea de el. Dieter i-a numit în mai multe rânduri cuplu demonic. Bruno i-a zis că nu păcălea pe nimeni dându-se mare cu moralitatea lui în timp ce ardea de nerăbdare să-și umple buzunarele.

La Ipsala, punctul de trecere din Turcia în Grecia, coloana de mașini, camioane și autobuze se întindea pe kilometri întregi. Dieter trebuia să oprească periodic motorul, ca să nu se încingă.

— Pun pariu că durează așa de mult fiindcă percheziționează foarte atent, a zis Steffi.

— Taci, te rog, i-a tăiat-o Bruno.

— Nu rezist, a zis Steffi.

— Ba să faci bine să reziști, i-a replicat Dieter. Trebuie să-ți ții cumpătul când e grănicerul prin preajmă. E musai.

— Steffi poate să facă treaba asta, a zis Bruno. E obișnuită să se prefacă.

Grănicerul care i-a preluat până la urmă era un puști cu o față severă și cu mustață, care le-a făcut semn să coboare din dubă. Au fost nevoiți să-i arate talonul Volkswagenului și toate pașapoartele, pe urmă el și-a vârât capul în interiorul dubiței și s-a hotărât să-i pună să desfășoare un covor pe care îl cumpărase Steffi.

— Așa-i că-i frumos? a zis ea.

Grănicerul a făcut semn spre o valiză și a zis ceva. A repetat, de data asta mai tare - spunea oare „*open*“[1], vorbea în engleză? –, și Dieter s-a apropiat să deschidă fermoarul. „N-ar trebui să fiu aici“, își zicea el. „Sunt într-o situație de rahat, în care n-ar trebui să fiu. Îmi nenorocesc viața pentru o tâmpenie.“ Cum o să

1. Deschide (engl.).

se descurce Steffi într-o închisoare turcească? Bruno avea să supraviețuiască. Cât despre sine, nu știa ce să zică. Grănicerul le spunea ceva pe un ton foarte răstit. Ce anume? Privirea lui Steffi era foarte fixă și speriată. Bruno nu se clintea. Acum grănicerul flutura brațul ca și cum le-ar fi făcut semn să urce înapoi în dubiță. Le zicea „*Mach schnell*", singura expresie în germană pe care oamenii o știau din filme. Voia să se grăbească, să degajeze terenul.

— La revedere, le-a zis. *Auf wiedersehen.*

Gata? Gata. Motorul a tușit înainte să pornească din nou. Înaintau ca niște fantome: nici unul nu scotea o vorbă.

De îndată ce s-au văzut dincolo, la greci, claxonau, răsuflau ușurați și făceau glume – niște vinovați fericiți strânși laolaltă. Și în primul oraș grecesc, Steffi a furat o sticlă de *retsina* ca să sărbătorească. Intraseră într-un magazin să cumpere o pâine, iar Steffi s-a înființat înapoi la mașină râzând în timp ce scotea de sub haină sticla de vin. Bruno și-a ieșit din minți – își închipuia că-și permiteau să-și asume riscuri inutile? nu-și permiteau! –, dar Dieter i-a admirat tupeul.

Iar Iugoslavia, care parcă nu se mai termina – includea Macedonia, Serbia, Bosnia, Croația și Slovenia –, era plină de chestii menite să te scoată din minți, indicatoare rutiere care înfățișau alunecări de pietre, zvonuri despre tâlhari, poliție, lupi. Au izbucnit în urale când au trecut granița în Austria, de unde Bruno a putut

trimite vorbă în Germania după bani, iar între timp ei au rămas să aștepte într-un orășel de la graniță. Așteptarea a durat mai mult decât ar fi trebuit, iar când Steffi a întrebat de ce, Bruno i-a zis că i se acrise de părerile ei și că nu mai făcea în viața lui afaceri cu femei.

Steffi reacționa la insulte contraatacând viguros – îi zicea: „O, mai du-te-n pizda mă-tii" sau „Nu te mai purta tot timpul ca un dobitoc". Dar lui Dieter îi era milă de ea. Bruno era din ce în ce mai aspru și încă mai aveau de petrecut ceva timp împreună.

Nici dubița nu era într-o formă prea bună, așa încât, atunci când au sosit în sfârșit banii lui Bruno, au fost nevoiți să bage bietul motor în reparații înainte să facă ultima bucată de drum. Cel puțin puteau să se cazeze peste noapte într-un hotel ieftin, să facă un duș adevărat, să mănânce o masă ca lumea.

Bucuria paharelor cu bere i-a făcut pe toți să se poarte la cină de parcă erau prieteni la cataramă. Au închinat, au depănat amintiri – vă mai amintiți cum ne-a servit cu supă bătrâna din casa de la fermă? Vă mai amintiți când tipul de la graniță a băgat spaima în noi toți? Steffi și Bruno își terminau propozițiile unul altuia.

— O călătorie pe care n-o s-o uităm cu una, cu două, a zis Bruno.

Dieter a fost trezit în toiul nopții de o bătaie ușoară în ușă. Chiar și pe jumătate adormit, știa că nu putea fi decât Steffi. Se oprise în prag în chimonoul ei roșu – un surâs în colțul gurii trăda o năstrușnicie sigură pe

sine, amestecată cu o ușoară panică. Dieter, care venise să-i deschidă numai în chiloți, i-a făcut semn să intre. Încet, încet, nu trebuiau să facă zgomot, Bruno era chiar vizavi.

Dar tot furișatul ăla era ațâțător. La început Dieter a avut senzația că era drăguț cu Steffi, că știa să fie mult mai drăguț cu ea decât Bruno, dar era și excitat. Fata nu purta nimic pe sub chimono, iar franchețea gestului i s-a părut ingenioasă și minunată. Avea un corp mai voluptuos decât te-ai fi gândit văzând-o îmbrăcată. Dieter nu mai fusese cu o femeie de când plecaseră din Berlin și nici nu-și dăduse seama cât de nerăbdător era.

În pat se căzneau să nu facă nici un zgomot, iar pe Steffi o apuca chicotitul și-și acoperea gura cu palma, ceea ce o făcea să râdă și mai abitir. La acel moment, Dieter nu mai avea chef de prosteală, era prea concentrat ca să se țină de ghidușii, și o vreme s-au ghidat după ritmuri diferite, prietenoși, dar înstrăinați. El s-a gândit că treaba asta ar fi mers mult mai bine cu Kiki, toate gândurile lui pătimașe din ultima săptămână erau legate de ea. Își amintea ultima noapte petrecută la hotelul din Ankara, când stătea lungit pe pat, gândindu-se la Kiki – și nu doar gândindu-se. Însă acum Steffi i se oferise ca un dar și și-a amintit să dea dovadă de simț practic și să-l accepte.

Bineînțeles, Bruno știa. Cum să nu știe? A doua zi, când Dieter a coborât la micul dejun, Steffi lipsea, iar Bruno, ridicând ochii din ceașca de cafea, a zis:

— A fost ideea ei, nu?

Dieter a ridicat din umeri:

— Nici eu n-am oprit-o.

— Nu te-am întrebat ce n-ai făcut, i-a retezat-o Bruno. E vremea s-o lăsăm aici. Poate să facă autostopul până acasă, se pricepe să-și poarte singură de grijă.

Să fi fost ăsta Bruno cel pe care îl știa? Putea fi sarcastic în franchețea lui, dar, după lunga experiență a lui Dieter, nu fusese niciodată meschin.

— Știi că ne-a fost utilă în călătoria asta, a zis Dieter. Cu talentul ei la negocieri.

— Ne-am fi descurcat și fără ea. Iar acum așa o să și facem.

S-o abandoneze pe Steffi fără nici o lețcaie, ca să urce în mașinile unor necunoscuți cu care să traverseze Austria și Germania de Est? Erau multe chestii enervante la Steffi – părerile ei pripite, faptul că vorbea prea mult, încrederea în propria drăgălășenie –, dar să o azvârli în calea primejdiei era cu totul altă poveste. Dacă mai târziu aveau să afle că pățise ceva cu adevărat grav – fusese violată, dăduse o mașină peste ea, fusese răpită de proxeneți sovietici –, cum ar mai fi putut trăi vreunul din ei cu gândul ăla? Bruno nu era genul care să privească lucrurile în perspectivă.

— Spune-mi că nu vorbești serios, i-a zis Dieter.

Bruno i-a aruncat o căutătură foarte plictisită.

— Ba bine că nu.

— Bine, e cu mine, i-a zis Dieter. O luăm cu noi. Pe barba mea. OK?

Bruno a pufnit în râs.

— N-ai decât, tu pierzi, i-a zis el.

Drumul a durat o zi și o noapte, iar bărbații conduceau cu rândul. Steffi nu zicea mai nimic. Era greu să-ți dai seama cât de tare o amenințase Bruno, dar era zdruncinată și speriată. „Aproape am ajuns", a zis fiecare dintre ei de câteva ori, iar Dieter o spunea ca s-o consoleze pe Steffi. Toată îndrăzneala fetei parcă se topise. Dieter îi privea curbura spinării: stătea cu umerii adunați în față, sprijinită de portieră, în tricoul pe care îl purta de trei zile. Cel puțin dăduseră drumul la radio – ce încântare să audă din nou pe unde voci în limba germană. Bruno îngâna în ritm cu niște posturi est-germane de rahat: fusese solist în trupa pe care o avusese cu Dieter. Chiar și în orele când nu conducea, Dieter se străduia să nu doarmă. O veghea pe Steffi. Cineva trebuia să fie cu ochii în patru.

A existat un moment foarte straniu chiar la sfârșit de tot – o dimineață fierbinte de vară, Berlinul fremătând de toate câte se întâmplaseră în lipsa lor –, când Bruno a tras lângă bordură și a oprit ca s-o lase pe Steffi acasă, la apartamentul ei de la periferia Kreuzbergului. Cine avea s-o ajute cu bagajele? Avea s-o sărute vreunul de noapte bună? Nu Bruno, care i-a zis „Hai, pa" și a continuat să se uite drept în față. Dieter a cărat pe scări, până la etajul ei, covorul rulat pe care îl cumpărase fata și una dintre gențile ei de voiaj. A fost luat prin surprindere când ea s-a aruncat în brațele lui într-un

rămas-bun pătimaș. Ce aventură romantică i se părea ei că împărtășiseră! Trupul ei avea o voluptate dulce chiar și pe sub tricoul transpirat, iar Dieter a bătut-o pe spate cu ceea ce spera să treacă drept afecțiune.

Și nici măcar nu era un rămas-bun - erau toți trei parteneri de afaceri. Asta cel puțin era o chestiune de onoare. Și fiecare obiect pe care îl aduseseră cu ei părea să pretindă propria negociere. Mergeau ca un trio la negustori, colecționari, intermediari. Spuneau că achiziționaseră fleacurile astea remarcabile de la o familie de turci scăpătați din Londra sau, alteori, din Geneva. Nimeni nu voia să știe prea multe. Steffi avea accese de vioiciune când încerca să vrăjească proprietari de galerii cu anecdote despre cârciumile englezești, dar Bruno și Dieter o înfrânau cât puteau. Îi călca pe nervi pe amândoi. Bruno îi spunea:

— Ajunge, Steffi.

Dincolo de partea cu vânzările, Dieter trecea din când în când pe la ea pe la apartament ca să vadă ce face. El locuia tocmai în celălalt capăt al Berlinului, aproape de Charlottenburg, și i se părea că e frumos din partea lui că bate atâta drum. La ea acasă era vraiște. Și Steffi era cam vraiște în ultimul timp. Amica în al cărei butic cochet de haine lucrase nu voia s-o primească înapoi și încă încerca să se obișnuiască cu gândul că-l pierduse pe Bruno.

— Nu crezi că-i un rahat cu ochi? Nu-mi răspunde. E un rahat cu ochi.

Dieter a ascultat-o – între perioadele de apatie devenea maniacală – până când n-a mai răbdat și i-a zis:

— OK, tu fă o baie, eu o să fac curat în bucătărie, ieșim în oraș.

Și așa a început să se simtă legat de ea.

Nu te-ai fi gândit că treaba asta putea să însemne mare lucru. Cum era posibil ca una pe care o futeai din milă să fie iubita mult dorită a cuiva? Însă la sfârșitul serilor ălora, el și Steffi se culcau deseori împreună, iar tăvălelile lor se lăsau cu scântei. În astfel de momente, Steffi cea veche reînvia, gata de orice. Și plină de recunoștință față de Dieter. Adormeau încolăciți drăgăstos, iar afecțiunea lor era reală.

Achizițiile lor turcești începeau să producă ceva bani. Estimările lor se dovediseră greșite în privința multora dintre ele – amfora nu era o pradă atât de grozavă cum crezuseră, dar unele dintre monedele bizantine le-au adus încasări surprinzător de mari. Marea dezamăgire a reprezentat-o tăblița hitită. Într-un showroom de un alb glaciar din spatele bulevardului Kurfürstendamm, cu alveole luminate ca niște altare, o anticăreasă bătrână, înfășurată într-un șal de lână cu imprimeuri, a exclamat „Minunată!“ și le-a oferit cât dăduseră ei pe ea. Au mers la alți doi anticari și Steffi a reușit în final să-l convingă pe unul să urce oferta până la o mie de mărci. La New York, unde Steffi tot zicea că vrea să ajungă, asta ar însemna mai puțin de șapte sute de dolari, le-a atras ea atenția. Împărțit la trei, nu era cine știe ce.

Dar asta fusese ultima piesă pe care o aveau și, acum pe bune, se descurcaseră minunat. Bruno i-a dus să sărbătorească cu câteva sticle de Riesling bunicel la un restaurant care îi plăcea. Deja se întâlnea cu o tipă pe nume Marie, de existența căreia Steffi n-ar fi trebuit să știe încă. Din cine știe ce motiv, Bruno nu-i reproșase niciodată lui Dieter că ar fi duplicitar pentru că se culcase cu Steffi. Ce-i drept, Steffi nu era prima gagică pe care o futuseră amândoi, dar cu celelalte se întâmplase pe vremea când erau mult mai tineri și nu fusese nimic serios. Acum era ceva serios? Poate din punctul de vedere al lui Steffi. La restaurant, în timp ce Dieter închina pentru aventuri în afara legii, s-a uitat în ochii lui pe deasupra paharului. Era dată cu un ruj mai închis la culoare decât de obicei și purta o pereche de cercei ca niște brelocuri. Arăta drăguț – *era* drăguță, într-un fel comun. Și acum putea să cheltuiască mai mulți bani pentru ea.

Toți arătau mai bine. În faza asta, contrabanda îi făcea să nu-și mai încapă în piele. Dieter considera că în cărțile alea de dezvoltare personală pe care le cumpăra lumea prin America, cele despre cum să capeți încredere totală în propria persoană și să nu-ți faci niciodată griji, sfatul secret ar trebui să fie să începi să-ncalci legi. Uită-te la Bruno, chipeș și aranjat: un erou blond mestecându-și vesel friptura de vițel scumpă. Uite-l și pe el, Dieter, întotdeauna cel tăcut și prudent, ce degajat e în separeul de lux al restaurantului, unde

își expune părerile despre natura sufletului, un subiect pe care altădată nu l-ar fi adus nicicând în discuție. Până și Steffi, cea până de curând așa de distrusă și deprimată, era acum o versiune mai calmă, mai maiestuoasă a ei, uneori cam stridentă.

Dieter susținea că termenul „suflet" e o noțiune imprecisă, o metaforă nereușită, ce redă o conștiință lăuntrică reală. Asta a făcut-o pe Steffi să pufnească în râs.

— Unde te crezi, la liceu? i-a zis ea. Cui îi pasă?

Bruno râdea și el pe înfundate. Nu mai fusese de mult așa de drăguț cu Steffi.

— Dieter e foarte sufletist, a comentat el.

Steffi părea să găsească scena nemaipomenit de amuzantă.

— Uită-te la Dieter, a zis ea.

Sărbătoarea li se urcase la cap.

„Sunt înconjurat de ticăloși", își zicea Dieter. În clipa aia, fețele lor i s-au părut bizare, cu gurile răsfrânte și ochii îngustați. Și ceilalți își dădeau seama. Or fi fost ei necioplIți, dar nu erau proști.

— Tu n-o să mai faci niciodată un drum ca ăsta, a zis Bruno. Dar eu poate că da.

— Nici vorbă, i-a retezat-o Steffi. N-ai destule cunoștințe.

— Dieter visează să se revanșeze față de nobilii turci, a zis Bruno, dar nici banii nu-i displac.

Dieter nu se gândise neapărat să se revanșeze față de cineva. Cui să-i fi trimis bani? Negustorului de oale

și cratițe din Boğazkale? Guvernului? Dar era conștient că, până una-alta, ținea cu dinții de banii lui, ca și cum la un moment dat ar fi putut s-o facă.

Ceilalți au dat gata destul de repede tot ce câștigaseră. Bruno și-a risipit banii pe la dealeri de droguri mult mai scumpe decât consumase până atunci și mergea prin baruri zi și noapte ca și cum ar fi mers la slujbă. Steffi n-a ajuns la New York, a ajuns în schimb la Paris, unde presupusele splendori ale orașului au dezamăgit-o, dar s-a întors cu haine după care se dădea în vânt. Dieter nu se pricepea la modă, dar își dădea seama că arăta „*smart*" în ele (cum ziceau englezii), sigură pe sine, ageră și atrăgătoare. Încă o mai interesa Dieter. I-a trimis vederi de la Paris – „apusurile pe Sena nu sunt la fel de reușite ca acelea din Turcia" –, iar când s-a întors la Berlin, Dieter a început iar s-o viziteze acasă, unde, după discuții lungi, se băgau în pat. De fapt, partea cu patul era mai plăcută ca oricând, dacă stătea să se gândească.

— Ești îndrăgostit de ea? l-a întrebat prietenul său Ulrich.

Pe Dieter, întrebarea l-a izbit în moalele capului. În ce soi de comedie romantică își imagina amicul lui că trăia? Dieter nu se putea vedea îndrăgostindu-se de o tipă ca Steffi, deși spera că într-o bună zi cineva o s-o facă – îi dorea tot binele.

— Ne leagă o prietenie aparte, cu o doză oarecare de erotism, l-a lămurit el. Nici măcar nu ne simpatizăm prea tare. În nici un caz nu e vorba de iubire.

Ulrich era de părere că, dacă se futeau bine fără să se placă cu adevărat, probabil era vorba de iubire.

— Ha! a exclamat Dieter.

Lucrurile au mers bine până când povestea a ajuns să dureze deja prea mult. Când vremea ploioasă de primăvară a început să se încălzească, Steffi l-a informat că se apropia aniversarea începutului relației lor.

— Acum un an, în iunie, erai cu Bruno, i-a zis Dieter. Nu te gândești să sărbătorești cu el?

Lui Steffi chestia asta nu i-a picat bine și Dieter a regretat c-o spusese. A trebuit să-și ceară scuze. A trebuit să-i spună că se bucura că începuseră indiferent ce-o fi fost între ei, ceea ce era aproape adevărat.

— N-am nevoie să-mi faci favoruri, i-a retezat-o Steffi.

Dar ea credea că înșiruirea lunilor petrecute împreună însemna ceva, indiferent dacă el era sau nu dispus s-o recunoască. În stilul ei caracteristic, credea că știe ceea ce el nu știa.

— *Mein Schatz*, i-a zis Steffi.

Comoara mea.

În nici un caz nu își dorea să i se spună așa. Avea să distrugă ce era între ei doi cu falsitatea ei.

În plus, în ultima vreme era permanent pe jantă. Se angajase la un alt magazin de îmbrăcăminte, unde câștiga prea puțin pentru una ca ea. Dieter își folosise în fine banii adunați ca să-și cumpere o masă de desen nouă și să închirieze un atelier mai spațios împreună cu un alt artist grafic, iar în momentul respectiv începuse

să primească mai multe proiecte de lucru, proiecte bune. Programul prelungit îl făcea să fie irascibil cu Steffi. Mă rog, ceva îl făcea. Putea să discute și despre altceva decât despre emisiuni TV tâmpite? Putea să nu-și mai lase pantofii plini de noroi pe covorul lui? Putea să înceteze cu fumatul în pat? Putea, dar nu-i făcea plăcere.

Și totuși, Steffi își dorea să aibă parte în continuare de nefericirea asta. Își dorea să-l vadă mai des, să-i cunoască toți prietenii. Ulrich a zis:

— Ce să zic, e plină de viață.

Ulrich trăia cu o femeie care avea un băiețel de trei ani, iar Steffi juca leapșa cu cel mic dintr-un capăt în altul al sufrageriei. Era drăguț din partea ei și așa, încinsă de alergătură, chiar părea frumușică.

— O s-o ia de nevastă, pun pariu, i-a zis Steffi în seara aia, când s-au întors acasă la Dieter. Oamenii fac chestia asta, să știi.

— Eu n-am auzit așa ceva.

Dieter avusese întru câtva grijă ca ea să nu-și facă speranțe deșarte.

A părut ofensată (avea și dreptul), dar în clipa următoare expresia i s-a schimbat într-una șireată și sfidătoare și s-a lipit de el într-o îmbrățișare lungă, unduitoare. Dieter a înțeles că excitația lui avea să fie folosită drept argument în favoarea spuselor ei, dar tot se simțea ațâțat. Pur și simplu așa stăteau lucrurile. Abia după aceea i-a trecut prin cap că era în stare să rămână însărcinată dinadins.

Iar o săptămână mai târziu era în oraș cu Bruno, care arăta deja ca naiba și nu avea nimic bun de spus despre Steffi, și au ajuns la concluzia că trebuiau neapărat să meargă să mănânce la un restaurant turcesc. Bruno găsise unul în Neukölin, în sectorul american, un locșor întunecat, rustic, cu afișe cu Bosforul la apus. Erau singurii nemți din local și înfulecau cu poftă niște chebapuri delicioase, când au intrat două blonde drăguțe. Lângă ei era o masă cu adolescenți gălăgioși, dar Bruno le auzea pe cele două discutând pe tema meniului.

— Adana e numele unui oraș, le-a zis el, aplecându-se spre masa lor. Amestecul din chebap e nițel mai picant aici.

A pronunțat „Adana" corect, cu accent pe prima silabă. Apoi a adăugat:

— E un oraș interesant.

Începuse să se învioreze din pricina fetelor.

Și ce grozave s-au dovedit a fi! Amândouă erau profesoare - aveau copii turci în clasă - și cu siguranță reprezentau un mare progres, ca frumusețe și sofisticare, față de toate profesoarele pe care le avusese Dieter la viața lui. Gisela, cea mai slabă, era profesoară de arte și îi punea lui Dieter niște întrebări foarte bune legate de meseria lui, iar cea înaltă, Birgit, era schioare și în mod limpede îl simpatiza tot pe Dieter. O astfel de chestie (două gagici) nu i se mai întâmplase de mult și probabil că avea de-a face cu faptul că Bruno arăta așa

de rău în ultimul timp. Dieter s-a trezit că devine exuberant și nu se mai oprea din trăncănit: o ținea langa cu viziunea musulmanilor asupra sufletului – era evidentă din modul în care erau construite moscheile.

— Se pricep la geometrie, a zis Gisela.

Și așa a ales-o pe Gisela, ceea ce s-a dovedit a fi una dintre cele mai inteligente chestii pe care le-a făcut vreodată.

Steffi n-a primit bine vestea. O vreme s-a întâlnit cu amândouă în paralel, ca să nu se pripească, dar n-a trecut mult și a ajuns să nu mai suporte gândul la încă o noapte cu Steffi. Când a aflat, ea și-a ieșit din minți. Avea fața crispată într-o expresie care părea a fi ură pură.

— Scârbă. Știi cât ești de scârbă? i-a aruncat Steffi. Culegi tot ce-ți pică în mână și o întinzi.

— Ce-am cules?

Întrebarea a făcut-o să urle ca scoasă din minți.

— Nu însemn nimic pentru tine. Nu puteai să n-o spui, așa-i?

— Steffi, i-a zis el pe un ton mai mult sau mai puțin blând.

Nu-și amintea de ce se încurcase cu ea, dar acum voia să se arate mărinimos, ca și cum Gisela ar fi asistat la scenă.

— Ar trebui s-o sun pe noua ta gagică și s-o avertizez în privința ta, i-a zis Steffi.

Ce voia de la el? Își închipuia că el putea să retracteze ce-i spusese? Era cu adevărat îndrăgostit, pentru

prima oară în viață, dar se gândea că, dacă Gisela avea să-i dea vreodată papucii, ar fi plecat fără să comenteze. Unde aveau s-o ducă toată lăcomia și furia, toată rapacitatea asta? Steffi repeta și insista. Toată larma ei inutilă îi împietri inima.

Steffi n-a sunat-o pe Gisela (nu că i-ar fi știut numele de familie, dar ar fi putut să-l afle), iar lui Dieter i-a telefonat o singură dată, ca să-i ceară să-i înapoieze o perie de păr pe care o uitase la el. Dieter a găsit-o după chiuvetă și i-a dus-o în celălalt capăt al orașului. Steffi stătea în prag, cu mâna întinsă după perie.

— Era și timpul, i-a zis ea.

Când Dieter i-a zis să aibă grijă de ea, Steffi i-a întors-o:

— Ce-ți pasă ție?

După aceea, el s-a gândit cât de călită și de musculoasă arăta. A început să-l bată gândul să-i dea ceva drept dovadă că o prețuise, deși nu fusese niciodată cazul. Nu bani, firește, dar poate niște obligațiuni. Nu, era prea aiurea și prea casnic. O bijuterie? I-ar fi iscat idei greșite. Poate ceva legat de Turcia? A început să caute prin magazinele din cartierele cu populație turcă. A găsit șaluri de mătase, dar nu dintre cele pe care le-ar fi purtat Steffi. A găsit ibrice de cafea din alamă și seturi de ceai cu cești din sticlă cu bordură aurită. Ei îi plăcuse la nebunie ceaiul de măr cu care negustorii de covoare își tratau clienții și Dieter a văzut cutii întregi, frunze, pliculețe, granule instant,

cu etichete cu mere roșii și verzi, viu colorate. A ieșit dintr-un magazin cu paisprezece cutii de toate soiurile, tot ce aveau, și i le-a trimis imediat lui Steffi prin poștă. „Savurează-le. Dieter."

N-a primit nici un răspuns. Se mutase oare? Din câte știa el, nu. Se simțise ofensată? Poate că nu era cine știe ce cadou, dar cu siguranță nu își propusese s-o jignească. Voia să primească mulțumiri, fusese un gest ticălos din partea lui? Se simțea penibil și meschin și în nici un caz nu i-a mărturisit ceva vreodată Giselei.

Nu prea discuta cu ea despre femeile cu care fusese înainte. Totul începea să fie așa de promițător între ei, că nu era cazul să-i povestească chiar totul. Însă uneori Gisela îl întreba de ce rămăsese așa de mult cu Steffi. N-a fost chiar așa de mult, o lămurea el, n-a fost chiar așa de rău, ce lipsea din relația lor nu părea nemaipomenit de important. Pe chipul Giselei se așternea o expresie nedumerită. (Dacă dragostea nu era importantă, atunci ce era?) Nu-l presa niciodată – avea o fire minunată, calmă. Până la sfârșitul vieții a considerat-o marele lui noroc. Și în adâncul inimii era convins că, dacă ea n-ar fi intrat în restaurantul ăla, erau șanse mari să fi rămas cu Steffi pentru totdeauna. Și nu i-ar fi fost bine. Începuse o existență onestă, dar lucrurile ar fi putut să stea și altfel. Sinceritatea nu-i era la îndemână, ca altora. Biata Gisela habar n-avea.

Gisela a avut încredere în el – mai mult sau mai puțin – încă din prima clipă și nu era neapărat o credulă:

propriul trecut era populat cu niște figuri sumbre și nepăsătoare. O dată, când ieșiseră la un pahar cu niște prietene de-ale ei din școală, Dieter a pomenit ceva legat de faptul că la un moment dat fusese mare contrabandist și și-a dat seama că toată lumea a luat-o ca pe o glumă. Chiar și atunci când a întărit cu un „Zău", toți au râs. Gisela știuse dintotdeauna că era cazul să-l creadă - în general n-o prea mai șoca nimic din firea umană -, dar obișnuia să-i spună:

— Știi că, dacă o țineai așa, până la urmă ai fi fost prins.

— Cine să mă fi prins? îi răspundea el. Cine și-ar fi bătut capul?

— Cineva, insista ea.

Și uneori Dieter avea vise legate de treaba asta - o închisoare care era de fapt un tunel cu ziduri acoperite de mâzgă, o cărare pe care nu se mai putea întoarce și o femeie care îl striga din altă încăpere.

Dieter trecuse de cincizeci de ani când a vizitat pentru prima oară America. Un client îl angajase să proiecteze sigla și firma luminoasă pentru un hotel care urma să se construiască și s-a considerat că ar trebui să vadă amplasamentul cu ochii lui. Ce talmeș-balmeș era New Yorkul la prima vedere. Nu ridica nimeni grămezile alea de gunoi? I s-a spus că orașul evoluase mult. Dar Midtown nu era totuși un cartier scump? A ajuns acolo în iulie și străzile duhneau a chestii încinse și intrate în putrefacție.

S-a întrebat dacă Kiki, americanca, rămăsese în tot timpul ăsta în Turcia sau de-acum se întorsese la New York. La fermă nu mai era – cel puțin așa credea Dieter. Dacă avea s-o întâlnească vreodată, o să-i arate fotografiile copiilor lui. Max studia istoria, Silke se visa dansatoare. În fotografii arătau plini de viață, cu ochi strălucitori, fulare mototolite și chipuri sincere. Și Gisela arăta minunat – mai matură, mai ascuțită la față, iar acum cu părul rubiniu, o schimbare pe care o adoptase în semn de sfidare. Când îi căzuse părul de la chimioterapie și îi crescuse la loc în smocuri, se vopsise în castaniu-roșcat. Acum avea părul mai lung, o aureolă de puf neregulat, tot vineție.

Gisela fusese în tinerețe la New York și îi spusese:

— Acolo se acceptă orice. Dacă umbli pe stradă în pielea goală, n-o să te bage nimeni în seamă.

— Tu ai făcut așa ceva?

— Nu chiar, îl liniștise ea.

Bruno îi spusese că newyorkezii dau niște petreceri spectaculoase. Bruno arăta mai distrus ca oricând, deși probabil că avea să trăiască mai mult decât Gisela. Primise o a doua șansă după căderea Zidului: erau baruri unde nu-l știa nimeni și un aflux de străini care nu aveau motiv să-i poarte pică.

— Până și mizeria e sexy la New York, i-a zis el lui Dieter.

Dieter nu era într-o stare care să poată fi numită chef de petrecere. Ezitase mult s-o lase singură pe

Gisela, în ciuda insistențelor ei că se simte bine și nu are nevoie să fie îngrijită. Îi ducea dorul de fiecare dată când lua masa singur și îi telefona prea des. Și detesta orele pe care trebuia să le petreacă cu clienții, care erau prea americani și se dădeau mari într-un mod prea infantil. Arșița verii îl dobora de fiecare dată când ieșea. În ziua lui liberă a avut intuiția să se adăpostească într-un muzeu, așteptând ca arta, orice fel de artă, să-l ajute cu idei. Climatizarea era foarte bună la americani.

Momentul lui preferat a fost când a urcat scara maiestuoasă până la primul etaj al Muzeului Metropolitan de Artă. Îi plăceau spațiile splendide ale vechilor săli de expoziție. Nu că ăștia de aici ar avea habar ce înseamnă vechi, dacă te luai după fervoarea cu care aruncau în aer clădiri ca să le reconstruiască mai înalte. Cum reușeau oamenii din orașul ăsta să știe ce era cu ei, când erau bombardați cu atâtea chestii deodată? Nu era de mirare că odinioară Kiki îi mărturisise că îi plăcea liniștea din Turcia. Dieter era de părere că sigla pe care o proiecta pentru hotel trebuia de fapt să arate densă, agitată, surescitată.

Galeriile de artă antică din Orientul Apropiat adăposteau o vitrină în care erau expuse, foarte la îndemână, scrieri și alfabete. Lingouri de argint cu hieroglife în relief, sigilii cilindrice din cuarțit pentru inscripționarea literelor. Exista chiar și o tăbliță cuneiformă, ce data de prin secolul al XIV-lea sau al XIII-lea î.Hr. și semăna foarte mult cu cea pentru care se tocmiseră ei atât de

stângaci în Turcia. Primele trei rânduri de semne de sus aveau o linie dedesubt, la fel ca a lor, și plăcuța avea până și un colț rotunjit ca o pârtie de schi. Poate chiar *era* tăblița lor. Reprezenta consemnarea unui litigiu – cineva reușise s-o descifreze. „REGATUL HITIT DE MIJLOC, ORIGINE ANATOLIA CENTRALĂ, ACHIZIȚIONATĂ 1985." Să fi fost totuși a lor? Cu cât se uita mai atent la ea, cu atât devenea mai convins.

Muzeele nu erau întotdeauna foarte atente de la cine cumpărau. Nu avusese ocazia să încaseze suma pentru care se vânduse tăblița – dar se simțea mândru s-o vadă. Voia să-i spună lui Steffi, cea care se tocmise pentru ea, care renunțase la medalionul ei de aur de dragul său. (Nu că ar fi știut unde era Steffi.) „Hei, până la urmă se vede treaba că a fost o piesă valoroasă", i-ar zice el. I-ar păsa oare? Ce lucruri aveau însemnătate? Uită-te la toate sfărâmăturile astea etichetate. Totul pălea, se năruia, se transforma în praf – se afla într-un muzeu de praf imaculat – și nimic nu dispărea cu adevărat. Gândul ăsta nici măcar nu era de natură să-l consoleze, dar îi părea clar ca bună ziua.

De la o clipă la alta, tăblița îi devenea tot mai familiară și, totodată, mai frumoasă ca obiect. Se simțea foarte atașat de toate aceste cioburi, mărgele și pocale expuse, de toate aceste relicve și vestigii. Ce mărturii înduioșătoare ale strădaniei omenești erau toate! Tăblița cu crestăturile ei atente, care consemnau cine știe ce litigiu meschin. Cât de fragile erau.

Îi părea rău că nu putea s-o atingă, să descuie vitrina și să simtă sub buricele degetelor semnele incrustate

în lut. I-a venit în minte Kiki din momentul când i-au arătat prima oară una dintre amfore – ce teamă îi era până și să-și treacă mâna peste suprafața ei, ce respectuoasă era față de vechimea ei. Dacă trăia în New York, ceea ce nu era deloc exclus, probabil că venea aici – după atâția ani petrecuți în Turcia, galeriile astea cu siguranță o atrăgeau. Poate că se uitase de multe ori la tăbliță și o admirase – era genul de obiect pe care o femeie ca ea l-ar fi admirat, era cu adevărat nemaipomenită –, fără să aibă habar că Dieter avusese ceva de-a face cu ea. De unde să fi știut? Gândul acesta îl făcea să se simtă modest într-un fel care îl umplea de bucurie.

7

Monika era uluită de efectele pe care le avusese uraganul Sandy asupra New Yorkului. Până și urletul vântului era nemaipomenit pentru ea. Prietenii din Europa îi trimiteau e-mailuri îngrijorate (oricum credeau că New Yorkul e o zonă calamitată). Monika făcea mișto de mesajele lor.

— Credeau că înot la metrou, i-a zis ea lui Lynnette. Pe de altă parte, a fost cât pe ce să fiu nevoită să dau singură la o parte un copac din fața blocului. A durat o săptămână până au venit să-l ridice.

— Eu le-aș fi zis vreo două ălora de la primărie dacă m-ar fi ținut atât cu copacul în drum, i-a răspuns Lynnette. Și aș fi trimis și televiziunile pe capul lor.

De câțiva ani, Monika mergea să-și aranjeze sprâncenele la Lynnette. Epilatul cu ceară și pensatul durau mai mult decât în mod obișnuit, dar ea se înnebunea după personalitatea lui Lynnette. Aceasta avea o tolbă de povești – despre iubiți, despre șefi, despre trecători

oarecare –, iar morala tuturor acestor povești era că nimeni nu se punea cu ea. „Tre' să-i pui la respect", zicea. Deși ea nu era așa, Monika pleca de fiecare dată de la salon cu sentimentul revigorant că în realitate era exact la fel.

Azi, Lynnette turuia despre o anumită categorie de oameni care se așteptau să le fie recunoscute meritele, deși nu făcuseră nimic ieșit din comun.

— Se cred sfinți. Și pe toți ceilalți ne consideră vai de mama noastră.

Asta, se vede treaba, era un apropo la femeia care umbla cu fostul iubit al lui Lynnette și care acum îl vizita săptămânal la un „așezământ".

— Ca și cum ar trebui să capete o medalie pe chestia asta.

Monika știa că așezământul respectiv era de fapt pușcăria. Cu trei săptămâni în urmă, Lynnette rostise aproape imperceptibil cuvântul „Rikers" când trebuise să explice o istorioară în care se implicase prea tare. Se întâmpla frecvent ca oamenii să-i împărtășească lucruri Monikăi. De-acum trecuse de treizeci de ani și dădea impresia (chiar și cu niște sprâncene splendide) unei persoane demne de încredere, așa cum de fapt și era.

Ținea ochii închiși în timp ce Lynnette, cu dexteritatea unei profesioniste, netezea ceara. Una dintre celelalte cliente spusese că Lynnette era o maestră, o exagerare la care Monika nu subscrisese niciodată, dat fiind că în viața profesională era istoric de artă. Acum lucra cu jumătate de normă la Metropolitan și fusese

cât pe ce să reușească să-i explice lui Lynnette cu ce anume se ocupa: cercetarea provenienței, ceea ce însemna să stabilești care dintre obiectele din colecția muzeului fuseseră furate. Era supracalificată, dat fiind că limba ei maternă era germana, iar obiectele de artă de investigarea cărora răspundea fuseseră mutate de colo colo în perioada nazistă. Sarcina ei era să descopere și să citească liste de bunuri confiscate, să studieze cu atenție vânzările intermediarilor, să identifice traseele contrabandiștilor.

— Ești un soi de polițai? a întrebat-o Lynnette.

— Noi nu trimitem oameni la pușcărie. În marea lor majoritate, infractorii sunt morți.

— Și-atunci, de ce te mai chinui?

— Pentru dreptate, a lămurit-o Monika. Plus că nu dă bine ca un muzeu să dețină bunuri furate.

— Mie nu mi se pare o chestie așa de nasoală, i-a zis Lynnette.

În studenție, Monika fusese convinsă că majoritatea muzeelor europene erau pline cu artefacte antice luate cu japca în ultimele secole de puterile coloniale de la țări lipsite de șansă. Celor mai mulți nu li se părea o chestie nasoală. Însă obiectele pe care le investiga acum fuseseră confiscate de la colecționari evrei, de la familii de evrei, de la negustori de artă evrei, fuseseră oferite în disperare de cauză, abandonate pe parcursul refugierii sau furate din casele celor deportați. Erau pătate cu sânge.

— Dacă cineva ți-ar fura jacheta aia de piele drăguță, a încercat s-o lămurească Monika, n-ai vrea să-ți fie înapoiată?

— Vai de tâmpitul care ar încerca să-mi șterpelească geaca, i-a replicat Lynnette.

Seara, ajunsă acasă, Monika i-a reprodus soțului ei conversația. El se dădea în vânt după asemenea schimburi de replici și de la o vreme dădea semne că discuțiile cu ea îl plictiseau. Nu s-a străduit foarte tare s-o imite pe Lynnette – Monika trăia în New York de pe vremea facultății, iar accentul ei german era sesizabil numai la cuvintele care conțineau *th*, dar dacă s-ar fi aventurat să redea intonația lui Lynnette, ar fi sunat ca un comediant rasist.

Bărbatu-său putea să imite pe oricine. Era artist vizual, nu actor, dar avea o precizie satirică extrem de caraghioasă. La începutul relației lor, stilul lui de a glumi îi provoca accese de râs necontrolat. Nu fusese educată într-o manieră rigidă, dar, oricum, America i se păruse mult mai destinsă decât Berlinul copilăriei sale. Îi scria maică-sii: „Aici toată lumea e mai tânără".

Acum, Julian, soțul ei, a comentat:

— Cineva ar trebui să-i fure geaca, să se învețe minte.

— Ce chestie răutăcioasă. De ce zici asta?

— Pur și simplu m-am săturat de toți inșii care-și închipuie că pe ei nu-i poate atinge nimic. Știi, uneori și tu faci la fel când e vorba de slujba ta.

De la o vreme făcea chestia asta: îi sărea țandăra din te miri ce. Acum șapte luni, galeria lui renunțase să-l mai reprezinte, ceea ce era normal să-l supere, dar avusese parte de o mulțime de suișuri și coborâșuri în viață. În plus, nimic din toate astea nu se întâmplase din vina Monikăi. *Au contraire*, era tovarășa lui de nădejde: el preda undeva pe un salariu de suplinitor și trăiau amândoi din salariul ei.

S-a gândit că e foarte puțin probabil să aibă o aventură, de vreme ce era irascibil așa, pe față. Credea că bărbații care călcau strâmb ar avea mai degrabă tendința să se arate mai afabili și mai simpatici acasă, poate chiar veseli. Pe de altă parte el se purta ca și cum ar fi adunat dovezi împotriva ei, așa că era posibil să se pregătească, să își treacă pe răboj pretextele.

Astea erau doar niște presupuneri, totuși ceva de rău augur se petrecea. Pe la începutul relației lor se despărțiseră și se împăcaseră de câteva ori, așa că îl știa bine. Unele rupturi fuseseră fulgerătoare și de scurtă durată, dar ultima fusese cât pe ce să le pună capac. Julian încă era furios pe ea din pricina anumitor lucruri.

În ultima vreme, peste furia aceea se suprapuneau și ciuda și mâhnirea pricinuite de pierderea galeriei. Uneori îl admira foarte mult - pentru talentul lui, disciplina în muncă, încăpățânarea de a nu face concesii de dragul tendințelor din lumea artei -, dar acum nu era cazul.

Iar slujba ei n-o transformase într-o prințesă răsfățată - ce tot vorbea el acolo? Crescuse într-o sărăcie

lucie, cu o mamă singură și cam țicnită. Nu lua nimic ca pe ceva cuvenit de la sine. Sau aproape nimic. Bărbatu-său știa asta.

— Nu fi urâcios, i-a zis ea.

Lynnette s-ar fi priceput să-l repeadă mai aspru. Însă răspunsul lui a surprins-o.

— Nu asta mi-am propus, i-a zis el. Chiar deloc. Unde mai pui că a zis-o și pe un ton blând.

Trei săptămâni mai târziu, când a revăzut-o pe Lynnette, lucrurile începuseră să meargă mult mai bine cu Julian. S-a trezit că se laudă:

— Știi ce-a făcut? Mi-a amenajat un birou într-un colț al dormitorului. Un birou încastrat.

Ce-i drept, era un tâmplar destul de priceput, dar rareori se întâmpla să vrea să-și bată capul cu un proiect practic.

— Odată am avut un gagiu care construia chestii, i-a zis Lynnette.

Se referea la cel de dinaintea ultimului – îi plăcea să aducă vorba despre el.

— Isaiah mi-a construit o etajeră. O mai am și acum în bucătărie. E foarte trainică.

Monika s-a gândit că orice tâmpit putea construi o etajeră, dar nici nu-i trecea prin minte s-o spună tare. Până și Lynnette avea o inimă, iar Isaiah părea să fi fost cel care i-o frânsese.

— Și într-un an, de ziua lui Claude, a făcut un suport special pentru tort, cât mine de înalt.

Claude, frate-său, era singura altă persoană despre care Lynnette vorbea cu dragoste și fără răutăți. Îi spusese lui Lynnette că, de îndată ce o să înceapă să facă bani (ceea ce deocamdată nu se întâmpla), avea să-i deschidă un salon pentru sprâncene numai al ei.

— N-o să-mi trebuiască miliarde sau ceva de genul ăsta, îi zicea Lynnette. Numai avansul și chiria pe câteva luni. Nu e imposibil.

— O să vin la tine, i-a zis Monika. Bineînțeles.

Salonul unde trudea acum Lynnette la sprâncenele unor oameni ca Monika era o chestie mare, situată în East Fifties, unde puteai să scapi de părul nedorit de pe orice parte a corpului în camere foarte discrete sau să fii machiată cu multă pricepere pentru ocazii speciale. Înăuntru mirosea a parfum, chimicale și ceară topită și locul era amenajat cu mese de un alb aseptic și boluri de sticlă în care pluteau petale.

— Muzica ar fi mai bună, a zis Lynnette.

Aici puneau balade rock în surdină.

— Și l-aș decora în verde, într-o nuanță de *chartreuse*, dar nu țipătoare. Culoarea verde e odihnitoare.

Monika avea alte opinii despre culori, dar o impresiona faptul că Lynnette se gândise atât de departe. Nu ți-ai fi închipuit-o în veci ca pe cineva care nutrea vise. La vârsta ei, Monika ce-și dorea? Numai pe Julian. Sex, sex și iar sex, iubire, iubire și iar iubire. Rămăsese în State de dragul lui. Toată lumea considera Berlinul reunificat o chestie nemaipomenit de șic, iar unele zone chiar erau - ce mai rămăsese din ruinele din Est,

cu chiriașii lor clandestini, cluburile și nenumăratele graffiti de acolo. Dar ar fi fost Julian dispus să se mute vreodată în Berlin? Nici o șansă. Berlinul îi cam dădea fiori. El credea în New York.

— Are convingeri puternice, i-a zis maică-sa când l-a cunoscut, la prima ei vizită. Așa că fă-l să creadă că îl asculți, dar nu te lua după el.

De multe ori, maică-sa era plină de sfaturi circumspecte, deși propriul trecut jalnic nu constituia cine știe ce recomandare. Mama Monikăi se considera ineficient de autoritară: o femeie care încercase să pună piciorul în prag cu un șir întreg de bărbați care pur și simplu nu dăduseră doi bani pe pretențiile ei. Majoritatea se purtaseră destul de drăguț cu Monika când era mică și până și taică-său (despre care nimeni nu știa sigur dacă era cu adevărat taică-său) îi aducea cadouri când își făcea apariția, o dată la câțiva ani. Bruno (cu siguranță nu-i spusese niciodată *Papa* sau *Vati*) era un fost iubit care se împăcase cu maică-sa și avuseseră o scurtă relație cu vreo treizeci și ceva de ani în urmă. Băutura îl îmbătrânise încă de pe vremea aia, scofâlcindu-i chipul și transformându-i ochii în niște fante, dar nu era un tip rău. „Steffi, Steffi", îi plăcea lui să-i spună maică-sii, „măcar trăim". Puțin cam sentimental, dar i se potrivea.

Celălalt lucru pe care maică-sa îl spusese din capul locului despre Julian fusese:

— Se iubește pe sine.

— Asta poate fi o chestie bună, îi replicase Monika. Nu ca noi. Nu ca nemții.

Se scriseseră biblioteci întregi despre modurile în care nemții purtau povara rușinoasă a trecutului lor. Putea fi complicat să descoperi ce făcuseră nu știu ce bunici în perioada nazistă, dar nu era oare adevărat că în fiecare familie exista pe undeva un infractor? Un văr. Un simpatizant de demult. O altă latură a personalității.

Americanii își permiteau surprinzător de ușor s-o chestioneze pe Monika exact despre lucrurile astea și, într-adevăr, exista un frate de-al unuia dintre bunici despre care auzise niște lucruri teribile. Julian o întrebase de la bun început (avea motivele lui), dar din momentul acela a început să-l deranjeze când auzea cum subiectul e adus constant în discuție de alții. În momentele acelea amuțea. Ca și cum era mai bine să nu dezgropi trecutul.

Nu că ar fi fost un tip tăcut din fire. În anii de școală fusese instruit să-și apere cu temeritate arta (instalații care necesitau spații enorme) și se descurcase bine și cu femeile, fiindcă nu-și punea problema să aibă rețineri. La început, Monikăi îi plăcuse siguranța aia impulsivă a lui.

În perioada de speranțe năruite pe care o traversa acum, Julian nu prea mai vorbea. Tendința lui de a marșa cu orice risc, de a prelua cu forța controlul, îmbrăca forma îmbunătățirii apartamentului lor, o

devălmășie de camere situată în Brooklyn (într-un cvartal din Bushwick cu utilitate mixtă, comercială și rezidențială), care devenea mult mai ergonomic grație soluțiilor lui improvizate, a spațiilor de depozitare pitite pe te miri unde și a stivelor de cutii din lemn. În același timp desena foarte mult, îi veneau niște idei noi care păreau să-l încânte grozav de tare. În realitate, Monika nu era o mare iubitoare a artei pe care o practica el, deși ea așa susținea. Și poate că într-o zi chiar avea să devină. Julian era iubirea vieții ei, cu toate mizeriile pe care i le făcea. Chiar credea asta.

Cu un an și jumătate în urmă, în iarnă, îl părăsise. Și-o făcuse cu mâna lui (după părerea ei) după săptămâni întregi de atitudine disprețuitoare și certuri aprige de la bani, așa că ea fugise cu un proprietar de galerie care era prea bătrân și n-avea nici o intenție serioasă în ceea ce-o privea. O dusese o săptămână în Saint-Barthélemy. Monika nu mai fusese în Caraibi, iar tropicele iarna o uluiseră cu adevărat, dar înainte ca sejurul să se fi sfârșit, nu-l voia decât pe Julian. A trebuit să facă eforturi imense ca să-l recucerească – păreri de rău, frământări, promisiuni, toate veritabile – și întreaga poveste durase până în primăvară. O perioadă cumplită. Însă odată armistițiul încheiat, împăcarea a fost plină de bucurie și de o parte, și de alta – și excitantă.

Galeristului, pe care îl chema Richard, nu-i picase bine. Monika plecase mult prea devreme pentru gustul

lui şi, ori de câte ori se întâlneau întâmplător, îi venea greu să fie politicos cu ea şi era de-a dreptul necioplit cu Julian. În timpul săptămânii aceleia în Caraibi, Monika îi împărtăşise anumite opinii despre Julian pe care acum le regreta. Julian, cum îi era felul, a fost iremediabil convins că bursele, invitaţiile la expoziţii de grup şi vânzările către colecţionari îl ocoleau din pricină că Richard i-o copsese cumva. Şi, pe undeva, era posibil să aibă oarecare dreptate.

Monika ar fi făcut orice să-l îndepărteze pe Richard din calea lor. Ar fi fost în stare să uneltească, să mituiască sau să se culce din nou cu el, dar nu credea că în faza asta ar fi rezolvat lucrurile aşa.

A întrebat-o pe Lynnette:

— Când ai făcut o prostie, până la urmă încerci să te revanşezi? Când ai făcut-o de oaie, cum ar veni.

Lynnette i-a zis:

— Dacă-ţi închipui cumva că le buşesc vreodată oamenilor sprâncenele, să ştii că n-o fac. Doar n-ai insinua aşa ceva, nu?

— Nu! Nici vorbă. Mă gândeam mai degrabă la un prieten pe care l-am jignit.

— Frate-meu s-a dus şi mi-a cumpărat altă pereche de ochelari de soare când a călcat din greşeală pe ai mei. A fost drăguţ din partea lui, nu?

— Nemaipomenit.

— Îi era teamă c-o să-l omor, a adăugat Lynnette.

Julian, care în mod evident încerca să scape de depresie făcându-şi de lucru prin casă, se apucase să

construiască un bufet complicat, iar Monika îl respecta pentru asta. Îndura umilința refuzurilor și se căznea să nu stea pur și simplu cu brațele încrucișate și să sufere. Acum petreceau seri plăcute împreună: ședeau pe canapea, beau bere și el îi explica cu lux de amănunte noua instalație pe care o proiecta pentru o școală, asta dacă avea să i-o ceară vreo școală, ceva cu mesteceni și sârmă ghimpată, care nu suna neapărat rău.

La șapte dimineața, pe când se pregătea să iasă din duș și Julian încă mai dormea, i-a sunat telefonul. Ce tâmpit suna la ora aia? O voce de bărbat, care vorbea germană - era Bruno, tocmai el, dintre toți oamenii din lume. Era bine, mersi de întrebare, dar mama ei nu se simțea prea grozav. Era în spital. Un infarct.

— N-ar fi rău dacă ai veni acasă, a sfătuit-o el.

Monika a vrut să vorbească cu ea - de ce discuta cu Bruno, pata asta cherchelită de om, și nu cu maică-sa? Mama ei dormea, a lămurit-o el, și era încă un pic prea slăbită ca să poată vorbi.

— Eu aș zice să vii acum, i-a spus el.

— Nu e chiar *așa* de bătrână, i se văita Monika lui Julian.

El o ținea în brațe și o bătea încetișor pe spate.

— Plecăm imediat, i-a zis.

O mai însoțise o singură dată în Germania și se simțise groaznic: toate conversațiile alea care trebuiau întrerupte și reluate în engleză, toată arta aia, care i se părea prea cerebrală sau prea stilizată sau prea nu știu

cum. Nu-şi dorise niciodată cu adevărat să meargă acolo. Iar mama Monikăi îi făcuse zile fripte. Mama Monikăi nu şi-ar fi dorit să-l ştie la căpătâiul ei.

— Tu ai ore la şcoală, i-a zis Monika.

— Cui îi pasă? a protestat el.

Avea să trimită după el dacă lucrurile stăteau cu adevărat prost, l-a asigurat ea, dar nu credea că stau chiar aşa de prost. El s-a simţit jignit – chipul lui a căpătat o expresie împietrită –, dar i-a zis:

— OK, tu decizi.

Şi s-a ridicat să-i facă o cafea, în timp ce ea încerca să sune la companiile aeriene ca să obţină un tarif special pe motiv de boală în familie. Tonul ei era unul profesional cu accente isterice, dar pe urmă, când trebuia să le spună numele maică-sii, vocea i se frângea.

Timp de mai bine de şapte ore, cât a durat zborul, s-a gândit la maică-sa. Când era mică, Monika o însoţea în fiecare zi la magazinul de rochii pe care aceasta îl administra şi se juca în linişte în camera din spate. Maică-sa era foarte tăioasă cu ea când nu era nimeni prin preajmă şi devenea întotdeauna veselă de faţă cu alţii. O dată, când avea nouă ani, a dispărut timp de două zile şi a lăsat-o singură. Pe Monika a dus-o mintea să bată la uşa unui vecin. Era o familie numeroasă, cu copii mai mari, şi n-a păţit nimic. Nimeni nu-şi dorea o mamă care se ducea aşa la vale, iar în adolescenţă Monika fugise de două ori de acasă cu câte un băiat, dar nu pentru mult timp. Oricât s-ar fi

străduit, nu era de ajuns, dar maică-sa făcuse tot ce putea. La telefon încă îi mai spunea *Mausi*, șoricuț. Și avusese întotdeauna micile ei momente de prosteală festivă – dansau în cerc în bucătărie după ce telefona un anumit bărbat. Amintirea asta a făcut-o să-i dea lacrimile în avion.

Monika își dădea seama că punea tot răul înainte, că plănuia cum să se poarte când avea să ajungă la spital. Întâmplarea a făcut ca, atunci când a intrat în rezervă, maică-sa să fie trează, cu capul sprijinit de perne și încercând să-i explice ceva unei femei care s-a dovedit a fi prietena ei Elke.

— Dumnezeule! a chițăit maică-sa când a recunoscut-o. E clar că sunt pe moarte dacă ai bătut atâta amar de drum.

Apoi i-a zâmbit cu toți dinții. Se întindea s-o strângă în brațe.

— Nu arăți așa de rău pe cât mi-am închipuit, i-a zis Monika.

— Mama ta se recuperează frumos, a lămurit-o Elke.

Era o ușurare imensă. Monika a simțit cum toată bucuria aia, norocul nesperat, o ia de cap.

— Îți dau calmante? s-a interesat ea. Ceva bun, sper. Pot face cumva să preîntâmpine o recidivă?

— Trebuie să mă las de fumat, i-a zis maică-sa. M-am mai lăsat și altădată. M-am lăsat de o sută de ori.

— Trebuie s-o ia mai ușor, a lămurit-o Elke. Ceea ce nu-i stă în fire.

Maică-sa arăta neîngrijită și resemnată. Își vopsea părul într-o nuanță nesuferită de blond-cenușiu, dar la rădăcini i se vedea culoarea naturală. Avea umerii rotunjiți și era trupeșă, dar, cumva, tot slabă.

— Cât stai? a întrebat-o ea.

Bruno nu se zărea pe nicăieri. Se făcuse nevăzut după ce-i convocase pe ceilalți. Elke a rămas până după prânz, iar după cină a venit altă prietenă veche, Christa. Între conversații, maică-sa a dormit.

Monika ședea lângă pat, ascultând fără să vrea știrile la televizorul pe care îl deschisese cealaltă pacientă și cercetând chipul adormit al maică-sii, izolat în propria lume. Stătuse de vorbă cu doctorița, o femeie de vârsta ei, care era foarte încântată de felul în care maică-sa răspunsese la tratament. Ieșise cu bine la liman, cum le plăcea americanilor să spună. Doctorița nu folosise chiar sintagma respectivă, dar Monika se gândea la limanul acela – țărmul, refugiul din calea pericolului care pândea permanent.

La telefon a fost nevoită să-i explice lui Julian că spitalele germane nu te dădeau afară după câteva zile, cum făceau cele din America, și că trebuia să mai rămână ca s-o instaleze pe maică-sa acasă.

— Maică-mea nu vorbește decât despre Bruno, ca și cum ar fi salvat-o cu mâna lui făcându-și în sfârșit apariția.

— Transmite-i mamei tale dragostea mea, i-a zis el.

Maică-sa nu fusese niciodată amabilă cu Julian. Nu-i iertase Monikăi faptul că se mutase în State și îi spunea întruna cât de ieftin și cosmopolit era Berlinul prin comparație – unde mai pui că bărbații erau mai bine-crescuți. Era antiamericană și când venea vorba de politică, în parte din cauza resentimentelor pe care i le stârnea căsătoria lor.

— Și să nu fugi în lume cu vreun neamț, a avertizat-o Julian.

Auzise poveștile despre mama ei.

Monika crescuse în Kreuzberg, o parte a Berlinului care pe hartă ar fi trebuit să fie în Est, dar se afla în sectorul vestic, una sărăcăcioasă, boemă și cu mare trecere la familiile de turci. Când era mică, acolo existau târguri de vechituri unde se vindeau haine la mâna a doua, locatari clandestini în clădiri delabrate, iar străzile miroseau a fum de la sobele cu cărbuni pe care le folosea toată lumea ca să se încălzească. Cartierul se schimbase, dar nu complet. Pe rafturile cu alimente erau produse mai variate, dar vedea o mulțime de magazine familiare. Trăgea cu ochiul peste poarta unei școli unde învățase, când aproape că s-a împiedicat de o bucată pătrată de alamă montată în asfalt. Era o *Stolperstein*[1]

1. În traducere, „piatră de poticnire", cub de beton acoperit cu o plăcuță metalică instalat pe trotuare în dreptul ultimelor reședințe cunoscute ale victimelor Holocaustului, în cadrul unui proiect comemorativ inițiat în 1992 de artistul berlinez Gunter Demnig.

gravată cu un fragment de istorie locală. „Aici a trăit Viktoria Kanafa născută în 1895 ucisă în 1940 loc necunoscut."

Se pregătea să-i facă o poză cu telefonul ca să i-o trimită lui Julian, dar îi trimisese deja prea multe asemenea poze. Antipatia lui față de Berlin era legată iremediabil de faptul că era evreu – și cine putea să-i facă o vină din asta? Dar Monika își dorea să-l determine să vadă că în secolul ăsta orașul chiar își dădea silința. O menoră imensă în fața Porții Brandenburg la fiecare Hanuca, un monument pentru comemorarea victimelor Holocaustului mare cât trei stadioane de fotbal. Se întrebase (sau, mai bine zis, prietenii ei se întrebaseră) dacă pledoaria maică-sii împotriva lui Julian nu avea o tentă antisemită, dar nu era cazul. Maică-sa era o stângistă vocală, destupată la minte și cosmopolită, o luptătoare pentru drepturile civile, și nu avea nimic de *skinhead* în ea.

Apartamentul era dezordonat, dar nu murdar. Și era prea familiar – măsuța de cafea din lemn de culoare deschisă, cu o arsură de țigară pe un cant, covorul turcesc albastru cu maro. În dormitor erau un sutien azvârlit pe un scaun, o carte cu coperți broșate pe podea, patul rămas nefăcut, din care maică-sa își chemase singură ambulanța. Monika nu obișnuia să-i plângă de milă maică-sii – toată viața se acuzaseră reciproc, se respinseseră una pe alta, se înfruntaseră –, dar în clipa asta simțea cum o copleșește un val de mâhnire. Maică-sa îl sunase pe Bruno în timp ce

aștepta ambulanța, îi lăsase un mesaj pe care el îl citise cu niște ore bune mai târziu. Nu era cineva cu care se vedea foarte des, dar era bărbat.

Iar el se descurcase acceptabil - pentru Bruno. La două zile după sosirea Monikăi, și-a făcut din nou apariția la spital, iar maică-sa a scos un chiot de bucurie din patul ei – „Uite cine-a venit!". Trecuseră ani de când Monika îl văzuse ultima oară, dar era așa de boțit la față, așa de smochinit și de zbârcit, încât nici nu se mai vedea că îmbătrânește.

— Fetele mele, amândouă! a exclamat el în timp ce le îmbrățișa pe rând.

Monika s-a întrebat dacă seamănă cu el. Poate la nasul mic? Acum era cu neputință să-ți mai dai seama.

— Știi că Monika a ajuns mare și tare, i-a zis maică-sa. Lucrează la Muzeul Metropolitan de Artă.

— E doar o slujbă temporară, a corectat-o Monika. Cred că e pe punctul să se termine.

A încercat să le explice ideea de cercetare a provenienței și s-a descurcat mai bine în germană. Bruno părea pe deplin familiarizat cu conceptul.

— O treabă excelentă, a zis el. N-au cum să înapoieze, dar trebuie să încerce. Și soțul tău e bine, sănătos?

Maică-sa a scos un oftat.

— Julian a început să-și facă o reputație excelentă, i-a răspuns Monika. Știi, concepe niște instalații de mari dimensiuni, chestii adaptate la specificul amplasamentului, care combină elemente naturale și manufacturate

în moduri cu adevărat surprinzătoare, și a expus în câteva locuri foarte importante.

Niște fărâme de adevăr existau în spusele ei.

— Trebuie să-l aduci aici, i-a zis Bruno. Cunosc oameni care ar fi interesați, galeriști. Berlinul se dă în vânt după chestii din astea.

Oare învățase tehnica aburitului de la Bruno? Era întotdeauna tentant să-l crezi și nu era niciodată o idee bună. De când era el un apropiat al inșilor care făceau jocurile în lumea artei? După atâția ani în care mersese prin tot soiul de locuri unde se bea, cunoștea într-adevăr lume, dar alea nu erau legături reale și, oricum, între timp se consumaseră.

— O să-ți trimit pe telefon poze cu instalațiile, i-a zis ea.

— Faceți afaceri în camera mea de suferință? a icnit maică-sa. Halal vizită! Sunteți într-o secție de cardiologie!

— Steffi, Steffi, a încercat s-o îmbuneze Bruno. Să-ți aduc ceva bun de mâncare? Poate o budincă din aia de la un restaurant turcesc? Îți plac și nu cad prea greu la stomac.

— Am crescut o micuță capitalistă, a zis maică-sa. Întotdeauna și-a dorit să nu mai fie așa de săracă. Uită-te cum se îmbracă acum. De parcă ar fi stăpâna lumii. Înșfacă și ia – asta-i Monika.

— Poți să te abții? a întrebat-o fiică-sa.

De ce nu avea și ea o mamă care nu dă o amploare exacerbată oricărei discuții?

— Știi ce soi de budincă e într-adevăr grozavă? a zis Bruno. Există una cu migdale care-i foarte bună.

— Nu găsești așa ceva în cartierul ăsta, a zis maică-sa.

— Ba s-ar putea. Monika poate merge să verifice. Am dreptate?

Oare Bruno își închipuia că maică-sa aștepta să rămână un pic singură cu el? Nu formau un cuplu, dar poate că-i plăcea să se bucure de atenția lui nedivizată, având în vedere felul ei de-a fi. Era posibil – chiar și la vârsta asta.

Pe Monika n-o deranja să iasă din spital și să rătăcească pe străduțele șic din Mitte, căutând ceva cu specific turcesc. Iar când s-a întors, maică-sa dormea. Bruno plecase și el – nu avea de ce să rămână cu o pacientă care sforăia –, dar îi trimisese un SMS. „Ne întâlnim să bem ceva diseară?" Monika lua cina cu o amică, dar ora târzie nu reprezenta o problemă pentru Bruno.

În barul acela care fremăta de agitație, cu capul alb ca neaua ițindu-i-se clar, arăta ca spectrul unor vremuri mai bune. Văzând cum era îmbrăcată, a scos un fluierat – încă mai fluierau oamenii? – și a comandat marca de bere despre care își amintea că îi plăcuse ei cu trei ani în urmă.

— Sper că nu te superi, dar trebuie să te întreb. Ce-au zis medicii?

— Par optimiști, i-a răspuns ea. Dacă își schimbă obiceiurile, dacă își ia medicamentele.

Bruno a clătinat din cap.

— N-o să te lase să-ți dai seama, dar plângea de teamă. Zice că nu-i e bine. Nu-i e bine deloc.

— Zău?

Oare maică-sa inventa chestiile astea, cum îi era felul, sau se înşelase ea? În minte, a trecut în revistă termenii pe care îi folosise doctorița. Infarct miocardic, ischemie, țesut cicatricial.

— O să mai discut o dată cu ei, a zis.

— Ai bani? a întrebat-o Bruno. Ea n-are nici un ban.

Autoritățile aveau să-i trimită asistente care s-o viziteze acasă şi, dacă nu mai putea munci, urma să primească o mică pensie de invaliditate. Nu era de ajuns?

— Nu mai e, a zis Bruno.

— Nu mă dau banii afară din casă, i-a replicat Monika.

Purta o rochie neagră, elegantă, pe care o cumpărase la reduceri de la Barneys ca s-o poarte la lucru. Inducea pe toată lumea în eroare.

— Ar însemna enorm pentru ea, a stăruit Bruno. Cât te lasă inima. Acum e foarte simplu să trimiți bani online.

Era escrocată? Brusc, gândul i-a fugit la Lynnette, care era tot timpul cu ochii-n patru să nu fie trasă pe sfoară. Oare maică-sa îl pusese pe Bruno să facă chestia asta? Sau fusese ideea lui?

— Dacă nu ai, nu-i nici o problemă, a dat el înapoi. Nu vreau decât să-şi găsească alinarea. Banii au darul de-a alina oamenii.

Monika a râs.

— Și zi așa, te întorci acasă curând, a spus el. La New York. Acum trăiești acolo. Înțeleg treaba asta. Nu putem fi în două locuri în același timp, numai zeii pot.

Monika zâmbea, fiindcă o spusese ca și cum la un moment dat ar fi făcut greșeala asta.

— Acum, i-a zis el, hai să-ți spun cum stă treaba cu târgul de artă de aici din toamnă. E târziu să convingem o galerie să-l susțină pe soțul tău, dar nu cred că e imposibil.

— Ar fi grozav de fericit.

— Da, a zis Bruno. Succesul îi face pe oameni fericiți. Dar unii dintre noi trăiesc fără el.

Tonul lui era ceva între părere de rău și iluminare.

— Tu te descurci.

— O, a comentat el, am eu metodele mele.

În noaptea aia s-a simțit cuprinsă de groază în timp ce ședea pe întuneric, lungită pe o canapea din livingul mamei, de care ea se plânsese toată viața. Fusese prea optimistă, prea convinsă că medicii puteau să repare lucrurile, gândise prea americănește. Maică-sa nu fusese nici pe departe un om pe care să se poată baza, dar nu asta era ideea, ci aceea că situația era foarte gravă.

Cât de proastă fusese că nu-l lăsase pe Julian să vină cu ea! Îi era foarte dor de el. Numai un idiot ar trece prin așa ceva de unul singur.

Dar oare Bruno chiar știa ce se petrece? Sau băga frica în ea ca să scoată un ban – o idee cu adevărat

monstruoasă? Nu, ar fi fost prea mult chiar și pentru unul ca el. Dacă era cineva cu fire uneltitoare, maică-sa era aceea. Și nu puteai să-i faci o vină din faptul că i se văicărea lui Bruno, că plângea de frică și stăruia că nenorocirea avea să se întâmple curând. Oamenii făceau asemenea lucruri. Cu o mamă ca ea, ajungeai să te obișnuiești cu lucrurile pe care le făceau oamenii.

Iar la spital, Monika nu reușea să obțină un răspuns clar de la doctoriță.

— De ea depinde, i-a zis aceasta. Pronosticul nu e grozav, dar, dacă își schimbă stilul de viață, ar mai putea câștiga ceva timp. Mi-aș dori să avem un glob de cristal ca să vă ofer o previziune, dar nu avem. Bineînțeles, ar trebui să-și facă ordine în lucruri.

Mai rău decât își închipuise Monika. Doctorița a stat de vorbă cu ea pe coridor, iar când a intrat înapoi în salon, maică-sa râdea de ceva cu prietena ei Christa. Trebuie să fi fost ceva legat de bani, de momentul acela din urmă cu mulți ani când n-avea nici bani de țigări și scormonise după mucuri prin scrumiera unei cafenele. Șeful localului o dăduse afară în șuturi!

— Știi, i-a spus maică-sa Christei, fiică-mea are o slujbă foarte nobilă. Legată de artă. Repune lumea pe făgașul corect.

— Da, chiar e nobilă, a consimțit Christa.

Slujba era mult mai anostă decât părea. Fusese angajată să parcurgă liste deja verificate, să vadă dacă putea completa spațiile rămase goale. Orice indiciu peste care

dădea, oricât de mărunt ar fi fost - un proces-verbal de licitație, o legătură cu un vânzător suspect -, era adăugat în catalogul online al lucrărilor achiziționate în anumiți ani, în eventualitatea că ar fi vrut cineva să formuleze o revendicare. De când lucra ea la muzeu, nu apăruse nici o revendicare.

— Măcar te plătesc, i-a zis maică-sa. Eu nici nu mă gândesc să mă întorc la muncă dacă am de ales. Pot să fac foamea, n-am nici o problemă să fac foamea.

— Ba ai, i-a retezat-o Christa.

— Sunt suficient de bolnavă ca să fac ce vreau, a zis maică-sa.

În ziua când Monika a dus-o acasă de la spital, maică-sa își răsucise părul ei cu șuvițe într-un coc și se dăduse cu ruj roșu. Purta o bluză și o fustă elegantă, ca o femeie pregătită pentru un interviu de angajare despre care știa că nu o să decurgă bine. În mașina pe care Monika o chemase să le ducă, maică-sa spunea întruna:

— Mă rog, măcar merg acasă.

Monika ținea în poală o cutie de carton de la o patiserie. Maică-sa se plânsese că lipsa fumatului o înnebunea, iar prietenele ei îi aduseseră la spital cantități uriașe de dulciuri ca să-i mai ia gândul de la țigări. Gogoși cu jeleu, fursecuri mari, crocante, din turtă dulce, prăjitură cu mac. Când ajungeau acasă, Monika avea de gând să pregătească o gustare strașnică din ce mai rămăsese.

— Vai, a exclamat maică-sa când a trecut pragul propriei case. Pare schimbată.

— Am făcut curat.

— Nu asta vreau să zic.

Maică-sa se instala comod pe canapea.

— Trebuie să mă reobişnuiesc cu ea. Nu mai muncesc, sunt infirmă.

— Rentieră.

— Încearcă să nu-mi vorbeşti de sus, a bruftuluit-o maică-sa.

Monika n-a luat-o în seamă şi s-a apucat să aşeze prăjiturile pe farfurie.

— Nu vreau să mănânci nimic din ce-i aici, i-a pus în vedere maică-sa. Trebuie să le păstrăm pentru când vine Bruno.

În spital îl prezentase tuturor asistentelor pe Bruno drept tatăl Monikăi. Ca şi cum ar fi fost cu adevărat un cuplu. Ca şi cum i-ar fi legat o dragoste mult mai mare decât împărtăşiseră vreodată în realitate.

— Oricum, tu pleci acasă curând, i-a zis maică-sa. La New York, să fii cu soţul tău. Sau nu l-ai părăsit anul trecut? Credeam că l-ai părăsit.

— Încetează.

Maică-sa a râs sec. N-ar fi ajutat-o acum să aibă un bărbat cu ea? Din câte îşi amintea Monika, în tinereţe, bărbaţii nu-i prea fuseseră de ajutor. Doar nu se apuca acum să-şi caute unii noi – deşi cu ea nu puteai fi niciodată sigur.

— Uită-te la tine, i-a zis maică-sa. Sănătoasă şi măritată.

— Nu mă îmbolnăvesc niciodată. La New York, toată lumea răcește iarna, iar eu nu mă pricopsesc nici măcar cu un guturai.

— Și eu am fost sănătoasă toată viața. Când eram tânără, n-am avut niciodată grijă de mine. Am făcut ce mi-a trăsnit prin cap și am avut noroc.

Monika nu se gândise niciodată la maică-sa ca la o femeie norocoasă.

— N-am bolit o zi în viața mea. N-am avut nici pe dracu' până acum.

— Lasă-te de fumat și gata.

— E pe sfârșite, a zis maică-sa, articulând încet și ridicând vocea.

— Ce anume?

Se referea la viață. Se aștepta ca Monika să-i răspundă? Maică-sa îi arunca o căutătură lungă, iscoditoare. Iar întrebarea nici măcar nu era cu adevărat o întrebare, ci un reproș. Atâta bătaie de cap – și pentru ce?

— Cred că mai ai puțin de trăit, i-a zis Monika.

Asta nu era un răspuns și a făcut-o pe maică-sa să-și iasă din minți.

— Nu știi nimic, i-a zis ea. Întotdeauna ai fost o aburitoare. Da, chiar așa. Mereu te furișai pe la spatele meu și mă mințeai.

— Bineînțeles, i-a răspuns Monika.

Maică-sa începuse să bea o ceașcă de ceai și ciugulea din bucata de *Obstkuchen*[1] de care spusese că n-avea

---

1. Nume generic dat în germană mai multor feluri de tarte cu fructe.

poftă. Tenul îi era palid și tern, dar nu-i așa că arăta mai bine?

— N-ai fost o mamă chiar atât de rea, i-a zis Monika.

Nu-i venise prea greu s-o spună, dar a fost surprinsă să citească pe chipul maică-sii că o credea.

Asta își dorea să audă, cuvintele astea? În cazul ăsta, te-ai fi așteptat să facă o treabă mai bună. Însă oamenii se așteptau adesea să fie răsplătiți pentru lucruri pe care doar își doreau să le fi făcut. Adevărul era că acum maică-sa părea chiar fericită, calmă și vulnerabilă și mulțumită.

Când a sunat-o, Julian i-a zis:

— Să nu te instalezi prea bine acolo. La Berlin, vreau să zic.

Și-l închipuia pe Julian în aceeași cameră cu maică-sa. Poate că acum n-ar mai fi fost o problemă, poate că el și maică-sa ar fi reușit să ajungă la un compromis. Poate.

— Mi-aș dori să-ți fi plăcut mai mult aici, i-a zis Monika.

— Ei bine, nu-mi place.

— Bruno s-a făcut iarăși nevăzut. Nu că l-aș învinovăți pentru asta.

Maică-sa, firește, îl învinovățea. Dar oare chiar și o iubire mult mai consistentă decât a lui Bruno ar fi folosit la ceva? Monika nu era convinsă. Oamenii credeau că totul se reduce la iubire, dar nici ea nu putea face minuni.

Putea s-o cruțe pe mama ei de șaizeci și unu de ani de boala de inimă? Putea ea să împiedice războaie, să

preîntâmpine viituri, să domolească uragane? Poate „s-o cruțe" era un mod greșit de a vedea lucrurile. Hotărât lucru, omenirea pretindea prea mult de la iubire.

În aceeași zi, ceva mai târziu, Bruno i-a trimis un e-mail: „Lucrez din greu pentru soț, cerșesc favoruri pentru Târgul de Artă, mai am de discutat cu cineva". Monika a decis că era o idee extrem de proastă să-i pomenească ceva lui Julian. Ar fi întors-o pe dos să fie nevoită să-și retracteze spusele. Chiar și așa, a fost ca un duș rece atunci când Bruno a sunat-o într-un târziu, cu vestea că se alesese praful de toate eforturile lui (asta dacă depusese vreunul).

— E prea târziu, știi, i-a zis Bruno. Ar fi trebuit să vă apucați mai din timp.

„De ce mă las dusă de nas de el?", s-a întrebat ea. „Și câți oameni își mai pun întrebarea asta?"

— Maică-ta, i-a zis el exact când Monika ședea în aceeași cameră cu respectiva mamă, e foarte mândră că are o fată care o să aibă întotdeauna grijă de ea. Ar trebui s-o auzi cum turuie.

— Maică-mea tocmai mi-a spus, i-a retezat-o Monika, că orașul ei preferat din toată lumea asta e Istanbulul. Chiar dacă ai fugit cu o italiancă în timp ce ea era acolo. Zice că mai târziu ți-a plătit-o. Și că toți ați făcut grămezi de bani de pe urma chestiilor pe care le-ați cumpărat din Turcia.

Să fi fost vorba de droguri? Oare maică-sa făcuse trafic de droguri?

— Nici vorbă să fi făcut grămezi de bani, a contrazis-o Bruno. Indiferent ce ți-ar spune ea. Maică-ta n-a fost niciodată bogată. Să nu uiți asta.

— Cum aş putea? a zis Monika.

Şi s-a dus într-adevăr la bancă de două ori înainte să plece, şi a retras destui bani cât să-i lase maică-sii un plic cu o mie şapte sute de euro. Nu era o sumă salvatoare, dar avea s-o ajute să mai acopere din datorii şi din plățile restante, având în vedere că nu se pricepuse niciodată să-şi administreze banii.

— Doar cât să ai nişte bani lichizi în caz de nevoie, i-a zis Monika.

— O! a exclamat maică-sa. Doar nu faci chestia asta din cauză că nu ai de gând să te mai întorci, nu?

Monika a roşit la grozăvia ideii, care nici măcar nu-i trecuse prin cap.

— Nu, nu, o să mă întorc.

— Nu m-aş fi gândit, i-a zis maică-sa strângând-o în brațe, că o să iasă o femeie aşa de reuşită din tine!

— Surpriză.

— *Mausi* a mea. Tu ai cât să-ți ajungă? Nu mi-ai dat prea mult? Ştiu că soțul tău nu câştigă nimic.

— Nu-i nici o problemă. Zău, a liniştit-o Monika.

— Să nu-i spui lui Bruno. Cere mereu bani împrumut.

„O să ne lipsească fetița noastră cuminte şi mărinimoasă", i-a scris Bruno în ultimul mesaj pe care i-l trimisese (fusese informat), „şi sperăm că n-o să ne uiți.

Transmite-i salutări talentatului tău soț și ghici ce? Galeristul căruia i-a plăcut nemaipomenit de mult creația lui e curios să vadă și altele". Urmau datele de contact – Monika spera că nu erau doar niște scorneli. Julian o să se bucure și o să-și închipuie că a fost meritul ei. Se întorcea acasă cu un dar. Va trebui să-i spună câte eforturi făcuse ca să le obțină, cât îl fezandase pe individ, cât de mult îi plăcuseră tipului fotografiile.

În seara de dinaintea plecării, ea și maică-sa au băut o sticlă de șnaps, ceea ce nu avea cum să-i facă bine maică-sii la inimă, și amândouă s-au abțiguit. Nu suporta gândul că ar fi putut să n-o mai vadă pe femeia asta care era dată cu ruj roșu și făcea mișto de tunsorile Angelei Merkel. Se despărțeau prietene, nu?

Spăla vasele când a auzit-o pe maică-sa mormăind în barbă:

— Ce scârbă te-ai făcut. N-ai putut să-mi lași măcar una. Îți ceream prea mult?

Monika azvârlise toate pachetele de țigări din apartament, iar acum maică-sa băuse destul cât să-și aducă aminte că avea poftă de o țigară, de ce n-o lăsa să fumeze măcar una?

Monika a vrut să-i spună „N-ai decât să redevii o ratată după ce plec", de parcă n-ar fi fost ceva de la sine înțeles. În schimb, a ieșit pe ușă, a coborât treptele, a cotit după colț fix înainte să se închidă minimarketul și a cumpărat un pachet de Marlboro la jumătate din prețul pe care l-ar fi plătit în New York. Pe drumul de întoarcere a scos din pachet o singură țigară, iar pe celelalte le-a aruncat într-un coș de gunoi.

Și după ce maică-sa a luat țigara pe care i-a oferit-o și s-a lipit de spătarul scaunului, așteptând ca Monika să i-o aprindă, a suflat fumul foarte teatral și a zis:

— Știam eu c-o s-o faci. Totul era să pun problema cum trebuie.

Era posibil s-o fi spus cu dragoste, dar Monika s-a simțit luată peste picior.

Dimineața s-a urcat în avion mahmură de la șnapsul ăla, iar în starea aceea, cu capul greu, și-a petrecut zborul visând cu ochii deschiși la Julian. Se întorcea acasă nu doar plină de dorință (din asta avea cât încape), dar și de un sentiment de ușurare fiindcă scăpa de acolo – să fi arătat asta că era lipsită de inimă? Puțin.

Când a trecut pragul apartamentului lor din Bushwick, și-a dat seama cu surprindere că nu fusese convinsă, nu întru totul, că avea să-l mai găsească pe Julian acolo. Iată-l – se făcuse mai înalt? –, cu ochelarii lui de vedere negri, cu tricoul lui gri vechi: Julian în carne și oase.

— Hei, iubito, a exclamat el.

A ținut-o la piept mai bine de un minut în semn de bun venit. Fusese îngrijorat?

— În sfârșit acasă, a zis ea.

— Nu-mi vine să cred că ai făcut chestia asta, i-a zis el mai târziu. Cu toate câte le aveai pe cap.

Se referea la presupusul interes manifestat de o galerie din Berlin. Chiar părea să fie o galerie adevărată, una al

cărei nume îi era cunoscut. Nu era modest din fire, dar ceva care aducea a recunoștință se revărsa dinspre el.

— Primul pas a fost făcut, i-a zis el.

Reușise să-l surprindă cu o solicitudine casnică pe care Julian nu și-ar fi închipuit că o avea.

Și toate astea din pricină că Bruno se dăduse mare. Partea care o nedumerea pe Monika era faptul că exista cineva dispus să plece urechea fie și o secundă la spusele lui. Îi datora favoruri, împărțise droguri cu el? Imposibil de zis. Bruno se dăduse puțin peste cap pentru ea – în felul lui. Pe de altă parte, avea niște datorii de achitat, nu? Puterea regretului era mai mare decât se credea.

Galeristul a răspuns imediat: admira felul în care lucrările lui Julian „îmbinau comentariul și lirismul", alterând în același timp percepția asupra spațiilor. Frazele lui au făcut-o pe Monika să-și amintească ce anume îi plăcea pe vremea când îi plăcea ce făcea.

Julian era nemaipomenit de încântat. În drumul lui dintr-o cameră în alta, se întorcea de fiecare dată s-o atingă, pe umăr, pe șold. Îi plăcea atingerea mâinilor lui pe corp. Nu se mai arătase așa de bucuros în preajma ei de când se împăcaseră, după plecarea de-atunci. Ce grozav mergeau acum lucrurile între ei. Traversau un moment bun. Mai bun decât multe altele. Încă mai aștepta să-i spună cum cheltuise o tranșă consistentă din bugetul familiei pe maică-sa.

Încă nu-și revenise cu totul după oboseala cauzată de decalajul de fus orar când a venit momentul programării

la Lynnette și a fost un răsfăț să se instaleze comod pe scaun, cu ochii închiși. Sprâncenele ei erau un dezastru.

— Am o grămadă de lucru aici, i-a zis Lynnette.

Monika i-a povestit de-a fir a păr pe unde fusese în tot timpul ăsta.

— Mama ta se simte bine?

— Nu știu. N-ai cum să știi.

Monika tocmai se pregătea să se vaite câte avusese de făcut în timpul șederii la Berlin – vizitele nesfârșite la spital, comisioanele sâcâitoare pentru maică-sa, truda de a-i face pe plac lui Bruno, câți euro fusese convinsă să lase acolo –, dar a decis să se abțină. Doar făcuse toate astea de bunăvoie, nu? Ce rost mai aveau dacă nu le făcuse din toată inima?

Lynnette i-a zis:

— Maică-mea n-are decât patruzeci și cinci de ani, dar e o minune că mai trăiește. Dovadă că Dumnezeu îi ocrotește pe tâmpiți.

— Dacă ar fi să ne luăm după principiul ăsta, a mea ar putea trăi o veșnicie, i-a replicat Monika.

Lynnette aplica grijulie ceara moale, cu căldura ei ciudat de plăcută.

— Știi ce mi-a zis aseară la telefon?

Nici Lynnette n-ar fi fost în stare să ghicească.

— Dacă m-aș muta înapoi la Berlin fără bărbatu-meu, mi-aș putea găsi un soț mai bun.

— Credeam că-ți place de soțul tău.

— Îmi place.

— În cazul ăsta, îmi închipui că nu te-ai lăsat convinsă.

— E dispusă să încerce orice. Mereu a fost așa. Bărbatu-meu zice că insistența asta de-a mă întoarce e modul ei de a-mi mulțumi.

Fusese nemaipomenit de surprinsă că Julian putea vedea lucrurile astfel.

Oare se chema că de-acum reparase situația cu ea și Julian? Era posibil? Asta era întrebarea pe care și-o punea în fiecare zi, la nesfârșit: în ce măsură putea fi cu adevărat reparată? Să întrebi însemna să riști să pari cinic. Și totuși, cei care auzeau cu ce se ocupă Monika spuneau mereu ce idee grozavă era să înapoiezi obiecte de artă furate, să returnezi fonduri, să faci ceva.

Între timp, Lynnette dezlipise ceara și acum trecuse la ultimele porțiuni rămase de pensat, făcând treaba asta cu o iuțeală extraordinară.

— Julian n-o să părăsească niciodată New Yorkul, nici vorbă. Chiar dacă suntem permanent pe jantă, a zis Monika.

— Desigur, eu, una, nu mă văd trăind în Germania, a zis Lynnette. Cu toți naziștii ăia.

Monika îi atrăsese deja atenția lui Lynnette în repetate rânduri că războiul se sfârșise de aproape șapte decenii, iar Partidul Nazist fusese scos în afara legii. Însă nimic nu mai avea vreo însemnătate în fața adevărurilor cumplite, nu-i așa? Nici o explicație nu rezista în fața istoriei.

— Ai idee cât te-ar costa să te muți așa departe? a întrebat-o Lynnette. E greu să iei decizii radicale fără bani în buzunar. Așa să-i spui maică-tii.

Monika a pufnit în râs.

— În cazul ăsta o să-mi zică să jefuiesc o bancă.

Cine știe ce-ar fi fost maică-sa în stare să-i ceară? Multe din visele ei erau legate de bani, la fel ca și visele lui Lynnette. Plicul pe care i-l întinsese în ultima clipă o luase prin surprindere - *ce-i asta?* Între timp, probabil că ajunsese să se agite nemulțumită că nu erau mai mulți bani în el. Dar în momentul acela a fost buimăcită și euforică, ușurată să se știe iubită, luată de-a dreptul prin surprindere, iar amintirea asta îi făcea plăcere Monikăi.

— Frate-meu, a zis Lynnette, o ține una și bună că el își pune banii la păstrare. Vedea-o-aș și pe asta.

— E tânăr, așa-i? a întrebat-o Monika. Poate să economisească mai târziu.

— Are toată viața înainte, a zis Lynnette. Importantul de frate-meu.

Sprâncenele Monikăi arătau infinit mai bine - ce s-ar fi făcut ea fără Lynnette? Când s-a scotocit în portmoneu ca să-i lase bacșiș, din greșeală, era să-i dea cinci euro. Ce ciudată i se părea acum bancnota aia inscripționată cu gravura unui apeduct antic, ca și cum ar fi călătorit între dimensiuni.

— Nu-s de ici, de colo nici ăștia, i-a zis Monika.

— Nici un ban nu-i de ici, de colo. Doar că aici nu acceptăm decât din cei americani.

— Pun pariu că mai sunt unii care uită și-ți strecoară monede străine. Oameni care călătoresc.

— Vai de ăla care încearcă așa ceva cu mine, a zis Lynnette.

Partea a treia

Monika a pufnit în râs.

— În cazul ăsta o să-mi zică să jefuiesc o bancă.

Cine știe ce-ar fi fost maică-sa în stare să-i ceară? Multe din visele ei erau legate de bani, la fel ca și visele lui Lynnette. Plicul pe care i-l întinsese în ultima clipă o luase prin surprindere – ce-i asta? Între timp, probabil că ajunsese să se [illegible] că nu erau mai mulți bani în el. Dar în momentul acela a fost buimăcită și euforică, ușurată să se știe iubită, luată de-a dreptul prin surprindere, iar amintirea asta îi făcea plăcere Monikăi.

— Frate-meu, a zis Lynnette, o ține una și bună că el își pune banii la păstrare. Vedea-o-ar și pe asta.

— E tânăr, așa-i? a întrebat-o Monika. Poate să economisească mai târziu.

— Are toată viața înainte, zise Lynnette. Importantul de frate-meu.

Sprâncenele Monikăi arătau infinit mai bine – ce s-ar fi făcut ea fără Lynnette? Când s-a scotocit în portmoneu ca să-i lase bacșiș, din greșeală, era să-i dea cinci euro. Ce ciudată i se părea acum bancnota aia inscripționată cu gravura unui apeduct antic, ca și cum ar fi călătorit între dimensiuni.

— Nu-s de ici, de colo nici ăștia, i-a zis Monika.

— Nici un ban nu-i de ici, de colo. Doar că aici nu acceptăm decât din cei americani.

— Pun pariu că mai sunt unii care uită și-ți strecoară monede străine. Oameni care călătoresc.

— Vai de ăla care încearcă așa ceva cu mine, a zis Lynnette.

8

Nu m-am omorât niciodată după Lynnette. Nu-mi plăcea nici măcar felul cum îmi pronunța numele, „Reii-n-a“, prea lent, ca și cum ar fi fost între ghilimele. Cum de o plăcuse Boyd? Nu l-am întrebat – aveam eu bănuielile mele, chiar prea multe, și adevărul era că nu voiam cu adevărat să știu. Avea calitățile ei, de acord. Dar nu ne era sortit să ne dăm în vânt una după cealaltă.

Am auzit mai multe despre Lynnette după ce am plecat din apartamentul mătușă-mii și m-am întors la mine în cartier. Lumea vorbea că, timp de săptămâni întregi, nu se putea abține să vorbească întruna, indiferent unde se ducea. Își sâcâia prietenii cu telefoane la orice oră din zi și din noapte, le lăsa mesaje vocale prolixe. Avea cineva idee câte oase își frânsese Claude în accident? Știa oare lumea că odată Claude învățase pe de rost un capitol întreg dintr-un roman *fantasy*, și

asta în vreme ce toți îl credeau tâmpit? De ce credeau că murise de fapt? Adevărata cauză.

În faza următoare nu a mai zis nimic. Își petrecea timpul în cafeneaua unde lucra Boyd, stătea acolo, bea pahare cu lapte și nu scotea o vorbă ceasuri întregi. Boyd reușea s-o convingă să plece cu vorba bună, dar nu fără niscai plânsete și proteste din partea ei.

Ce a salvat-o a fost nevoia de bani. A trebuit să lase în urmă accesele de durere furibundă - din etapa ei maniacală și din cea de răceală - și să-și aducă aminte cum să se hrănească. A trebuit să se întoarcă la muncă în salonul acela și să facă ce știa ea cu sprâncenele femeilor, a trebuit să stea de vorbă cu oamenii și să fie coerentă. Oricare vor fi fost temele de discuție prin asemenea locuri - viețile sexuale ale vedetelor TV, tendințele evoluției vremii, regimurile vegetariene -, i-a fost mai bine în momentul în care s-a apucat iarăși de ceea ce știa.

Unele din chestiile astea le-am auzit de la o tipă de la mine din bloc care se întâlnea la un moment dat cu Maxwell, iar altele, de la mama unui puști din grupa lui Oliver de la grădiniță. Relatările din ultima perioadă m-au făcut să nu mă mai tem așa de tare de o întâlnire cu Lynnette, dar adevărul este că n-am mai văzut-o niciodată, nici măcar după ce Kiki s-a întors, iar Oliver și cu mine ne-am instalat înapoi în vechea noastră clădire.

Iar acum, că era din nou în New York după o absență de trei săptămâni, mătușă-mea mă suna întruna.

— Ești oricând bine-venită la mine, știi doar, îmi zicea ea. Dacă nu te simți în largul tău unde ești. Dacă ți-e teamă că – zi să-i zic – Boyd o să vină să te deranjeze în vreun fel.

— Boyd! am exclamat eu. De ce-ar face asta?

Și, exact în clipa aia, Oliver a început să țipe în fundal:

— Vine Boyd! Când vine Boyd?

Nu vine. Nu, nu vine, am zis eu.

Dar Oliver o ținea una și bună:

— Ba vine, nu știi nimic. Vrea să ne vadă!

Oliver putea să răcnească asurzitor atunci când voia.

— Nu cred, i-am retezat-o.

Ce voia să zică cu „să mă deranjeze"? O singură dată în viață avusesem un iubit care fusese cumva agresiv – tatăl lui Oliver, Kelvin – și l-am părăsit înainte să se nască Oliver. Orice i-aș fi spus, pentru ea nu avea să conteze.

— Du-te să-l culci. Te sun mai târziu, mi-a zis Kiki.

— Într-un minut l-am liniștit.

— Copiilor le vine greu să priceapă când s-a terminat ceva, a zis mătușă-mea.

— Trebuie să învețe, i-am răspuns în timp ce Oliver continua să facă tămbălău. Acum toată lumea trebuie să învețe chestia asta.

Întoarsă la mine în apartament, m-am apucat iar să caut dacă n-o fi rămas pe-acolo vreo urmă din banii de pe țigări. Cine știe prin ce cotloane ascunse ar fi putut să alunece unele dintre teancurile alea de bancnote?

Mă gândeam să-i trimit tot ce aş fi găsit lui Lynnette. „Poftim, sunt ai tăi." Nişte bani picaţi din cer ar fi putut să-i aducă aminte de vremuri mai bune. I-am zis lui Oliver că făceam o curăţenie de toamnă, iar el mi-a răspuns: „Faci mai multă dezordine decât era".

Claude zicea mereu că are de gând s-o ajute pe soră-sa să-şi deschidă propriul salon de cosmetică. Considera că nu mai are mult până să fie putred de bogat. Lui Lynnette nu-i mai lipsea decât o vitrină – sprâncene de-a pururi! La asta tânjea, să fie propria şefă (deja făcea pe şefa cu toată lumea), iar un astfel de loc ar fi ajutat-o să se menţină pe linia de plutire mult timp după ce capitalul iniţial va fi fost cheltuit.

Dacă găseam destui bani, Lynnette avea să-şi dea seama, când s-ar fi trezit cu ei, că nu eram omul pe care trebuia neapărat să-l urască. Aveam în computer adresa ei de e-mail, rămasă de la invitaţia pe care o trimisese Claude la petrecerea de ziua lui, iar adresa ei de-acasă era menţionată pe invitaţie. Aş fi putut să-i pun pur şi simplu un cec la poştă, să-i trimit bani online prin PayPal sau ceva de genul ăsta. Ştiam cum să-i ortografiez numele.

Îmi dădeam seama că toate astea erau doar în imaginaţia mea, dar ideea îmi făcea bine. Îmi era cu neputinţă să desfac ceea ce-mi doream zi de zi să nu fi făcut. Claude nu mai putea fi adus înapoi. Dar uite ceva ce îmi stătea totuşi în puteri – orice s-ar zice, banii ar fi putut să-i îmbunătăţească situaţia lui Lynnette. Ce păcat că nu exista nici un ban.

Când m-am dus să-l iau pe Oliver de la grădiniță, am ajuns prea devreme și a trebuit să aștept pe hol cât terminau ei careurile cu numere. Cu mine pe hol mai aștepta și Tania, mama care fusese colegă de liceu cu Maxwell și Boyd. Avea un aer vesel cu rujul ei liliachiu. Nu m-am putut abține și-am întrebat-o:

— Mai știi ceva de Maxwell?

— Încă se chinuie să se pună pe picioare, dar o să fie bine, mi-a răspuns ea. Așa zic doctorii. Pot să-l pună pe picioare. Acum stă cu soră-sa în Albany, o să se întoarcă.

— Și Lynnette ce mai face?

Până și eu am fost surprinsă de întrebare.

— Cât de la curent ești? Știi faza cu mașina distrusă? Care era pe numele ei.

Ce deșteaptă fusesem că nu-i lăsasem să pună marfa în mașina mea! Nu era plăcut să fiu nevoită să-mi închipui Taurusul, cu caroseria lui argintie îndoită și cu iepurele de pluș pe care Wiley îl agățase la oglindă ca să-i poarte noroc.

— Știi că fiecare zi cât stă mașina în depozit costă cincizeci de dolari? Chiar dacă e o epavă care nu mai poate fi mutată din loc? Te taxează în continuare. Și după aia i-au cerut bani ca să i-o tracteze până la un negustor de fier vechi, i-a zis Tania.

— Și ce s-a întâmplat?

— Toată povestea s-a întins prea mult. Au amenințat-o până când băieții au făcut rost de bani ca s-o ajute. Boyd și niște amici.

— Erau bani cash în mașină, am zis.

Fusese o prostie că scăpasem pe gură chestia asta?

— Au făcut picioare, mi-a răspuns ea. A dat norocul peste niște polițai. Sau peste echipa de la tractări. Băieții nu s-au înghesuit să sune ca să se intereseze de ei.

Totul se dusese pe apa sâmbetei. Principiul lor fusese unul foarte simplu - cumperi ieftin, vinzi rapid. Wiley, care cumpăra haine scumpe pentru orice gagică cu care se întâlnea. Claude, care cumpăra jucării pentru puștoaica noii lui iubite. Boyd, care frunzărea anunțurile imobiliare pentru noi. Atâtea visuri.

Exact în clipa aia, una dintre educatoarele lui Oliver a deschis ușa și a trebuit să mergem să ne căutăm copiii în larma aceea, cu scaune și mese hârșâite și țânci de patru ani agitați.

— Hei! mi-a zis Oliver. O să număr până la o sută pentru tine. Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt…

A numărat până la capăt.

Toată noaptea aia m-am gândit la Claude. Îmi aminteam când cumpărase pianul ăla de jucărie pentru puștoaica gagică-sii. Am mers toți cu el la nu știu ce magazin de solduri. A trebuit să-l așteptăm până s-a uitat la ambalajele diferitelor piane. N-au vrut să-l lase să încerce vreunul, doar să se uite.

— După părerea voastră, care e cel mai bun? ne-a întrebat.

Nici măcar nu-l cunoscuse pe copilul ăla. Oliver avea părerile lui, dar la casă a izbucnit în plâns când și-a dat seama că nimeni nu avea de gând să-l lase să se joace cu pianul. Cutia a rămas sigilată.

— Puștiul face tare multă gălăgie, a zis Claude. Din nimic.

— Ar fi cazul să te obișnuiești cu gălăgia, i-a atras atenția Boyd.

— Jeshauna nu plânge când sunt eu prin preajmă, a replicat el.

Și aproape că o credea. A fost o zi fericită.

— Și tu nu te mai hlizi *în halul ăsta*, mi-a zis el mie.

Între timp, Sabina, amica mea, era entuziasmată de noul ei iubit – și de ce n-ar fi fost? Am mimat cu mult aplomb interesul. Mi-a zis că e unul dintre bucătarii de la restaurantul unde lucra.

— Merită să mă culc cu el fie și numai pentru rizotoul lui cu ciuperci. Glumesc, mi-a zis ea. Suntem de-abia la început, nici măcar nu ne cunoaștem. Asta e întotdeauna partea cea mai frumoasă, nu?

Tot scepticismul ei era o abureală. Trăia doar cu speranțe.

— O să-ți găsești și tu pe cineva, m-a consolat. Nu-i nici o grabă.

Nu-l mai visasem pe Boyd de ceva vreme și trecuse mai bine de o lună de când ne văzuserăm ultima oară. Când stăteam la mătușă-mea, aveam niște vise teribile în care îi simțeam lipsa. Boyd mi se înfățișa brusc în

cele mai mici detalii (iată-l), se apropia, era lângă mine, dar nu chiar, şi exact când se întindea spre mine, mă trezeam în patul acela străin, trasă pe sfoară, păcălită, caraghioasă.

— Nu-i bai dacă n-ai început să cauţi serios, mi-a zis Sabina. Dar nu sta cu mâinile-n sân.

— Nu-ţi bate tu capul cu mâinile mele, i-am retezat-o.

Sabina începea să mă calce pe nervi. Ajunsesem să înţeleg de ce în vremurile de demult nu se cuvenea ca văduvele să se recăsătorească decât după ce se scurgea o perioadă acceptabilă de timp de la moartea soţului. Alea erau nişte reguli logice. Dar a cui văduvă îmi închipuiam eu că sunt? Boyd era sănătos tun. Claude nici măcar nu-mi era rudă. Unul mă părăsise, iar celălalt murise. Nu umblam să mă văicăresc în gura mare despre durerea mea încâlcită – treaba asta mă privea numai pe mine.

— În Turcia trebuie să ştii să te tocmeşti, mi-a zis mătuşă-mea la telefon.

Se felicita că obţinuse o ofertă avantajoasă la factura de la cablu. Ameninţase că schimbă furnizorul – „întotdeauna trebuie să fii dispus să pleci" – şi îi mai scăzuseră din preţul abonamentului lunar.

Kiki era o fiinţă mult mai practică decât mine.

— Şi tu te descurci, mi-a zis ea.

Pe urmă am comis greşeala de a-i spune mătuşă-mii că trebuia să fac rost de bani pentru ceva.

— Știu că e ciudat, am zis. Doar că am pe cineva căruia vreau să-i trimit niște bani.

— Boyd?

— O, nu, am liniștit-o eu.

— Bărbații care au nevoie de bani înseamnă belele, m-a avertizat Kiki.

— Nu-s pentru Boyd, i-am zis. Tu crezi că totul se învârte în jurul bărbaților.

— Nu-i adevărat, mi-a întors-o ea.

— Sunt pentru prietena mea Lynnette, am dat eu s-o lămuresc. N-o cunoști.

— Se vede treaba că ești o prietenă bună, mi-a zis Kiki.

Mă întrebam dacă nu cumva Kiki își închipuia că suntem amante, având în vedere tonul pe care o spusese. Dar nu, s-a lansat într-o perorație pe tema devotamentului. Cât de mult cântărea. Devotamentul înflăcărat.

— Așa au reușit kurzii să supraviețuiască două milenii și jumătate, în timp ce hitiții și frigienii au dispărut. Devotamentul obștesc. Știai chestia asta?

Habar n-aveam.

— Indiferent ce auzi despre kurzi, eu am cunoscut unii extraordinari.

Nu auzisem nimic.

— Vai, a oftat mătușă-mea. Am stat prea mult cu Pat.

Oare mătușă-mea se crampona de trecut? Preț de o secundă, m-am întrebat dacă peste treizeci și ceva de ani aveam să bombăn și eu pe tema fluctuației accizelor la tutun. Așa se întâmpla cu iubirile de odinioară, se

preschimbau în păreri volatile și adevăruri supralicitate? Bănuiesc că mi-i imaginam pe Osman și pe toți ceilalți încastrați în zidul care era mătușă-mea, asemenea lucrătorilor uciși în timp ce înălțau piramidele. Lui Kiki nu i-ar fi fost pe plac comparația asta. Consideram că mătușă-mea era un exemplu extraordinar de persoană care n-avea nici o problemă să trăiască singură, dar nu voiam să mă transform în mătușă-mea.

Aveam o grămadă de prieteni care renunțaseră la televizor, urmăreau emisiuni doar pe computer, dar Oliver și cu mine eram mari fani ai televizorului imens care aterizase la noi în living când Boyd începuse să întoarcă banii cu lopata. De când mă știu, nu m-au preocupat niciodată îndeajuns banii, lumea zicea că sunt neglijentă cu veniturile mele, dar puteam să iubesc obiectele. De un lucru eram sigură: Boyd nu avea să se mai întoarcă după televizor. Era un om care detesta meschinăriile, căruia îi plăcea larghețea și nu se uita niciodată în urmă. Învățasem oare ceva de la el?

După primele lui zile de muncă la bistrou, Boyd venea acasă și îi maimuțărea pe clienții care se scotoceau de mărunțiș când trebuiau să lase bacșiș. Nu era nimic mai jalnic decât să lași câteva monede de un cent pe masă. Pe de altă parte, Wiley era întotdeauna foarte generos cu bacșișul peste tot unde se ducea, așa că nu se reducea totul la asta.

Știu cum să fac rost de banii pentru Lynnette. O să vând singurul lucru de valoare pe care îl posed, covorul pe care mi-l dăduse mătușă-mea. Asta dacă nu cumva era prea puțin valoros ca să merite să-l vând, ceea ce era foarte posibil.

Am făcut ce ar fi făcut oricine: am căutat pe internet. Am citit anunțuri, am căutat pe eBay și pe 1stdibs, ba chiar și pe site la Sotheby's. Credeam că știu ce soi e – mătușă-mea îmi spusese mereu Kula, care era un loc –, iar unele dintre covoarele care apăreau când căutam „Kula" semănau cu al meu, pe când altele, deloc. Unele se vindeau cu nouăsprezece mii de dolari, altele cu o sută, asta în cel mai bun caz. În funcție de ce?

Al meu era mare, ceea ce era o chestie bună. Frumos, bineînțeles – maro cu albastru și galben stins –, cu un medalion romboidal în mijloc, un model cu frunze de trifoi pe margini, ca să poarte noroc, și ceva despre care Kiki îmi spusese la un moment dat că sunt balanțe de aur, ca să cumpănească păcatele și faptele bune în viața viitoare. Perfect. Covorul nu era nou, firește, dar habar n-aveam ce vechime avea sau câte noduri pe centimetru pătrat sau vreuna din celelalte informații de rahat despre care citeam.

L-am împăturit și l-am dus la un evaluator de covoare. Google știa unde puteau fi găsiți. Am ales un tip din West Thirties despre care îmi închipuiam că n-avea cum să fie prea fițos, dar s-a dovedit îndeajuns de fițos, cărunt și condescendent într-o manieră distinsă. Magazinul lui consta din culoare mărginite de covoare

stivuite în teancuri cât un stat de om. L-a desfăşurat pe al meu pe o masă, s-a uitat lung la el, a mângâiat ţesătura în răspăr, s-a uitat pe dosul lui.

— De unde îl aveţi?

Eu, o fată cu tatuaje.

S-a dovedit a fi într-o stare foarte bună, având în vedere cât de vechi era, mai vechi decât părea. 1900, poate, fără găuri de molii, fără porţiuni uzate. Culorile se estompaseră, dar aşa se întâmpla cu vopselele naturale, iar ce e natural e de bine. Ştiam că auriul se obţinea din cruşin?

— Pentru asigurări, a zis el, aţi putea să-l treceţi cu cinci mii, dacă doriţi.

Am scos un mic icnet de uluire şi mi-am dat seama că nu iubisem destul covorul ăsta. Era ca în cazul mototolului clasei care ajunge vedetă de film: trebuie să spui că ai ştiut dintotdeauna că e un tip grozav.

Lui Oliver îi plăcea să-şi plimbe maşinuţele pe modelul covorului, dar n-am crezut că o să ne lipsească prea tare. Când o să afle, Kiki o să se simtă jignită şi dezamăgită de mine. Va trebui să ticluiesc o poveste despre meritele prieteniei, despre devotamentul meu. Prietena mea Lynnette a avut necazuri mari cu ai ei, nici nu ştiu de unde să încep, o situaţie foarte nasoală, un prieten trebuie să facă anumite lucruri, ai înţelege dacă ai cunoaşte-o.

Aşa că i-am făcut nişte poze, l-am scos la vânzare pe eBay la preţul de 4.900 de dolari şi am început să

aștept. În prima zi, nici un răspuns. Verificam întruna. Mi-am revizuit descrierea și am adăugat faptul că orașul Kula era un important centru de fabricare a covoarelor, o frază pe care am cules-o din tonele de informații de pe internet.

La muncă, lumea îmi zicea că arăt mai odihnită, mai binedispusă.

— Ți-a priit șederea la mătușa ta, nu? mi-a zis un tehnician. Îmi închipui că are un superapartament.

Dacă mă simțeam mai bine era din cauză că aveam un plan, mă apucasem să fac ceva. În sfârșit. Tehnicianul m-a interpelat în timp ce conducea un câine spre sala de așteptare, unde stătea stăpânul lui. Era un bătrân labrador negru pe nume Scuffy pe care îl văzusem de mai multe ori. Animalul se îndrepta spre omul lui mânat de o bucurie simplă, animalică, trăgea de lesă fericit, cu gura căscată larg, și mi-am zis că viața e mai limpede când ai un scop clar.

Cât o să fie nevoie să aștept? După o săptămână, doi oameni îmi „urmăreau" articolul, dar nu aveam nici o ofertă. N-aveam de gând să las din preț. Sau...? Habar n-aveam ce fac.

Bineînțeles, îmi dădeam și eu seama ce demență era să mă comport ca și cum banii ar fi putut îndrepta cele întâmplate, ca aborigenii care răscumpărau o moarte cu atâtea sau atâtea oi. N-am spus nimănui ce aveam de gând, așa că nimeni n-a încercat să mă facă să mă răzgândesc. Era ca o veghe tainică pe care o țineam în

sinea mea, o credință pe care o inventasem. La muncă îmi verificam întruna telefonul – ecranul era un altar secret. Aproape că făceam și incantații dinaintea lui – mă auzeam spunând „Hai odată“ și „Încă nu?“ și „O, te rog!“. Nu era cu nimic mai ciudat decât rugămințile la care se dedau mulți. Nu imploram un iubit, ci un cumpărător absent, un portmoneu care se lăsa așteptat.

Am scăzut prețul la 4.800 de dolari, de ce nu, și chiar în noaptea aia, la 23.52, mi-a apărut un mesaj cum că, într-adevăr, cineva cumpărase covorul. Era o femeie din Augusta, statul Maine: îmi plătea șaptezeci și cinci de dolari ca să i-l expediez, iar suma totală îmi va apărea în scurt timp în contul de PayPal, mai puțin comisioanele pentru eBay și PayPal. O afacere încheiată, gata. Vândut! Și dacă mă răzgândeam, dacă nu mai trimiteam covorul? Îl aveam de când Oliver era mititel. Era un dar de la mătușă-mea.

Am avut parte de o noapte cumplită, dar spre dimineață mi-am amintit că vânzarea covorului însemna doar jumătate din plan – cealaltă era să fac ca banii să ajungă la Lynnette și avea să fie cu mult mai plăcută. Trebuia să mă concentrez asupra scopului final, să văd lucrurile în perspectivă. În seara aia, când am plecat să-l iau pe Oliver, covorul nu mai era. Dădusem mobila la o parte de pe el, îl aspirasem, îl împăturisem, îl strânsesem, îl înfășurasem în plastic și-l dusesem la curieratul UPS. Oliver a zis:

— Avem lemn pe jos.

Și a început să țopăie și să bocănească cu încălțările pe podea, lucru pe care știa că n-are voie să-l facă.

Acum, Lynnette nu mai răcnea la oameni, dar rămăsese aceeași Lynnette.

Nu era deloc exclus să rupă un cec sau să șteargă un e-mail fie și numai dacă îmi vedea numele pe undeva prin apropiere. Avea principiile ei și furia ei și era perfect capabilă de un refuz violent, chiar dacă asta însemna să-și facă singură rău. Ar fi îndurat, nu era nici o problemă.

Primul meu gând fusese să-i trimit bani cash anonim, prin poștă – să îndes un teanc de bancnote într-un plic pe care să-l vâr într-o cutie de cadouri legată cu o eșarfă frumoasă sau ceva de genul ăsta și să-l pun la poștă. Serviciile poștale sunt foarte fiabile acum – la New York erau lente, dar nu pierdeau lucruri. Declarațiile noastre de venituri nu ajungeau de fiecare dată la Fisc? Ba da.

Trebuia să trimit banii repede, înainte să m-apuc să-i cheltuiesc. Erau lucruri pe care voiam să mi le cumpăr, chestii de care aveam nevoie – un iPad pentru Oliver, niște pantofi splendizi pe care îi văzusem într-o vitrină, un telefon mai bun. Un fleac ici, un fleac colo, era foarte ușor să te lași dusă de val și, din momentul în care m-aș fi apucat să ciupesc din ei, praful s-ar fi ales de toți cât ai zice pește. Clienta mea avea dreptul la retur în treizeci de zile, cu garanția înapoierii banilor, dar am decis (cumva) că puteam să risc după o

săptămână. E mai bine să riști decât să nu te alegi cu nimic. Nu mai puteam rămâne așa, prinsă la mijloc, legată de mâini și de picioare.

Adevărul e că o știam bine pe Lynnette și i se dusese buhul că se dădea în vânt după un anumit tip de bomboane, caramele cu sare afumată, despre care zicea că sunt mai bune decât sexul (ce clișeu răsuflat). S-ar fi bucurat să le primească prin poștă. Erau ambalate câte șase la cutie, așa că am cumpărat trei cutii, le-am împachetat împreună cu o pungă mare de plastic, plină cu bancnote de o sută de dolari, în hârtie frumoasă, aurie, și am vârât tot pachetul ăsta într-un plic mare antișoc. Am scris la expeditor, pentru retur, adresa fabricii de bomboane din Seattle.

Cât am stat să aștept naibii la coada aia interminabilă de la oficiul poștal, eram într-o stare de surescitare teribilă. Țineam în mână o grămadă de bani cash – toate bancnotele alea din pachetul meu emanau raze fierbinți, care fumegau înăbușit. Dacă mi-l înșfăca din mână cineva de la coadă și fugea cu el? Of, pe cine păcăleam? Oricum nu era vreo mare avere. Iar banii nu însemnau nimic, banii nu erau totul. Numai că făcusem din banii ăștia o mare misiune. Sacrul meu plic maroniu antișoc, etichetat și capsat și lipit cu scotch, care începea să-mi transpire în mâini, umplut până la refuz cu sens. A trebuit să aștept până când următorul oficiant poștal m-a deposedat de el.

Zile la rând m-am uitat după Tania la grădinița lui Oliver – cine altcineva ar fi putut să-mi dea vești despre

Lynnette? Ajungeam devreme, pierdeam timpul pe-acolo cât de mult puteam, nici urmă de Tania. Și dacă nu o să mai aflu niciodată nimic? De ce făcusem așa ceva? Nu pentru recunoștință (renunțasem la ideea asta). Pentru propria liniște sufletească. Mătușă-mea zicea mereu că până la urmă cu asta rămâi.

Când Tania și-a făcut în fine apariția la sfârșitul săptămânii, mi-a zis:

— Bănuiesc c-ai auzit - e așa o demență! Chestia cu Lynnette și Isaiah.

Ce chestie? Lynnette pricepuse din capul locului că fostul ei iubit, Isaiah, care îi dăruise prima dată bomboanele cu pricina, era în spatele plicului anonim. Multă vreme fusese de negăsit (nu încercase să-i dea de urmă pe internet?) și părea că își dorește să rămână așa, dar avea grijă de ea.

— Și încă cum! a exclamat Tania.

Și ce schimbare de atitudine îi provocase chestia asta lui Lynnette!

— N-ai mai recunoaște-o dacă ai vedea-o. N-a fost niciodată ceea ce s-ar numi o fată zâmbitoare. Dar acum binecuvântează pe toată lumea oriunde merge. Știu, e înspăimântător.

Uite ce reușise să facă dragostea, chiar dacă nu dragostea fusese la mijloc.

— I-a trimis câțiva dolari nebunei de maică-sa în Philadelphia. Iar acum se mută înapoi acolo, ca să-și poată deschide un salon de cosmetică. Bănuiesc că acolo e mai ieftin. Mă rog, oriunde e mai ieftin decât aici.

Isaiah era luminița ei de la capătul tunelului, bucuria din amăgirea lui Lynnette. Deci Boyd nici măcar nu fusese iubirea vieții ei.

— Pretinde că știe cum să administreze o afacere, a zis Tania. Mira-m-aș.

Dragostea îi dădea aripi. Niște bomboane primite prin poștă și uite-o, gata să stăpânească lumea.

— Poate s-o facă, i-am zis eu. Sunt o grămadă de tâmpiți care reușesc.

„Claude ar fi foarte mulțumit", m-am trezit spunându-mi. El și Lynnette ar fi petrecut la greu, ar fi bătut toate cluburile din oraș. Speram că mai avea și alți oameni cu care să sărbătorească. Poate Boyd, poate el ciocnea un pahar cu ea chiar în clipa aia, sau poate Maxwell, dacă se întorsese. Lynnette ar fi ținut-o una și bună cu importanța frumuseții ochilor, cu contribuția ei la propășirea umanității.

Făcusem ce-mi pusesem în gând, ceea ce era nemaipomenit, și în majoritatea timpului eram extatică, dar și nedumerită. Dacă Isaiah își făcea apariția într-o zi și lăsa să-i scape faptul că nu el trimisese banii? Dacă, dacă. Chiar și așa, banii tot au ajuns în posesia ei și până atunci și-ar pune deja afacerea pe picioare. Lynnette n-ar fi bănuit în veci că erau de la mine – nu aveam cum să fiu pe lista ei. Poate ar fi decis că erau de la Boyd.

Oamenii preferau întotdeauna interpretarea romantică. Nu puteai să le faci o vină din asta. Ceea ce le

inspira cele mai puternice trăiri li se părea cel mai aproape de adevăr. Dar în lume mai acționau și alte forțe. Nu doar sexul, ci și armatele de virtuoși, care continuau să țină steagul sus. Eu eram distribuitorul de bani pătați cu sânge, contabilul fantomatic. Cu o asemenea identitate, slabe șanse să mă deconspire cineva.

Nu fusese în intenția mea să-i hrănesc speranțele lui Lynnette furnizându-i informații false, dar era posibil să ajungă să trăiască până la adânci bătrâneți încălzindu-se cu convingerile ei despre Isaiah. Indiferent cum aveau să arate sprâncenele oamenilor peste cincizeci de ani, ea putea fi proprietara guralivă care spune povești despre modul iscusit în care fostul ei iubit, cel care n-a uitat-o niciodată, o ajutase să-și facă un rost în lume.

Nimeni nu știa povestea adevărată în afară de mine. Aș fi vrut să i-o spun lui Boyd. Dacă ar fi știut-o, și-ar fi schimbat părerea despre mine. L-ar fi făcut să se gândească la timpul petrecut împreună și să mă vadă cu alți ochi. Și-ar fi amintit momentele noastre urâte și și-ar fi zis că sunt mult mai mărinimoasă decât i se păruse lui – că țâfna mea se datora faptului că sunt o mamă bună, iar remarcile mele acre erau rezultatul frământărilor. Iar tandrețea mea în pat nu fusese cea a unei femei superficiale. Îmi doream ca el să afle cine trimisese banii. Aveam și eu orgoliul meu.

Nu spusesem nimănui. Mătușa Kiki era de părere că plecam prea tare urechea la spusele altora, că ăsta

e pericolul atunci când ești tânăr. Ea era adepta autosuficienței, ea și Marc Aureliu. Pe mine nu prea mă atrăgeau chestiile astea, dar îmi țineam gura, încercând să mă mulez cumva pe modelul ei. Nici lui Kiki n-aveam de gând să-i spun.

Dar, firește, Kiki a aflat despre covor. I-a zis Oliver la telefon, i-a spus că maică-sa aruncase covorul pe care îi plăcea să se joace, că mereu făcea chestii din astea.

— Nu l-am aruncat, a trebuit să-l corectez eu. L-am vândut. Îmi trebuiau banii pentru prietena mea. Sper că nu ești furioasă.

— Când ți-am dăruit covorul, mi-a zis mătușă-mea, ideea era să faci ce vrei cu el. Altminteri, ce fel de dar ar mai fi fost?

— Am obținut un preț bun pe el, i-am zis. Ebay-ul își face treaba. Chestia e că prietena mea ajunsese rău. Rău de tot.

— Sper că acum i-e mai bine, a zis mătușă-mea. Sunt sigură că a însemnat mult pentru ea că ai ajutat-o.

— Zice că n-o să uite niciodată.

— Nici n-o să uite. Chestiile astea rămân. Poate într-o zi o să te ajute și ea pe tine.

Gândul că Lynnette m-ar fi putut ajuta era cam îngrijorător. Ar trebui să fiu pe fundul prăpastiei. Poate m-ar fi ajutat în caz că făceam o alegere dezastruoasă în materie de iubiți. Ar fi putut să dea buzna peste individ și să-i spună vreo două de la obraz, să-l ia la șuturi. „Ascultă la mine", i-ar fi zis.

— L-am dus să-l evalueze, am zis eu. Dacă ai nevoie vreodată de bani, știu eu un loc.

Nu prea știam câți bani avea mătușă-mea, deși uneori îmi pusesem întrebarea asta.

— L-am păstrat pe cel kurd, mi-a zis ea. Mă rog, știi covorul meu. Au mai multă căutare acum - de modelele kurde zic. Nu sunt așa de riguroase. Valorează mai mult.

— Te-ai gândi vreodată să-l vinzi?

— Bineînțeles că nu, mi-a zis mătușă-mea. Știi doar.

Oliver încă se mai tânguia pe fundal că îi trebuia un covor, că nu mai avea șosele pe care să se joace cu camionul și nu interesa pe nimeni că nu le mai avea.

— Ai putea să-i iei unul ieftin de la Kmart, mi-a zis mătușă-mea. Asta ar trebui să faci.

Circula un zvon cum că până la urmă Lynnette se hotărâse să nu-și mai deschidă nici o afacere și că, în loc de asta, urma să cumpere o lespede de marmură pentru mormântul lui Claude. N-aveam nici cea mai vagă idee cât costau pietrele funerare, dar era o idee teribil de proastă și numai Lynnette s-ar fi putut gândi la așa ceva, asta dacă nu cumva o convinsese maică-sa. Am auzit de treaba asta de la Angie, fata de la mine din bloc care umblase la un moment dat cu Maxwell. Stătea în dreptul cutiilor poștale de pe hol când mi-a zis:

— Aruncă banii pe fereastră, asta face. Crezi că el, Claude, chiar și-ar fi dorit ditamai pietroiul? Eu nu cred.

Poate că și-ar fi dorit, nu aveam nici cea mai vagă idee. Credeam că morții erau despărțiți pentru totdeauna de noi – asta însemna să fii mort. Pierduți pentru cei vii, nu trimițându-le vorbă. Tata mi-a zis o dată că, după ce mama lui a murit, când el avea doisprezece ani, de fiecare dată se înfuria dacă taică-său îl informa ce și-ar fi dorit maică-sa de la el. „Nu ai cum să știi!", îi zicea el, deși amândoi știau că taică-său le nimerea. Pe taică-meu îl scotea din minți faptul că părintele lui vorbea în numele ei, de parcă ar fi fost o marionetă, de parcă el n-ar fi putut nici măcar să respecte tăcerea morților.

Mă scotea din minți gândul că Lynnette avea să dea toți banii la cine știe ce cimitir. Nu pentru așa ceva sacrificasem covorul ăla splendid de la mătușă-mea. Nu asta fusese intenția mea – nici pe departe. Știam că nu aveam de ales: asta era însăși ideea sacrificiului. Dar nu putea oare cineva s-o împiedice?

A împiedicat-o Boyd. Maxwell tocmai se mutase înapoi în fostul lui apartament și-l luase în spațiu pe Boyd, care avea grijă de Maxwell în timp ce acesta șontâcăia de colo colo, ajutându-se de o cârjă. Angie zicea că cicatricea aia mare de pe față nu arăta așa de rău pe cât te-ai fi așteptat, iar Maxwell reușea să nu se lase afectat. Boyd și Maxwell au mers împreună s-o vadă pe Lynnette la locul ei de muncă actual, Brow Central sau cum naiba s-o fi numit. N-au reușit să ajungă decât până la recepționeră, care nu dădea pe

dinafară de amabilitate, dar tocmai lăsau politicos un mesaj, când a ieșit Lynnette fix în clipa aia.

— Bună, frumoaso, i-a zis Boyd.

— Bată-vă norocul să vă bată, le-a răspuns ea.

Pleca în pauza de prânz și, bineînțeles, i-ar fi plăcut să mănânce cu ei. Așa că, la o porție de *taco*, Boyd le-a vorbit despre viață și moarte. Ceea ce se întâmpla când murea cineva îți deschidea ochii asupra chestiilor serioase. Când cineva din cartier (crescuseră cu chestii din astea) a descărcat un Colt .45 în pământ pentru un amic mort, ăla a fost un moment serios. Claude avea doar douăzeci și patru de ani, nu apucase să-și trăiască viața, de-abia și-o începea când murise făcându-și treaba. Cel mai bun mod de a-i cinsti memoria era ca Lynnette să continue să-și facă meseria. Era extraordinar de pricepută la ce făcea, toată lumea zicea chestia asta. Claude se lăuda mereu cu ea, spera ca la un moment dat să ajungă s-o sprijine financiar. Dacă-l întrebai, ți-ar fi zis că și ea e o afaceristă înnăscută. Și cu siguranță Claude nu și-ar fi dorit nici un nenorocit de pietroi.

Ce altceva putea face Lynnette decât să izbucnească în plâns și să le dea dreptate? Maxwell a adăugat că era dispus s-o ajute cu calculele financiare pentru salon dacă avea nevoie de ajutor. Maxwell, eminența cenușie.

N-aveam încredere în Lynnette că o să se țină de plan, dar Angie mi-a povestit că Maxwell a plecat împreună cu ea în Philly să caute spații de închiriat la stradă. Se suise direct în autobuz, cu cârjă cu tot, și o

călătorie de aproape patru ore cu un vehicul ieftin, fără amortizoare, n-avea să fie chiar floare la ureche pentru el. Nu, Boyd nu i-a însoțit, m-a lămurit Angie. N-avea voie să părăsească statul, lucru pe care eu îl uitasem.

În după-amiaza aia, când m-am dus la muncă, m-am gândit la Maxwell. Stătuse trei săptămâni în spital, îndopat cu calmante, zdrențuit, rupt în două, și dup-aia la soră-sa, vindecându-se încet. Toată lumea zicea că era băiat de comitet când venea vorba de cârja lui și pretindea că inventează noi mișcări de dans. Mi-l închipuiam dându-i ordine lui Boyd de pe canapea, spunându-i ce fel de bere să-i aducă, ce fel de chipsuri să meargă să cumpere, și pe Boyd răspunzându-i „Am înțeles, șefu'!", apoi făcând tot cum știa el.

Nici măcar nu mă gândisem la Maxwell, fiindcă de-abia reușeam să mă gândesc la ce făceam eu. Din locul meu de la recepția clinicii veterinare mai auzeam uneori câte un animal schelălăind sau urlând – nu des, dar se mai întâmpla – și astea erau niște sunete îngrozitoare, iar partea cea mai cumplită era că trebuia să stau acolo degeaba, fără să mă pot ridica și alerga în ajutorul animalului. Veterinarii erau înăuntru, nimeni nu avea nevoie de mine, dar sunetele acelea îmi rămâneau în minte.

Maxwell venise cu ideea să aducă țigări din Virginia și probabil că lucra deja la alt plan. Angie mi-a zis:

— Încearcă să scoată mai mulți bani de la compania de asigurări a camionagiului. Cine știe? Poate o să iasă ceva din asta.

Nutrisem fantezii tainice în care treceam din întâmplare pe la apartament să-l văd pe Boyd, așa, pe neanunțate, dar n-aveam de gând să fac nici o vizită surpriză cât era Maxwell acolo. Nu mai făcea nimeni spume la gură, ca Lynnette, dar nu-l vedeam pe Maxwell sărind în sus de bucurie când ar fi dat ochii cu mine. Asta dacă putea măcar să sară.

Alinarea mea (dacă puteai s-o numești așa) era să mi-l închipui pe Maxwell sfătuind-o pe Lynnette ce spațiu să închirieze. Femeia aia putea să decoreze și ultima hrubă și s-o facă să arate bine, dar trebuia să aleagă un cartier de oameni tineri. Bătrânii nu dădeau doi bani pe sprâncenele lor. Ale lui Kiki creșteau în toate direcțiile și nici măcar maică-mea nu și le aranja cine știe cât. Oamenii de douăzeci și ceva de ani, printre care mă număram și eu, considerau că înfățișarea e totul. Chiar și acum, deși nu eram aranjată, speram ca toți bărbații din cartier să se îndrăgostească de mine când ieșeam pe ușă.

Mă întrebam dacă Lynnette o să-i dea lui Maxwell vreun sfat profesional legat de cicatricea lui. Dă-ți pe față cu asta sau cu ailaltă. Mi-am zis că, la cum îl știam, Maxwell n-ar avea nici un chef să discute pe tema asta. Și-ar dori ca lumea să facă abstracție de ea – îl privea, el trebuia să se împace cu ea. Era pielea lui.

În zona de primiri, unde stăteam eu la birou, veterinarii aveau un avizier: poze cu pisici care aveau nevoie de o casă și anunțuri de la dresori de câini și de la oameni care se ofereau să plimbe câini. Pe o carte de

vizită a unui dresor scria: „V-ați luat cățeluș? Dragostea nu e de-ajuns". Se referea la faptul că animalele trebuiau învățate să conviețuiască cu oamenii, dar mie mi se păruse mereu mai degrabă un avertisment universal valabil, un memento privind limitările, o mică lecție învățată pe propria piele.

— Ce mai face prietena ta? m-a întrebat mătușă-mea. Sper că și-a mai revenit.

— E mult mai bine, i-am răspuns. Se pregătește să-și deschidă propria afacere.

Probabil că mătușă-mea Kiki nu considera capitalismul un happy-end, dar în cazul altora era dispusă la concesii. La un moment dat fusese și ea menajeră.

— Mai făceai curat prin casele oamenilor când erai cu Hernando? am întrebat-o.

Mi-l aminteam bine pe Hernando, se purtase drăguț cu mine.

— O, nu, mi-a zis ea. Terminasem cu asta dinainte să te naști tu. Pe vremea aia aveam alt iubit.

Ce hărnicuță fusese mătușă-mea.

— Ți-e dor de foștii tăi iubiți?

Ce-mi venise cu chestia asta? De fapt, știam.

— Mă rog, mereu zic că-l iubesc încă pe Osman.

Chiar o zicea mereu, ca și cum ar fi fost un detaliu oarecare, ușor de trecut cu vederea în iureșul vieții de zi cu zi.

— De ce aș înceta?

Cât de logic părea că judecă mătușă-mea când o auzeai. Ce voia ea să spună de fapt, îmi ziceam, era că

nu avea nici un motiv să înceteze, fiindcă era Kiki. Putea să gestioneze fără prea mari probleme ambele aspecte, vechea dragoste, care pălea cu repeziciune, dar nu dispărea niciodată, și restul vieții ei, care mersese înainte lejer și fără ea.

— Evident, a continuat Kiki, întotdeauna îți amintești părțile negative. Nu-l prea interesa ce-mi doream eu. I se părea de la sine înțeles că o să merg peste tot după el. A refuzat până și să vină în vizită la New York. Dar în sinea mea încerc să fiu corectă față de el.

Nimeni nu vorbea atât de mult ca ea despre corectitudine ca posibilitate. Firește, în cazul ei se interpuseseră timp și distanță, ani și kilometri, ea nu era în miezul lucrurilor. Dar toată povestea aia cu corectitudinea o ajuta să se liniștească, până și eu știam asta.

Oliver dăduse puțin de necaz la grădiniță când s-a împotrivit ideii de somn la prânz și a refuzat să se lungească în pătuț.

— Ce n-aș da să pot dormi și eu la prânz, i-am zis.

Se plângea în drumul spre casă de regulile tâmpite, tâmpite, tâmpite, când deodată s-a oprit în loc și a început să țipe:

— Uite-l pe Boyd! Uite-l pe Boyd, hei!

Era Boyd, cum mă vezi și cum te văd. Era îmbrăcat cu un tricou negru și blugi cu talie joasă, se plimba agale pe 125th Street, arăta bine. Oliver a fugit la el și l-a placat, cuprinzându-i genunchii cu brațele.

— Ușurel, i-a zis Boyd. Ce mai faci, omule?

— Suntem bine, i-am răspuns eu.

Nu că s-ar fi interesat și de mine. Nici nu ne-am îmbrățișat, nimic de genul ăsta.

— Cum mai merge treaba? Zi-mi cum se simte Maxwell.

— Foarte bine. E posibil ca la un moment dat să poată merge cum trebuie, dar medicii nu pot garanta nimic.

— Restul sunt toți bine?

— Wiley se însoară, mi-a zis. Știu, știu, cine-ar fi crezut? Cu femeia cu care a stat pitit zile întregi în timp ce noi îl așteptam să vină să conducă mașina. Zice că e iubire adevărată. Pe bune, chiar așa zice.

Primul meu gând a fost că Wiley, tembelul ăla, făcea iubirea de râs.

Tipul n-avea nimic onest în el. Dar poate că priveam eu lucrurile greșit. Poate iubirea îl înălța, îl aducea pe calea cea bună, îl ajuta să înceapă un nou capitol în viață.

— Bănuiesc că e o veste bună, am comentat.

Nu am zis: „Dacă n-ar fi întâlnit-o, Claude ar trăi și azi". Nu servea la nimic să dezlegi și să derulezi iar totul în felul ăla și o știam foarte bine.

Boyd mi-a zis:

— S-ar putea să reziste. Nimeni nu știe cum merg treburile astea.

O, ne pregăteam să avem o discuție despre iubire? Stăteam acolo și mă uitam la Boyd, încercând să-i descifrez trăsăturile familiare, în timp ce Oliver începea să se cațăre pe piciorul lui ca pe un trunchi de copac.

— Chiar nu știe nimeni, am zis. Oliver, ușurel. Uneori lucrurile continuă în taină.

— Asta așa e.

— Crezi?

— Nu orice ajunge să fie exprimat în viață, a zis el. „În taină" e o expresie nimerită.

Eram nemaipomenit de măgulită. În privința asta eram de acord. Iubirea îngropată. Viața ei eternă de zombi.

— Întotdeauna îmi închipui că o să trăiesc până la adânci bătrâneți, am zis eu.

— Nu mă îndoiesc, a replicat el. Și o s-o faci bine.

— La fel și tu, asta îți doresc.

Era o conversație fără logică despre iubire.

— Mai avem o grămadă de timp, a zis el. Zilele astea oamenii ajung să prindă suta.

„Până când o să sece toate râurile." Ne făceam jurăminte splendide fără sâcâiala de a trebui să trăim împreună. Dar le făceam, uitându-ne de undeva de sus la curgerea timpului, la anii care se depănau în valea atinsă de moarte ce se întindea la picioarele noastre.

N-aveam să arăt prea grozav la o sută de ani. Știam că nu asta era ideea, să-mi fac griji cum o să par în ochii lui – dacă o mai putea vedea.

— O sută de ce? a întrebat Oliver. Îmi dai o sută de dolari?

— Sigur, imediat, i-am zis eu. Tot la bistrou lucrezi, Boyd?

— Fără mine nu s-ar descurca.

Am râs, altă reacţie n-am fost în stare să am. Nu avea cum să-şi dea seama cât îmi lipsise. Poate că avea. Nu exista nici o speranţă că ne-am putea împăca vreodată – nici cea mai mică posibilitate –, deci de ce înnebunisem de bucurie când îl zărisem? Uite-mă cum zâmbeam în neştire.

Oliver i-a zis:

— Tu ştiai că urăsc să dorm după-amiaza?

— Nu ştiam asta, i-a răspuns Boyd. Mă bucur grozav că mi-ai spus.

Îl săltase de subsuori, aşa încât să stea pe pantofii lui (Oliver scotea chiote încântate), în timp ce Boyd se plimba de colo colo cu paşi uriaşi, cum făcea pe vremuri. Doar ca să-mi reamintească de ce-mi plăcea mai mult decât orice alt bărbat din lume.

Deci toată lumea mergea la nuntă la Wiley. Treaba asta am auzit-o de la Tania o săptămână mai târziu, în faţa clasei unde ne lăsaserăm amândouă copiii de dimineaţă.

— Nu-i decât o chestie la primărie, a zis Tania. Dar seara dau o petrecere acasă la cineva.

Nimeni nu îi purta pică lui Wiley cum îmi purta mie. Acelaşi Wiley, neschimbat. Eram destul de tulburată din pricina asta.

— Ea cum e? am întrebat-o.

— Foarte frumuşică. Am întâlnit-o doar un minut şi stătea agăţată de gâtul lui Wiley ca un şarpe boa.

— Omului ăluia i-ar prinde bine un pic de sugrumare, am zis eu.

Mi-am dat seama cum a sunat, malițios până la Dumnezeu, iar Tania a părut speriată.

— Mă rog, e sugrumat cu dragoste, am zis, într-o încercare jalnică de a drege lucrurile.

Încercam, într-un fel ridicol, să o imit pe mătușă-mea.

— S-ar putea să mă duc la petrecere, a zis Tania.

Când Boyd era la Rikers, am venit cu Oliver să-l vedem într-o zi în care a trebuit să așteptăm ore întregi. Izbucnise o încăierare pe undeva și un sector era izolat – sau poate că erau toate, nu știam. În orice caz, Oliver și cu mine ne-am trezit înțepeniți pe o bancă dintr-o sală în care erau un automat de băuturi răcoritoare, un ceas de perete și, poate, alți zece vizitatori plictisiți. Eu trebuia să iau cina cu Sabina și nu puteam să-i spun cât de mult aveam să întârzii (pe minut ce trecea, se făcea și mai târziu). Telefonul meu, ceasul, poșeta, dinozaurul lui Oliver, toate erau într-un dulap la care nu aveam cum să ajung și nu ne puteam întoarce nici să fi vrut. Trebuia să-l țin ocupat pe Oliver. Nu aveam nici pix, nici creion, nici vreo bucățică de hârtie.

— Spionez cu ochișorul meu, am zis. Ceva albastru. Ce este?

Oliver n-a fost dat pe spate.

— Salopeta omului ăluia, mi-a răspuns el. Și ce-i cu asta?

L-am îmboldit să mai găsească încă două chestii albastre – uniforma gardianului, vopseaua de pe un toc de ușă –, dar după asta a refuzat să se mai joace.

— E plictisitor, s-a hotărât el să mă informeze.

— Prefă-te că ești cineva faimos, i-am zis, iar eu trebuie să ghicesc cine ești.

Era prea complicat pentru vârsta lui?

— Bine, bine.

Viu sau mort? Viu. Băiat sau fată? Băiat. Om mare sau copil? Om mare. Nu era de la televizor, nu juca în filme, nu apărea în jocuri video. Nu era dintr-o poveste pe care o citiseră la grădiniță. Îl cunoaște oricine de pe lume? Da. Era președintele? Nu. Îl plăceau toți? Da, da. Urma să zic Iisus, în caz că familia lui Hector apucase să strecoare chestia asta printre lucrurile cu care îi împuia capul.

— Sigur știi, mi-a zis el. E Boyd!

Păi, da, pe cine am mai fi așteptat așa ziua întreagă, dacă nu pe stăpânul lumii?

— Zău că n-aș fi ghicit, i-am zis. Ești deștept foc.

Mai târziu, când i-am povestit lui Boyd, am încercat să o spun în așa fel încât să nu pară că fac mișto de Oliver. Ziua a devenit mult mai frumoasă. Boyd a zis:

— Nici eu n-aș fi ghicit.

Oliver a fost de părere că nu mai auzise niciodată ceva atât de amuzant: faptul că nici Boyd n-ar fi fost în stare să ghicească.

În octombrie am primit un e-mail trimis de pe adresa lui Maxwell. La subiectul mesajului scria „S-a deschis cel mai bun salon pentru sprâncene din Philly". Se vede treaba că eram în lista lui de contacte. Cuvintele alea

m-au uluit: o viziune din mintea mea devenise brusc realitate. Ca și cum o limbă pe care nu o vorbeam decât cu mine însămi ar fi început să fie murmurată peste tot în jurul meu. E-mailul conținea o imagine cu un zid de cărămidă vopsit în verde-praz, o oglindă cu ramă aurită, o măsuță de toaletă din sticlă, o ferigă imensă pe un suport. Bine ați venit la salon.

Puteai să faci clic pe meniu ca să citești lista de servicii și vedeai fotografia sprâncenei perfecte a cuiva. Era acolo și o biografie a lui Lynnette, care insista asupra îndelungatei sale activități în salonul șic din centrul New Yorkului și a dorinței ei fierbinți de a reveni cu priceperea deprinsă acolo în orașul copilăriei ei. Clienții care veneau la deschidere puteau savura un pahar cu șampanie ca să salute noua apariție.

Notița biografică o făcea pe Lynnette să pară fericită și victorioasă, așa că mi-a prins nemaipomenit de bine s-o citesc. La deschidere urma să poarte o ținută spectaculoasă, sexy și strălucitoare, cu tăieturi în țesătură și cu franjuri. După un pahar, s-ar fi apucat cu siguranță să blagoslovească în stânga și în dreapta. Poate avea să țină un discurs despre vremurile grele și cum se pusese iar pe picioare și să le mulțumească acelor oameni speciali cărora li se cuveneau mulțumiri, Maxwell și Boyd și cineva al cărui nume nu-l putea dezvălui. „Miracolele se întâmplă. Fiecare dintre voi trebuie s-o creadă", ar fi zis ea. Cineva, auzind-o, poate că ar fi început să șușotească și să râdă, iar atunci Lynnette i-ar fi zis: „Termină. Am dreptate". Nebuna de maică-sa ar

fi toastat, urându-i mult, mult succes. Îmi imaginam chestiile astea, dar îmi făceau mare plăcere și probabil că nu erau chiar așa de departe de ceea ce se va fi întâmplat în realitate. Claude s-ar fi bucurat așa de tare să vadă toate lucrurile astea. Măi să fie, mi-ar fi zis, am știut-o dintotdeauna.

Mulțumiri

—

Vreau să îi mulțumesc, ca întotdeauna, Myrei Goldberg pentru sfaturile ei relevante și pline de intuiție, precum și pentru răbdarea cu care citește. De asemenea, le datorez mulțumiri din suflet Andreei Barrett, lui Kathleen Hill, Margarite Landry și Chuck Wachtel. Le sunt recunoscătoare redactorului meu, Dan Smetanka, și tuturor celor de la Counterpoint, agentului meu literar, Geri Thoma, și Andreei Morrison. Le mulțumesc în special lui Levent Kocabaş, Seref Ufuk Altug și Aydın Can, de la care am învățat despre Turcia. Și mulțumesc coloniei literare MacDowell pentru rezidența pe care mi-a oferit-o în timpul scrierii acestei cărți.

Fragmente din romanul de față au apărut mai întâi în reviste. Primul capitol a fost publicat sub titlul „Despre mătușa mea" în *Tin House* și a fost inclus în antologiile *The O. Henry Prize Stories 2015* și *The Best American Short Stories 2015*. Capitolul al patrulea a apărut sub titlul „Acoperire" în *Colorado Review*.

În seria ACTUAL

au mai apărut:

Parinoush Saniee – *Cei rămași și cei plecați*
Michael Ondaatje – *Lumina de veghe*
Olga Tokarczuk – *Călătoria oamenilor Cărții*
Tracy Chevalier – *Un singur fir*
Anna Burns – *Lăptarul*
Linn Ullmann – *Neliniște*
Mike McCormack – *Oase solare*
Yoko Tawada – *Ultimii copii din Tokio*
Paolo Cognetti – *Fără să ajungi vreodată în vârf*
David Grossman – *De mine viața și-a tot râs*
Kamila Shamsie – *Focul din casă*
Joan Silber – *Îmbunătățire*

în pregătire:

Morten Strøksnes – *Cartea mării*

www.polirom.ro

Redactor: Radu Pavel Gheo
Coperta: Carmen Parii
Tehnoredactor: Vasilica Zevoi

Bun de tipar: martie 2020. Apărut: 2020
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

JOAN SILBER, una dintre cele mai prestigioase prozatoare americane contemporane, a crescut în Millburn, New Jersey, și a studiat la Sarah Lawrence College din Yonkers, New York. După absolvire s-a mutat în New York, obținând o diplomă de licență la New York University, iar ulterior s-a dedicat scrisului. Primul ei roman, *Household Words* (1980), a fost recompensat cu Hemingway Foundation/PEN Award. A mai publicat romanele *In the City* (1987), *Lucky Us* (2001), *The Size of the World* (2008) și *Improvement* (*Îmbunătățire*, 2017). La scurt timp după apariție, *Îmbunătățire* s-a bucurat de un remarcabil succes la public și de o receptare critică similară, obținând National Book Critics Circle Award in Fiction în 2017 și, în 2018, PEN/Faulkner Award. Silber a publicat și trei volume de proză scurtă: *In My Other Life* (2000), *Ideas of Heaven* (2004) și *Fools* (2013). Ca recunoaștere a meritelor sale, în 2018 a primit PEN/Malamud Award for Excellence in the Short Story. În 2007, Joan Silber a fost premiată de Academia Americană de Arte și Litere, iar în decursul carierei a beneficiat de burse de creație acordate de Guggenheim Foundation, National Endowment for the Arts și The New York Foundation for the Arts. A predat cursuri de scriere creativă la New York University, University of Utah și la colegiile Sarah Lawrence și Warren Wilson. În prezent trăiește în New York.

Coperta seriei: Radu Răileanu
Pe copertă: © kokal/Depositphotos.com